

Stígamót
ÁRSRIT 2025

I never come when we have sex because you think it's too complicated and takes too long

I will get upset if you don't post something nice about me on social media when it's my birthday

Ég vil vita hvernig þér líður og hlusta á þig segja frá

SJUKAST

Ég vil vita hvernig þér líður og hlusta á þig segja frá

Ég vil að við stundum kynlíf í hvert skipti sem við hittumst

Ég get ekki borið ábyrgð á því sem ég geri þegar ég er undir áhrifum vímuefna

Ég veit hvað þú færð þér í bragðaref

Ég vil vita hvað þér finnst gott að gera í kynlífi

I love your smile

Ég mun sakna þín þegar þú ert dáin

Ég nenni ekki að vera með þér ef þú drekkur ekki

SJUKAST

Ég mæti og styð þig á leikjum og sýningum sem þú tekur þátt í

Ég fer alltaf síðast úr sokkunum þegar ég klæði mig úr fötunum

SJUKAST

Ég mæti og styð þig á leikjum og sýningum sem þú tekur þátt í

Ég fer alltaf síðast úr sokkunum þegar ég klæði mig úr fötunum

I love your smile

I hate dogs

I would be nothing without you

I never dare to tell you how I feel because you often give me bad treatment

I will get upset if you don't post something nice about me on social media when it's my birthday

I give you scales to encourage you to work out

Ég vil vita hvernig þér líður og hlusta á þig segja frá

Ég vil vita hvernig þér líður og hlusta á þig segja frá

I would be nothing without you

I respect the fact that your boundaries can change

Ritstjórn:

Tölfræðivinnsla og texti í tölfræðihluta:

Anna Þóra Kristinsdóttir

Texti í textahluta:

Hjálmar Gunnar Sigmarsson
Svandís Anna Sigurðardóttir
Drífa Snædal

Prófarkalestur:

Anna Rakel Aðalsteinsdóttir
Hrafnhildur Sigmarsdóttir

Forsíðumynd:

Prentmet Oddi

Umbrot og prentun:

Prentmet Oddi

Efnisyfirlit

Um ársrit Stígamóta.....	5
Stofnun og hugmyndafræðilegur grunnur að starfi Stígamóta.....	6
Þjónusta við brotþola	8
Forvarnarverkefni.....	10
Verkefni ársins.....	16
Fjármál og skipulag Stígamóta.....	24
Tölulegar upplýsingar	33
Grunnupplýsingar.....	34
Lýðupplýsingar um brotþola	42
Um ofbeldisverkin.....	46
Afleiðingar kynferðisofbeldis.....	55
Kynjamunur á kynferðisofbeldi og afleiðingum þess fyrir brotþola....	60
Upplýsingar um þá einstaklinga sem beittu kynferðisofbeldi.....	68
Kærð mál	80
Aðstandendur	82

Um ársrit Stígamóta

Í þessu ársriti segir frá 36. starfsári Stígamóta. Gerð er grein fyrir hugmyndafræðinni að baki starfinu, sjálfshjálparstarfinu, fjáröflun, fræðslu, forvörnum og pólitískri samfélagsvinnu. Síðast en ekki síst eru teknar saman tölulegar upplýsingar ársins. Grunninn að skipulagðri gagnasöfnun lagði dr. Guðrún Jónsdóttir, stofnandi Stígamóta en hún lést í upphafi árs 2024 og verður framlag hennar til baráttunnar gegn kynbundnu ofbeldi seint ofmetið. Þau tölulegu gögn, sem safnað hefur verið, hafa reynst mikilvægt hjálpartæki við að greina umfang, eðli og afleiðingar kynferðisofbeldis. Í gögnin hefur verið vitnað í mörgum þingmálum, fjölda skólaritgerða á öllum skólastigum, í blaðagreinum og fjölmiðlaumfjöllun auk þess sem þau eru starfsfólki Stígamóta leiðarljós við forgangsröðun pólitískra verkefna.

Sérstök áhersla er lögð á að fjalla um ungt fólk og ofbeldi, Sjúkást og Sjúktspjall og þjónustu okkar við unga brotþola.

Stofnun og hugmyndafræðilegur grunnur að starfi Stígamóta

Stofnun Stígamóta

Hinn 8. mars 1989, á Alþjóðlegum baráttudegi kvenna, ákváðu íslenskar konur frá fjölda kvennasamtaka og félaga að helga daginn baráttunni gegn kynferðisofbeldi á Íslandi. Sjaldan hefur myndast eins víðtæk samstaða um nokkurt mál meðal íslenskra kvenna. Forsaga þessarar samstöðu gegn kynferðisofbeldi var nokkurra ára starf ýmissa sjálfbóðaliðahópa kvenna að þessum málum og höfðu þær forgöngu að ofangreindu samstarfi. Þessir hópar voru: *Barnahópur Kvennaathvarfsins*, *Ráðgjafarhópur um nauðgunarmál*, *Kvennaráðgjöfin* og *Vinnuhópur gegn sífjaspellum*. Hóparnir kynntu starfsemi sína á fjölmönnum baráttufundi sem haldinn var í Hlaðvarpanum þennan dag, en þar var ákveðið að stofna *Samtök kvenna gegn kynferðisofbeldi*.

Af áralöngu starfi sjálfbóðaliðahópanna var ljóst að spurningin var ekki hvort þörf væri fyrir frekari þjónustu, heldur hvernig væri best hægt að mæta henni. Fyrsta verkefni samtakanna var því að koma á ráðgjafar- og upplýsingamiðstöð fyrir konur og börn sem höfðu verið beitt kynferðisofbeldi, og byggja starfið á starfsreynslu og hugmyndafræði ofangreindra sjálfbóðaliðahópa. Í kjölfarið var farið fram á styrk frá ríkinu og fékkst fjárveiting til starfsins í fjárlögum ársins 1990. Stígamót, staðurinn þar sem stígar mætast og þaðan sem leiðirnar geta verið margar, hóf síðan starfsemi sína 8. mars 1990. Stofnendur Stígamóta voru: Barnahópur Kvennaathvarfs, Ráðgjafarhópur um nauðgunarmál, KFUK í Reykjavík, Menningar og friðarsamtök íslenskra kvenna, Vinnuhópur gegn

sífjaspellum, Sjálfstæðiskvinnafélagið Hvöt, Kvenréttindafélag Íslands, Kvennaráðgjöfin, Fóstrufélag Íslands, Proskapjálfafélag Íslands, Kvenfélagasamband Íslands, Hið íslenska kennarafélag, LFK, Starfsmannafélag ríkisstofnana og Félag háskólamenntaðra hjúkrunarfræðinga.

Á enga er hallað þó tekið sé fram að dr. Guðrún Jónsdóttir, félagsráðgjafi, hin eldri sé heilinn á bak við tilurð Stígamóta. Hún hafði þekkinguna, eldmóðinn, hugmyndirnar og kraftinn til þess að hrífa með sér alla kvennahreyfinguna og skapa það einstaka úrræði sem Stígamót hafa orðið. Árið 2023 kom út ævisaga dr. Guðrúnar „Ég verð aldrei ungrú meðfærileg“ en Ingibjörg Dögg Kjartansdóttir skráði söguna listavel. Þar er meðal annars fjallað um upphafsár Stígamóta.

Hugmyndafræðilegur grunnur

Frá upphafi hefur starfið á Stígamótum byggst á hugmyndum kynjafræðinnar um kynferðisofbeldi. Í þeim kenningum er skýringanna fyrst og fremst leitað í samfélagsgerðinni, þ.e. í valda- og stöðumismun. Karlar eru oftast en ekki í valdastöðu gagnvart konum, kvárum og börnum, ófatlað fólk í valdastöðu gagnvart fötluðu fólk, innlendir gagnvart fólk af erlendum uppruna o.s.frv. Þær kenningar falla best að reynslu þeirra sem beitt hafa verið kynferðisofbeldi og skýra jafnframt þá staðreynd að það eru, samkvæmt okkar tölum, í miklum mæli karlar sem beita konur, kvár og börn kynferðisofbeldi. Samkvæmt þessum hugmyndum er kynferðisofbeldi ógnvænlegasta form kynjamisréttis.

Dr. Guðrún Jónsdóttir eldri var eldhuginn á bak við stofnun Stígamóta og fyrsta talskonan (til vinstri á myndinni). Hún lést í byrjun árs 2024. Annar eldhugi og alnafna Guðrúnar Jónsdóttur tók við hlutverki hennar sem talskona og lagði þung lóð á vogaskálar baráttunnar gegn ofbeldi og uppbyggingu Stígamóta. Brotabolar á Íslandi og samfélagið allt á þessum Guðrúnum Jónsdætrum mikið að þakka.

Á Stígamótum er litið svo á að þeir sem beita ofbeldinu noti það sem stjórnæki til þess að ná valdi yfir þolanda sínum. Markmiðið er að líttlækka, ráða yfir og hafa taumhald og vald yfir þeirri manneskju sem beitt er ofbeldinu. Áhrif og afleiðingar kynferðisofbeldis eru ekki aðeins tengdar þeim sem því eru beitt. Vitundin um þetta form ofbeldis hefur áhrif á upplifun allra kvenna á því hvað það er að vera kona, og tilvist þess takmarkar frelsi kvenna.

Kynjafræðilegar kenningar marka einnig viðhorf og grunn-gildi í starfi með þeim sem hafa verið beitt kynferðisofbeldi, hvort heldur er í einstaklingsstarfi eða sjálfshjálparhópum. Feminísk viðhorf fela í sér þau megingildi að líta ekki á þau sem beitt hafa verið kynferðisofbeldi sem varnarlaus fórnarlömb eða sjúklinga, heldur einstaklinga sem hafa lifað af ógnandi ofbeldi og búa þess vegna yfir miklum styrk. Jafnframt lítum við svo á að viðbrögð einstaklinga við kynferðisofbeldi og afleiðingar þess á líf þeirra séu eðlileg viðbrögð við óeðlilegum aðstæðum.

Starfsemin

Vinnan á Stígamótum skiptist í grunninn í tvennt, þjónustu fyrir brotabola kynferðisofbeldis annars vegar og hins vegar fjölbreytt pólitískt samfélagsstarf. Áherslan í þjónustunni við brotabola er að gera einstaklinga meðvitaða um eigin styrk, aðstoða þá við að nota hann til að breyta eigin lífi og að sjá ofbeldið í félagslegu samhengi en ekki sem persónulega vankanta. Fólk sem leitar til Stígamóta ræður sjálft ferðinni, hve mikinn stuðning það vill og í hve langan tíma. Aðstandendur, svo sem foreldrar, makar og vinir, geta einnig fengið stuðning og ráðgjöf á Stígamótum svo og fagfólk sem mætir brotþolum í ýmsum störfum.

Frá upphafi hafa Stígamót lagt kapp á það að þróa starfsemina á þann veg að ólíkir hópar brotabola upplifi sig velkomna, og má þar meðal annars nefna karla, fatlað fólk, hinsegin fólk og fólk af erlendum uppruna. Jafnframt hafa Stígamót boðið upp á ráðgjöf á ýmsum stöðum utan höfuðborgarsvæðisins í samstarfi við sveitarfélög á þeim svæðum. Þá er sérstaklega haldið utanum brotabola vændis. Öll ráðgjafarþjónusta Stígamóta er ókeypis og því á færi allra að sækja hana, óháð efnahag. Stígamót eru stofnaðilar að Bjarkarhlíð sem er lágþröskuldaúrræði fyrir brotabola ofbeldis byggt á hugmyndafræði „family justice center“, en Drífa Snædal er fulltrúi í stjórninni og Hrafnhildur Sigmarsdóttir varafulltrúi. Bjarkarhlíð er samstarfsverkefni Reykjavíkurborgar, Félags- og vinnu-markaðsráðuneytisins, Dómsmálaráðuneytis, Lögreglunnar á höfuðborgarsvæðinu, Samtaka um kvennaathvarf, Stígamóta og Kvennaráðgjafarinnar. Bjarkarhlíð tók formlega til starfa 1. febrúar 2017. Síðustu þrjú ár hefur Bjarkarhlíð verið viðbragðsvettvangur mansalsmála og haldið utanum þau mál sem hafa komið upp. Þetta er stórt framfararskref því áratugum saman hafa úrlausn og utanumhald mansalsmála verið handahófskennt. Það er óskandi að þetta starf haldi áfram og fjármagn fái til þess.

Pólitískt starf Stígamóta er hugsað sem framlenging af þjónustu við brotabola. Þannig notum við þekkingu sem við fáum frá brotþolum til að stuðla að vitundarvakningu í samfélaginu og gera samfélagsbreytingar í þágu brotabola. Þetta gerum við með margskonar fræðslu, námskeiðahaldi, forvarnaverkefnum og samstarfi við önnur félagsamtök og stjórnvöld. Stígamót eru málþípa brotabola.

Þjónusta við brotaþola

Einstaklingsviðtöl

Einstaklingsmiðaður stuðningur við að ræða ofbeldið, rifja það upp og setja á það orð eru fyrstu skrefin í þá átt að ná tökum á afleiðingum ofbeldisins og áhrifum þess á sjálfsmynd þeirra sem því eru beitt. Árið 2025 sóttu 708 einstaklingar viðtöl á Stígamótum, þar af var 251 nýr brotaþoli og 87 nýir aðstandendur. Ítarlegar tölfraeðiupplýsingar um ofbeldisbrottin, afleiðingar þeirra, gerendur og fleira er að finna í tölfraeðihluta þessarar ársskýrslu. Árið 2020 var farin sú leið að skrá á biðlista það fólk sem hafði samband til að fá tíma hjá ráðgjafa. Þetta var gert til að tryggja betri þjónustu fyrir brotaþola og tryggja að það væri styttri bið á milli fyrstu viðtala hvers aðila. Í lok ársins 2025 voru 80 einstaklingar á biðlistanum sem er töluverð fækkun frá árinu á undan. Heildarfjöldi viðtala var svipaður á milli ára.

Þar sem Stígamót eru grasrótarsamtök með flatt skipulag þá dreifast ýmis verkefni á milli ráðgjafa svo sem gjaldkerastörf, skráning, úrvinnsla gagna, fræðsla, hópastarf og fleira.

Sjálfs hjálparhópar

Frá upphafi hafa sjálfs hjálparhópar verið mikilvægir í starfsemi Stígamóta. Í þessum hópum koma brotaþolar saman til að sækja sér styrk og takast á við erfiðleika sem rekja má til afleiðinga kynferðisofbeldis. Með þátttöku í hópastarfi er einangrun rofin og þátttakendur veita hver öðrum stuðning. Samkennd og trúnaður ríkir í samskiptum þátttakenda og rauði þráðurinn í starfinu er sjálfsefning. Hópunum er kynjaskipt og er reynt að raða í hópa eftir aldri. Sérstakir hópar eru starfræktir fyrir konur með reynslu af vændi til að vinna úr afleiðingum þess og eru þeir kallaðir Svanahópar. Einnig hefur verið haldið sér-

stakt sjálfs hjálparnámskeið fyrir konur á aldrinum 18-25 ára. Á þeim námskeiðum eru 6-8 þátttakendur og hittist hópurnir vikulega í 7 vikur, 3 klukkutíma í senn. Sjálfs hjálparhópurinn fyrir karla hittist 9 sinnum í 2,5 tíma í senn á meðan hefðbundnir sjálfs hjálparhópar á Stígamótum hittast 12 sinnum, og þátttakendur skuldbinda sig til skyldumætingar.

Árið 2025 voru starfræktir 8 sjálfs hjálparhópar með samtals 32 þátttakendum, þar af 1 hópur sérstaklega ætlaður ungum konum og annar fyrir karla. Flestir hópanna eru starfræktir seinnipartinn eða á kvöldin en tilraunir voru gerðar með daghópa líka. Þá eru starfrækt opin kvöld fyrir brotaþola sem hafa áður setið í skipulögðu hópastarfi. Annars vegar opin kvöld fyrir konur og hins vegar fyrir karla.

Strákarnir á Stígó – sjálfs hjálparkvöld fyrir karlkyns brotaþola

Í haust voru liðin 11 ár frá því að Stígamót fóru af stað með sérstök sjálfs hjálparkvöld fyrir karlkyns brotaþola kynferðisofbeldis. Strákakvöld Stígamóta hafa verið haldin síðan 2014 og hafa rúmlega 80 kvöld verið haldin frá upphafi. Á þessum kvöldum er körlum sem hafa nýtt sér þjónustu Stígamóta gefið tækifæri til að hittast í öruggu rými og ræða málin við aðra karlkyns brotaþola. Mæting á kvöldin er frjálst og þau eru opin fyrir karla sem hafa nýtt sér þjónustu Stígamóta í gegnum árin og einnig fyrir þá sem eru nýbyrjaðir að mæta í viðtöl. Fyrirkomulagið hefur þróast í gegnum árin, fyrst um sinn voru þetta óformleg kaffikvöld en frá árinu 2018 hafa kvöldin verið skipulögð sem formleg sjálfs hjálparkvöld með valdeflingu og sjálf-

styrkingu að markmiði. Fjölbreytt viðfangsefni eru tekin fyrir, aðferðir ræddar og verkfærum deilt, en áherslan er á uppbyggilega umræðu í öruggu rými. Árið 2025 voru eins og öll árin tekin fyrir fjölbreytt viðfangsefni og alltaf er reynt að bæta við nýjum umfjöllunarefnum. Í ár var til dæmis tekið fyrir; betri líðan, bjargráð eftir kynferðisofbeldi, rauð og græn flögg í samböndum og meðvirkni. Samtals voru strákakvöldin 9. Mæting hefur verið mjög góð undanfarin ár, en að meðaltali mæta 7 karlar á hvert kvöld og árið 2025 nýttu samtals 23 karlar sér þessa þjónustu.

Brotapolar í Laugarnesskóla

Eftir umfjöllun um brot Skeggja Ásbjarnarsonar kennara við Laugarnesskólann í Reykjavík veturinn 2022 og 2023 hefur hópur brotapola úr skólanum komið saman á Stígamótum til þess að styðja við hvort annað í öruggu rými. Hópurinn hittist sex sinnum árið 2025 og var lögð áhersla á að þrýsta á yfirvöld að veita upplýsingar um stöðuna. Stígamót studdu við hópinn með því að taka saman og afhenta dómsmálaráðherra bréf þar sem fram komu spurningar og kröfur hópsins um rannsókn á brotunum og hugsanlegar sanngirnibætur. Sú vinna heldur áfram.

Stígamót á staðinn

Verkefnið *Stígamót á staðinn* hefur verið starfrækt í sautján ár. Það hefur það að markmiði að veita fólki á landsbyggðinni tækifæri á að nýta sér þjónustu Stígamóta í sinni heimabyggð. Ráðgjafi fer frá Stígamótum 1-2 sinnum í mánuði í ákveðið bæjarfélag og býður brotapolum þar upp á einstaklingsviðtöl. Stígamót hafa í gegnum árin verið með ráðgjöf m.a. í Grundarfirði, Selfossi, Vestmannaeyjum, Borgarnesi, Patreksfirði, Sauðárkróki og Egilsstöðum. Ráðgjöf á Ísafirði hófst árið 2016 og í ár var farið til Ísafjarðar 5 sinnum og var þjónustan nýtt af 5 konum í samtals 35 viðtölum, um var að ræða bæði viðtöl á staðnum og fjarviðtöl.

Börn og unglingar

Á Stígamótum fara ekki fram viðtöl eða annað sjálfsþjálfunarskipti með börnum nema mál þeirra hafi fengið meðferð barnaverndaryfirvalda. Foreldrar, aðstandendur og fagfólk hringir þó iðulega og leitar ráða um hvernig skuli bregðast við grun um kynferðisbrot gagnvart barni. Þessum hópi er veitt ráðgjöf en jafnframt bent á að hafa samband við viðkomandi barnaverndarnefnd, hringja í 112, hafa samband við lögreglu eða leita ráða hjá Barnahúsi. Ráðgjöf fyrir aðstandendur er veitt á Stígamótum og eru foreldrar barna sem beitt hafa verið kynferðisofbeldi sérstaklega boðnir velkomnir. Þá er fyrirhugað að bjóða sérstaklega uppá hópastarf fyrir foreldra barna sem hafa upplifað kynferðisofbeldi. Á árinu komu 9 einstaklingar undir 18 ára aldri í viðtöl á

Stígamót í fyrsta skipti. Vert er að nefna að þó Stígamót taki aðeins á móti fólki yfir 18 ára aldri (nema í þessum undantekningartilfellum) voru tæplega 70% þeirra sem leituðu til Stígamóta á árinu fyrst beitt kynferðisofbeldi áður en þau urðu 18 ára.

Síðan í mars 2022 hafa Stígamót rekið nafnlaust netspjall fyrir ungmenni, sem ber heitið Sjúktspjall. Á spjallinu býðst ungu fólki samtal, stuðningur og fræðsla í höndum fagfólks með mikla reynslu af aldurshópnum.

Fjölskyldur og aðstandendur

Kynferðisofbeldi hefur mikil áhrif á fjölskyldur brotapola og aðra aðstandendur. Þess vegna er mikilvægt að þeir séu hluti af lausninni og fái upplýsingar um hvernig hægt er að styðja við brotapola í sínu umhverfi. Stígamót bjóða því bæði brotapolum og aðstandendum ráðgjöf. Stundum kemur fólk í viðtöl sem tengist bæði ofbeldismanni og brotapola nánnum böndum, en slíkar kringumstæður valda oft mikilli togstreitu innan fjölskyldu. Oft koma makar brotapola í aðstandendaviðtöl en það er gríðarlega mikilvægt að makinn trúi brotapolanum og fari ekki í það hlutverk að yfirheyra eða taka stjórnina. Undanfarin ár hefur verið aukning á að aðstandendur hafi samband og komi í viðtöl. Árið 2025 komu 87 aðstandendur á Stígamót sem er fækkun frá árinu á undan.

Stígamót bjóða einnig upp á fjölskyldu- og paraviðtöl sem eru frábrugðin venjulegum viðtölum. Þar er rýnt í samskiptamynstur og fjölskyldukerfi sem eru tilkomin vegna kynferðisofbeldis og afleiðinga þess. Mikilvægt er að fólk sé tilbúið að skoða viðbrögð sín og vinna að sameiginlegum markmiðum. Slík ráðgjöf býðst þeim sem hafa verið í viðtölum á Stígamótum og þarf beiðni að koma frá ráðgjafa viðkomandi aðila. Þetta er ekki stór þáttur í starfsemi en þó nýttu sér 12 pör þjónustuna á síðasta ári og komu samtals í 36 viðtöl.

Forvarnarverkefni

Sjúkást

Áttunda herferð forvarnaverkefnisins Sjúkást fór af stað í lok mars 2025, en fyrsta myndbandið í tengslum við herferðina birtist á samfélagsmiðlum Sjúkást 24. mars. Herferðir Sjúkást hafa verið árlegar frá árinu 2018 og hafa alltaf haft það að markmiði að fræða ungt fólk um samskipti, mörk og samþykki sem og muninn á heilbrigðum, óheilbrigðum og ofbeldisfullum samböndum. Í ár var unnið með rauð og græn flögg og spilið Sjúkflögg útbúið til að skapa umræður um heilbrigð og óheilbrigð viðmið og hegðun í samböndum.

Herferðin

Grunnurinn að herferðinni í ár var umræðuspilið Sjúkflögg, en það var sent á allar félagsmiðstöðvar og framhaldsskóla landsins sem hluti af fræðslupakka Sjúkást 2025. Einnig var (og er) hægt að versla spilið á vef Sjúkást en við ársloks 2025 var búið að selja tæplega 300 spil. Spilið var þýtt yfir á ensku um mitt ár og er einnig til sölu á sjukast.is. Spilið inniheldur 200 spjöld með yfir 190 fullyrðingum, 3 rauð spil (flögg), 3 græn spil (flögg) ásamt leiðbeiningum og sam-

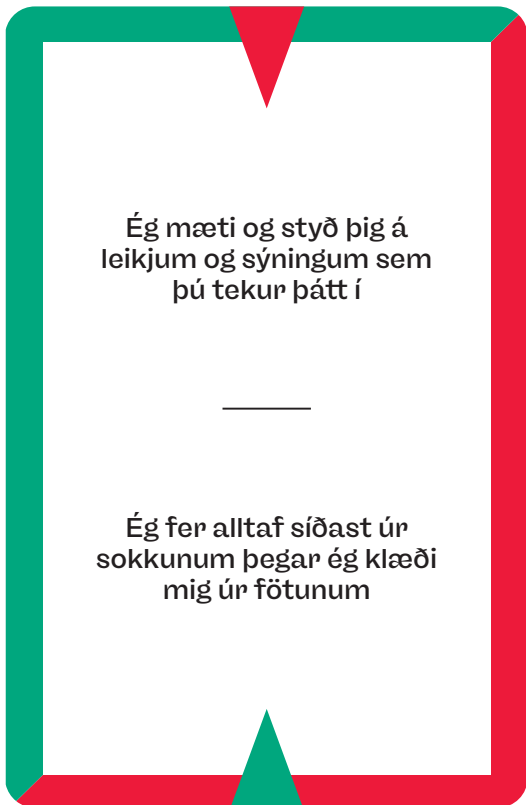
Sjúkflögg spilið.

bandsrófinu. Fullyrðingarnar á að lesa upphátt og í kjölfarið skulu þau sem spila flagga ýmist rauðu eða grænu flaggi eftir því hvað þeim finnst um þær. Stundum fer það svo að fólk flaggar báðum, en tilgangurinn með spilu er að skapa umræður og skoða hvaða fullyrðingar (og samhengið sem þær gætu komið úr) orsaka að flaggað sé rauðu eða grænu.

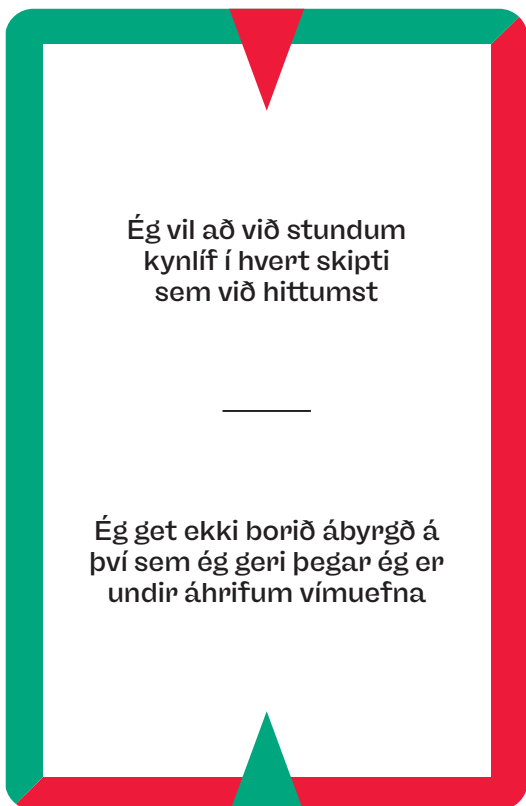

Sjúkflögg spilið.

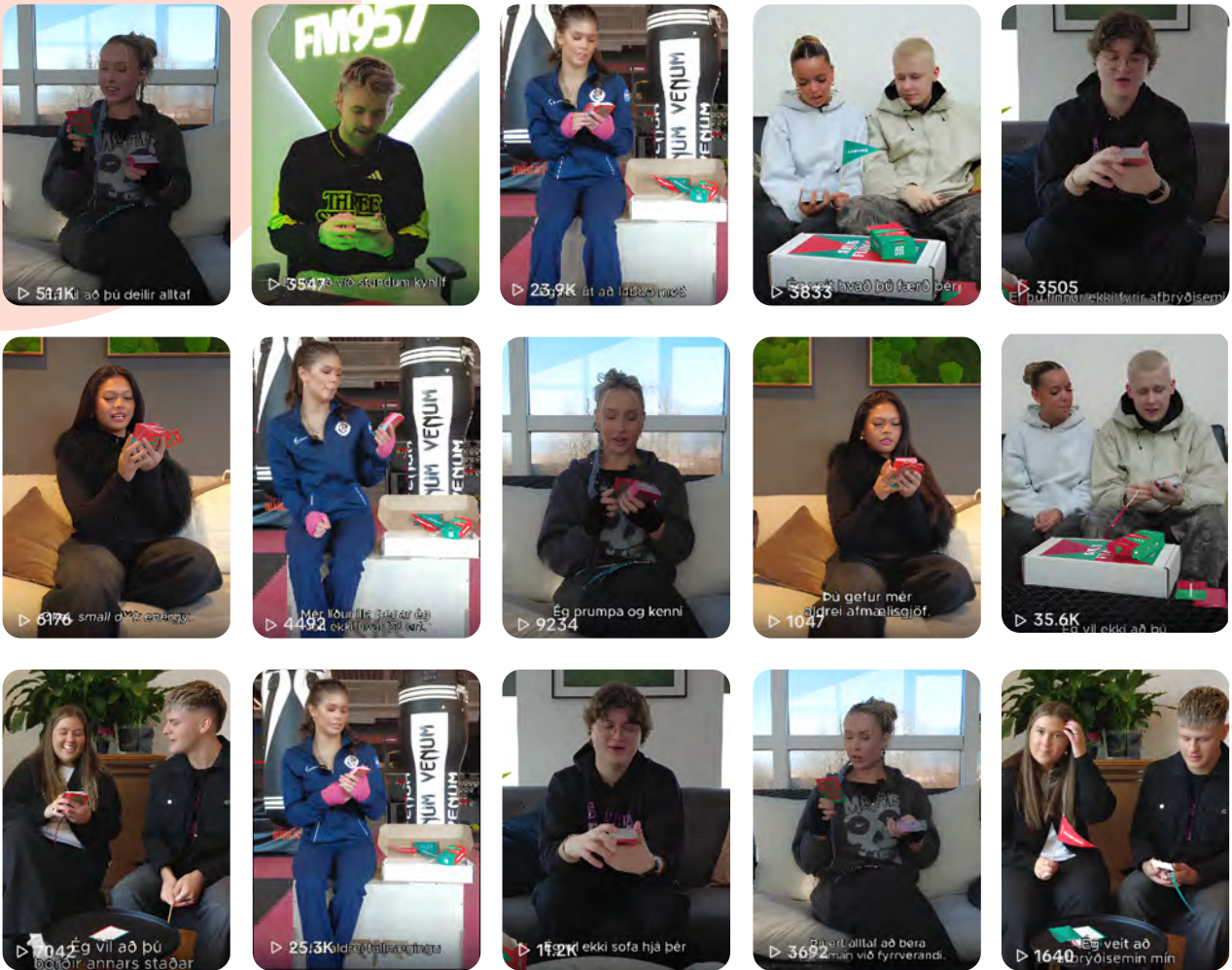

Dæmi um fullyrðingar í Sjúkflögg.

Rauð og græn flögg voru notuð í herferðinni og fræðslum Sjúkást þar sem það orðalag og hugmyndirnar í kringum þau eru þegar þekkt og notuð í tengslum við sambönd og hegðun innan þeirra, en framsetningin bæði á spiliinu og

svo myndefninu var grípandi og mjög skýr. Spilið var notað í myndböndum sem voru útbúin fyrir samfélagsmiðla, en í þeim var fullyrðing lesin og svo flaggað ásamt smá umræðu.

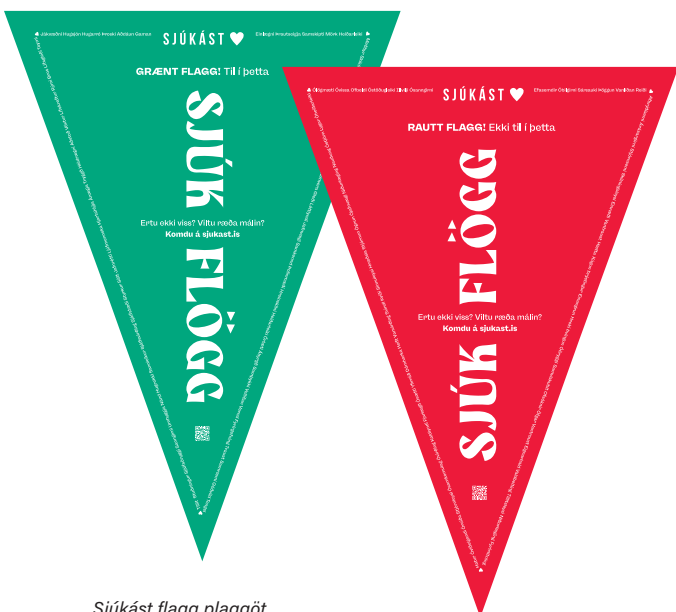

Myndir af myndböndum.

Að þessu sinni var ákveðið að útbúa mörg myndbönd þannig hægt væri að birta þau allt árið um kring, eða fram að næstu herferð. Myndböndin voru birt á Tiktok, Instagram, Facebook og Youtube. Í mörgum tilfellum var greitt fyrir birtingar/dreifingu á myndböndunum á Instagram og í einstaka tilfellum á Youtube. Erfitt er að áætla hversu

margir einstaklingar sáu myndbönd Sjúk-ást, en áhorf á einstaka myndbönd á Tiktok var allt frá 2000 og upp yfir 60.000. Þau sem komu fram í myndefni Sjúkást árið 2025 voru: Alexander Vídalín Knudsen, Erika Nótt Einarsdóttir, Guðbjörg Ýr Hilmarsdóttir, Guðjón Smári Smáráson, Katrín Myrra Þrastardóttir, Ólafur Jóhann Steinsson, May Sigurjónsdóttir, Sigurlaug Birna Garðarsdóttir og Tómas Þórisson. Lagið sem var spilað undir myndböndunum var lag Katrínar Myrru *Aftur og aftur*. Á hún og öll þau sem fram komu í myndböndunum sérstakar þakkir skilið fyrir þeirra framlag.

Samhliða birtingu myndbanda á samfélagsmiðlum Sjúkást voru fullyrðingar birtar í strætóskýlum í upphafi herferðarinnar. Einnig voru útbúin plaköt í formi flagga sem voru rauð og græn og þau send á allar félagsmiðstöðvar, framhaldsskóla, háskóla og ungmennahús landsins. Ásamt þeim gafst félagsmiðstöðvum tækifæri að óska eftir öðrum plakötum á borð við menningarmælinn, sambandsrófið og *Það sem ég hefði viljað vita fyrir*, en í ár var sambandsrófið og Kynlíf vs. kynferðisofbeldi þýtt á pólsku og sent á alla ofangreinda aðila. Þetta efni er ávallt hægt að nálgast á sjukast.is.

Sjúkást flagg plaggöt.

Sambandsrófið (á pólsku).

Kynlíf vs. kynferðisofbeldi (á pólsku).

Fræðsla í félagsmiðstöðvum

Stígamót hafa ávallt lagt mikið upp úr góðu samstarfi við Samfés og félagsmiðstöðvar landsins, og var engin undantekning á því í ár. Fræðslupakki í tengslum við herferðina var útbúinn sem innihélt Sjúkflögg spilið, glærusýningu, handrit með glærusýningunni, bréf til starfsfólks, bréf til forsjáradila og upplýsingar fyrir starfsfólk um að taka á móti ofbeldi (þegar ungmenni greinin frá ofbeldi). Í gegnum fræðslupakkann var einnig hægt að nálgast efni úr fyrri herferðum Sjúkást. Í ár voru allar fræðslur þýddar yfir á ensku, þær voru skiptar eftir skólastigi (félagsmiðstöðvafræðsla og framhaldsskólafræðsla) og var auðskilin fræðsla einnig útbúin. Í stað kynningarfundar var kynning á fræðslupakkanum og notkun á glærunum tekin upp og upptakan aðgengileg öllum þeim sem nýttu sér fræðslupakkann. Eins og áður var Sjúkást fræðsla skilyrði fyrir miðakaupum á árlegt ball Samfés; *Samfestinginn*, en algengt er að öllum unglungum félagsmiðstöðva er boðið á fræðsluna óháð miðakaupum á ballið, og í sumum tilfellum fer fræðslan inn í unglingadeildir grunnskóla.

Menningarmælirinn.

Fræðslupakkinn sem var útbúin fyrir félagsmiðstöðvar tók mið af Samfestingnum og kom þannig til móts við ábendingar og óskir starfsfólks félagsmiðstöðva, en það er mikilvægt og gjöfult fyrir Sjúkást að vera í góðu samtali og samstarfi við Samfés.

Fræðslan lagði áherslu á rauð og græn flögg í samskiptum og skoðaði hvað gæti talist heilbriggt og óheilbriggt í hegðun og samskiptum. Glærupakkinn skoðaði ákveðin dæmi og ólík samhengi, en í lok fræðslunnar átti hver hópur að spila Sjúkflögg. Spilið reyndist mjög vel og skapaði góðar umræður. Það var einnig kynnt fyrir öðrum samtökum og faghópum, svo sem kennurum, ráðgjöfum, bókasöfnum og fleiri.

Sjúktspjall

Sjúktspjall opnaði í mars 2022 og var opið mánudaga, þriðjudaga og miðvikudaga kl. 20-22 árið 2025. Spjallið er eins og áður að finna á síðunni sjukast.is. Þar starfa ráðgjafar á vegum Stígamóta og bjóða ungu fólki upp á nafnlausu og ókeypis ráðgjöf í gegnum netspjall. Sjúktspjall er mikilvægt úrræði þar sem það er mjög aðgengilegt bæði hvað varðar búsetu, fjárhag og ólíka stöðu ungmennanna. Hver sem er getur nýtt sér ráðgjöfina og þarf hvorki að óttast tilkynningar né afleiðingar af því sem er spjallað um. Sjúktspjall er bæði stuðningur, ráðgjöf og oft fyrsta skref fyrir mörg ungmenni sem leita þangað til að ræða hluti sem þau hafa aldrei áður sagt frá.

Tölfræði og þemu

Árið 2025 voru 204 marktæk spjöll, en í heildina eru skráð 250 og er munurinn spjöll sem innihalda litlar eða engar upplýsingar, eða

sem eru ekki einlæg (svo sem grín) en taka þó einhvern tíma fyrir ráðgjafa að sinna. Erfitt er að greina gögnin af spjallinu af mikilli nákvæmni. Sum spjöll vara í örfáar mínútur, sum í vel yfir

klukkustund. Sum ungmenni eru með einfaldar fyrirspurnir og vilja ekki ræða neitt

fleira; sum gefa litlar upplýsingar á meðan önnur segja frá miklu; sum eru að leita að hughreystingu eða ráðgjöf án þess þó að vera í erfiðum eða hættulegum aðstæðum; önnur ungmenni eru að glíma við mikla vanlíðan, langa ofbeldissögu, miklar afleiðingar og/eða mjög flókin sambönd. Sum eru í ofbeldissamböndum. Þá er ljóst að sum ungmenni búa við lítinn stuðning heimafyrir sem gerir þeim erfiðara fyrir.

Rúmlega 17% þeirra sem leituðu á spjallið nota fornafrnið hann og 79% nota fornafrnið hún, örfá nota fornafrnið hán og sum skráðu ekki fornafrn/kyn. Meðalaldur allra marktækra spjalla var 18 ára, en tæp 39% allra marktækra spjalla voru við einstaklinga 18 ára og eldri (þá langflest á bilinu 18-25 ára). Erfitt að greina búsetu þeirra sem leita á spjallið. Gróf staðsetning er skráð í spjallforritinu en í mörgum tilfellum greindu einstaklingar frá því að þeir byggju „úti á landi“ en voru þó skráðir á höfuðborgarsvæðinu í gegnum staðsetningu spjallsins. Langflest voru skráð á höfuðborgarsvæðinu (um 91%). Þau sem leita á spjallið eru aldrei beðin um að greina frá öðru en fornafrni/kyni og aldri en sum greina frá kynhneigð sinni og/eða kynvitund. Þau sem það gerðu og falla undir hinsegin regnhlíffina voru um 4% þeirra sem leituðu á spjallið.

Þegar horft er á ástæður þess að fólk leitaði á spjallið má sjá að tæplega 40% vildu ræða sambandið sitt, þá oft vegna þess að það var ófullnægjandi, það væri ekki heilbriggt, vegna óvissu um sambandið, áhugaleysis, skorts á trausti, virðingu og fleira. Tæplega 6% greindu frá ofbeldissambandi, þá ýmist andlegt eða líkamlegt ofbeldi. Rúm 3% vildu spjalla um klámnotkun sem var að trufla þá eða kærustur þeirra, en í þeim tilfellum var ávallt um stráka að ræða sem töluðu um klám sem vandamál. Nokkur spjöll voru um kynferðislega áreitni, en rúmlega 20% voru um kynferðisofbeldi og markaleysi, en þau sem spjölluðu áttu oft erfitt með að skilgreina reynslu sína og vildu speglun og/eða leituðu eftir staðfestingu á henni. Algengt var að þær sem sögðu frá kynferðisofbeldi voru að glíma við afleiðingar þess, en einungis stelpur sögðu frá því að hafa orðið fyrir kynferðisofbeldi árið 2025 á Sjúktspjall og voru gerendur í langflestum tilfellum karlkyns (kvenkyns í innan við 1% tilfella þar sem greint var frá kynferðisofbeldi). Oftast var gerandi kærasti brotáþola.

Eins og fyrri ár er suð algengt vandamál og því beitt til að fara yfir mörk, oftast af hendi stráka til að þvinga stelpur í kynferðislegar athafnir. Þær eiga erfitt með að setja mörk, upplifa sig ekki í góðri eða sterkri stöðu til þess að setja mörk og sitja svo uppi með afleiðingar. Meðvirkni og óöryggi stelpna var eins og áður áberandi í umræðum um sambönd þeirra við stráka, en nokkuð var um stjórnsemi og afbrýðissemi. Samhliða þessu voru mörg spjöll þar sem ungmennin vildu ræða sambönd, skot, samskipti, höfnun og sambandsslit. Þá voru nokkur spjöll um andlega líðan, vináttur, kynvitund eða kynhneigð, en um 11% leituðu á Sjúktspjall til að fá upplýsingar tengdar kynlífi eða kynfræðslu.

Miklvæg úrræði

Ungmennin spurðu mörg hver út í nafnleyndina á Sjúktspjall og sömuleiðis hvort þau væru ekki örugglega að ræða við alvöru ráðgjafa (en ekki spjallvélmanni/gervigreind). Miðað við fjölda spjalla og fjölbreytni þeirra er ljóst að spjallið nýtist ungu fólki vel. Stígamót vinna þó stöðugt að því að kynna Sjúktspjall bæði fyrir ungmennum sem og fagfólki til þess að tryggja að úrræðið festist í sessi enda bætist árlega við nýr árgangur sem telst hluti af markhópnum. Seint á árinu var tekið upp á því að auglýsa spjallið og opnunartíma þess sérstaklega á samfélagsmiðlum (Instagram) og á eftir að koma betur í ljós hvort og hvaða áhrif það hefur.

Samhliða því að veita ungu fólki dýrmæta ráðgjöf og stuðning þá veitir spjallið einnig starfsfólki Stígamóta innsýn inn í reynsluheim ungs fólks sem gerir þeim betur kleift að aðlaga og bæta skilaboð og fræðslu Sjúkást. Er sú innsýn ómetanleg

Þær sem hafa unnið sem ráðgjafar á Sjúkt spjall um skemmri eða lengri tíma eru:

Anna Rakel Aðalsteinsdóttir,
Hanna Björg Vilhjálmsdóttir,
Hjördís Unnur Másdóttir,
Kolbrún Hrund Sigurgeirsdóttir
Kristín Blöndal Ragnarsdóttir,
Sigrún Elsa Stefánsdóttir.

Verkefni ársins

Heimildarmynd um barnaníðing

Stígamót fögnuðu 35 ára afmæli sínu árið 2025 og var ýmislegt gert af því tilefni. Hinn 5. mars var haldin kvikmyndasýning í Bíó Paradís þar sem heimildarmyndin *Great Photo, Lovely Life* var sýnd og kvikmyndagerðarkonan Amanda Mustard sat fyrir svörum í kjölfarið.

Amanda Mustard, kvikmyndagerðarkona var kampakát með komuna til Íslands og viðbrögð við myndinni.

Myndin fjallar um afa hennar sem var barnaníðingur, um þann skaða sem hann olli, fjölskylduna sem var háð honum og hvernig hann brást sjálfur við því þegar

brotapolar sögðu frá. Myndin veitir einstaka innsýn inn í hugarheim barnaníðings en líka hvaða áhrif ofbeldið hefur á allt umhverfið og í raun margar kynslóðir. Kvikmyndin er margverðlaunuð og fékk tvær Emmy tilnefningar.

Heimildarmynd Amöndu Mustard um afa sinn barnaníðinginn er áhrifamikil og sýnir vel áhrif sem ofbeldi getur haft kynslóð fram af kynslóð og umhverfið allt.

Stígamót fengu stuðning frá Kvennaárinu, Félagi íslenskra hjúkrunarfræðinga, Iðjubjálfafélagi Íslands og Félagsráðgjafafélagi Íslands til að sýna myndina og bjóða Amöndu til landsins.

Húsfyllir var í Bíó paradís og mjög góðar umræður í kjölfarið undir styrkri stjórn Þórdísar Elvu Þorsteinsdóttur

Stígamót 35 ára - afmælisfögnuður

Aðal viðburðurinn í tilefni 35 ára afmælisins var málþing undir yfirskriftinni „Útrýmum kynferðisofbeldi“. Þar var

söngur og gleði eins og viðeigandi er í afmælisfögnuðum en einnig rætt hin áleitna spurning hvornig við útrýmum kynferðisofbeldi. Bæði forseti Íslands, frú Halla Tómasdóttir og þá nýr borgarstjóri Heiða Björg Hilmisdóttir ræddu málin við talskonu Stígamóta en báðar hafa þessar konur stigið fram sem brotapolar kynferðisofbeldis. Þá tók Steinunn Valdís Óskarsdóttir þátt í málþinginu fyrir hönd dómsmálaráðherra og lýsti því yfir að gengið yrði frá þriggja ára samningi um fjármögnun verkefnisins Sjúktspjall, en hingað til hefur aðeins fengist fjármagn á ársgrundvelli. Sigrún Elsa Stefánsdóttir, ráðgjafi hjá Stígamótum sagði frá reynslu sinni sem brotapolu og fyrstu skrefin inn á Stígamót og París Anna Bergmann fjallaði um unga fólk og framtíðina. Tónlist fluttu Silja Rós og Laylow en viðburðinum stýrði María Rún Bjarnadóttir.

Stígamót buðu til veislu og málþings í tilefni afmælisins.

Eftir málþingið var boðið uppá léttar veitingar í Veröld Vigdísar. Málþingið var vel sótt og gafst gestum meðal annars tækifæri til að kaupa plakát sem gefið var út í tilefni áfangans, hannað af Lóu Hjálmtýsdóttur. Í tilefni afmælisins var fólk líka gefinn kostur á að senda inn skilaboð um hvaða þýðingu Stígamót hafa haft í samfélaginu öllu og fyrir fólk persónulega. Það var einstaklega áhrifaríkt að varpa svörum upp á skjáinn.

Kerfið með augum brotapöla

Stígamót og Vitund – samtök gegn kynbundnu ofbeldi óskuðu eftir samstarfi við Neyðarmóttöku vegna nauðgunar og kynferðisbrotadeild LRH á haustdögum 2024 til að efna til samtals á milli þeirra sem starfa með og fyrir brotapolu kynferðisofbeldis og þeirra sem þjónusta þá innan kerfisins og fulltrúa réttarvörslukerfisins. Markmiðið var að auka skilning innan kerfisins og á milli kerfa um upplifun brotapöla og þær brotalamir sem þeir upplifa. Reynt var að fá kerfin til að tala betur saman til að auka líkur á að brotapolar upplifi sanngirni og jafnvel réttlæti.

Úr varð hálf dags lokaður fundur í apríl 2025 með fulltrúum Stígamóta, Vitundar, Kynferðisbrotadeildar LRH, Neyðarmóttöku vegna nauðgunar, Ríkissaksóknaraembættisins, Héraðssaksóknaraembættisins, Dómsstóla-sýslunnar, Bjarkarhlíðar og Lögmannafélagsins, alls 28 manns.

Gengið var í gegnum ferlið allt með augum brotapöla, skoðaðar hvar brotalamirnar lægju og hvað mætti bæta í verklagi, upplýsingagjöf, viðmóti og samstarfi.

Þátttakendur voru almennt jákvæðir eftir fundinn og töldu hann hafa verið gagnlegan. Margir öðluðust betri skilning á öðrum stofnunum, einingum og kerfum og töldu að upplýsingar sem fram komu á fundinum yrðu til þess að bæta verklag, skilning og þjónustu. Þá var upplýst um fjölda atriða sem bætt hefur verið úr á undangengnum árum er varða upplýsingagjöf, upplýsingaöryggi, fræðslu og verklag innan kerfa. Einstaka atriði sem virðast lítilvæg en geta haft mikla þýðingu fyrir brotapolu, svo sem orðun bréfa um niðurfellingu mála verður bætt úr strax. Þá varð fundurinn til þess að ýta áfram verkefnum sem þegar eru í vinnslu. Lykilinn að svona samstarfi er að hittast á vettvangi þar sem ríkir trúnaður og traust og það tókst að þessu sinni.

Samandregið þá töldu þátttakendur að fundurinn hefði verið gagnlegur, aukið skilning og traust á milli aðila og afleiðingar yrðu bætt verklag í lengd og bráð. Mikill áhugi var á áframhaldandi samtali á milli þessara aðila og jafnvel að kalla fleiri að borðinu. Áhugi er á aukinni fræðslu um brotapolavæna nálgun.

Sigur fyrir brotapolu hjá Mannréttindadómstóli Evrópu

Hinn 26. ágúst 2025 vannst sigur fyrir Mannréttindadómstóli Evrópu í máli Maríu Sjöfnar Árnadóttur þar sem ríkið var dæmt brotlegt fyrir að hafa látið mál niður falla, en María kærði fyrrum kærasta sinn fyrir ofbeldi. Dómurinn snéri að brotum gegn áttundu grein mannréttinasáttmála Evrópu sem fjallar um

friðhelgi einkalífs og fjölskyldu. Þá var ríkið sýknað í öðru máli sem snéri líka að kynbundnu og kynferðislegu ofbeldi.

Þetta var áfangasigur í þrotlausri baráttu brotaþola kynbundins- og kynferðislegs ofbeldis fyrir réttlæti.

Fæstar konur kæra slík brot og þær sem kæra upplifa rannsóknarferlið sem langdregin svipugöng sem veldur þeim tilfinningalegum og fjárhagslegum skaða. Það er því margt óunnið til að brotaþolar kynbundins- og kynferðislegs ofbeldis geti fengið réttlæti í gegnum íslenska kerfið.

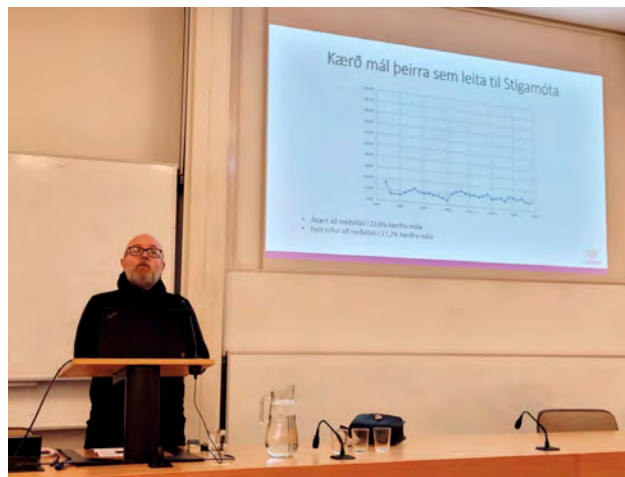
Forsagan er sú að árið 2020 auglýstu Stígámót eftir brotaþolum sem voru tilbúnir til að láta á mál sín reyna fyrir Mannréttindadómstólnum (MDE). Haft var samband við lögfræðistofu sem var tilbúin til verksins. Það var Guðrún Jónsdóttir þáverandi talskona Stígámóta og Sigrún Ingibjörg Gísladóttir lögmaður sem komu þessu af stað á sínum tíma. Steinunn Gyðu- og Guðjónsdóttir, önnur fyrrum talskona Stígámóta tók við keflinu af Guðrúnu og rak málið áfram. Þessar konur, ásamt þeim brotaþolum sem lögðu mál sín undir ber að þakka fyrir hönd allra brotaþola á Íslandi og þó víðar væri leitað.

MDE ákvað að taka níu mál til efnismeðferðar og er enn beðið niðurstöðu í flestum málanna. Það var 8. mars 2021 sem Stígámót, ásamt 12 kvenna- og jafnréttissamtökum kynntu kærurnar og vöktu með því athygli á kerfisbundnu misrétti gegn konum í réttarkerfinu. Samtökin auk Stígámóta voru: Aflið, Druslugangan, Femínistafélag Háskóla Íslands, Flóra, Kvenfélagasamband Íslands, Kvennaathvarfið, Kvennahreyfing ÖBÍ, Kvennaráðgjöfin Kvenréttindafélag Íslands, Rótin, W.O.M.E.N. og UN Women. Yfirskriftin var – „1,3% réttlæti er ekki nóg“ og var þar vísað til þeirra kærumála sem enda með sakfellingu, flest voru látin niður falla.

Konurnar sem kærðu íslenska ríkið voru á aldrinum 17-42 ára þegar þær kærðu brotin og voru flestar kærurnar lagðar fram hjá lögreglunni á höfuðborgarsvæðinu.

Við ítarlega yfirferð komu í ljós ýmsar brotalamir í rannsókn og meðferð málanna innan réttarvörslukerfisins sem varða helst rannsókn lögreglu, mat á sönnunargögnum og túlkun á vilja löggjafans.

Tilgangurinn með kærnunum var að vekja athygli á kerfisbundnum vanda og láta íslenska ríkið svara fyrir það á alþjóðavettvangi hvers vegna staða kvenna sem brota-

Hjálmar G. Sigmarsson ráðgjafi hjá Stígámótum fjallar um kæruna til Mannréttindadómstólsins, hvatann, ferlið og árangurinn á málþingi Mannréttindastofnunar Háskóla Íslands á haustdögum.

þolar í ofbeldisbrotum á Íslandi er svo veik sem raun ber vitni.

Það var alla tíð ljóst að á brattan var að sækja enda vísar Mannréttindadómstóllinn langflestum málum frá og var væntingum um að fá efnislega niðurstöðu kærendum í hag stillt í hóf. Það var því sigur í sjálfu sér að dómstóllinn ákvæði að taka málin fyrir.

Þó úrskurðað hafi verið í öðrum dómnum gegn íslenska ríkinu en ekki hinum þá varpa báðir dómarnir ljósi á alvarlegar brotalamir í kerfinu. Lögin okkar taka ekki tillit til eðli ofbeldis í nánnum samböndum þó nokkrar breytingar hafi verið gerðar hin síðari ár. Brotaþolar slíks ofbeldis kæra iðulega ekki strax heldur þegar búið er að sækja styrk eftir ofbeldið til að standa í kærnum. Fæstar kæra. Þá viðurkennir dómurinn í báðum málum að vísbendingar eru um að kærur og meðferð lögreglunnar sé ábótavant í málum er varða ofbeldi í nánnum samböndum. Fyrningarrestur þarf einnig að vera lengri í slíkum málum eðli þeirra samkvæmt. Þá dregst úr hófi að gerendum séu teknir til skýrslutöku.

Sú staðreynd að Mannréttindadómstóllinn ákvað að taka þessi mál fyrir staðfesta alvarleika málanna og skyldur ríkisins til að vinna þessi mál skilvirkt og vel. Þessi brot eru persónuleg, hafa alvarlegar afleiðingar í för með sér og ekki er hægt að líkja þeim við önnur brot sem framin eru í okkar samfélagi. Brotaþolar standa höllum fæti gagnvart gerendum sínum í kerfinu og gagnvart kerfinu sjálfu.

Ísland er talið jafnréttisparadís en hér þrífst kynbundið- og kynferðislegt ofbeldi sem hefur alvarlegar afleiðingar fyrir brotaþola (nær allt konur) og samfélagið allt. Konur súpa seiðið af brotunum í gegnum verri heilsu, andlega og líkamlega, verri stöðu á vinnumarkaði, líklegri örorku,

fjárhagslegan kostnað við að vinna úr afleiðingunum og svo mætti áfram telja.

Ýmislegt hefur verið gert hin síðari ár til að bæta lög og framkvæmd laga en því miður virðist það ekki hafa aukið traust kvenna til kerfisins, en einungis um 10% þeirra sem leita til Stígamóta vegna kynferðisofbeldis hafa kært ofbeldið og hefur sú tala lítið breyst frá stofnun Stígamóta fyrir 35 árum síðan.

Þær konur sem hafa leitað til kerfisins og reynt að sækja réttlæti þangað hafa talað um mikla óvissu, valdleysi og vonbrigði og á stundum hefur það aukið á ofbeldi af hendi gerandans. Um 40% kvenna hafa orðið fyrir líkamlegu og/eða kynferðislegu ofbeldi á lífsleiðinni og um 14% kvenna eru með einkenni áfallastreituröskunar (Áfallasaga kvenna). Konur sem hafa orðið fyrir kynferðisofbeldi eru líklegri til að finna fyrir kvíða og þunglyndi, verkjum, eiga í vandræðum með að sinna venjubundnum störfum og meta líkamlega og andlega heilsu sína lakari en þær sem hafa ekki orðið fyrir kynferðislegu ofbeldi (Heilsa og líðan 2022, Landlæknisembættið).

Eftir stendur að við sem samfélag eigum langt í land með að viðurkenna kynbundið- og kynferðislegt ofbeldi og gera ofbeldismenn ábyrga fyrir þeim skaða sem þeir valda. Þó áfangasigur hafi náðst í dag er langt í land til að samfélagið okkar veiti brotapolum slíks ofbeldis réttlæti.

Undirskriftarsöfnun í kjölfar dómniðurstöðu MDE

Í kjölfar dómsmála var töluverð umræða í samfélaginu um hvernig dómskerfin bregðast brotapolum ítrekað og dómsmálaráðherra lýsti yfir að gripið yrði til aðgerða. Stígamót hleyptu af stað undirskriftarsöfnun með áskorun til ráðherra sem var afhent á málþingi um málið. Það var María Sjöfn Árnadóttir sem afhenti ráðherra undirskriftarsöfnunina fyrir hönd Stígamóta en þar var þess krafist:

- Að tekið sé mark á gögnum og sönnunum sem sýna afleiðingar kynferðisbrota á brotþola.
- Að brotapolum sé gert fjárhagslega kleift að sækja réttlæti og vinna úr afleiðingum ofbeldis með styrkingu úrræða, endurskoðun á brotþolasjóði og gjafsókn gegn ríkinu þegar það brýtur gegn rétti brotþola í kæruférlínu.
- Að tími ferlisins sé skilgreindur frá því kæra er lögð fram, vitnisburður geranda er tekinn og málið unnið þannig að brotþolar viti tímarammann og fái greinagóðar upplýsingar um ferli máls á hverju stigi.
- Að fræðsla til lögreglu, réttargæslumanna, saksóknara og dómara um eðli og afleiðingar kynferðisbrota sé eflað til muna til að bæta skilning, skilvirkni og réttlætin innan kerfisins.

Rúmlega þrjú þúsund manns undirrituðu undirskriftarsöfnunina.

Kvennaárið

Árið 2025 voru liðin 50 ár frá fyrsta kvennafrídeginum og var ákveðið að helga allt árið baráttunni fyrir jafnrétti og kvenfrelsi. Stígamót tóku þátt í undirbúningi krafna fyrir árið sem kynntar voru í október 2024 og ítrekaðar fyrir alþingiskosningarnar í lok þess árs. Fjöldi viðburða var haldinn allt árið til að minna á kröfurnar, heiðra söguna og brýna konur og kvár í baráttunni.

Talskona Stígamóta í gjörningi Stígamóta í tilefni kvennafrídegisins 24. október.

Hápunktur ársins var svo söguganga og útifundur hinn 24. október 2025 sem 57 samtök stóðu að, þar á meðal Stígamót. Á engan er hallað þó viðurkenndur sé sérstaklega eldmóðurinn og vinnan sem formaður og starfsfólk BSRB lagði af mörkum, en þau ráku verkefnið áfram af mikilli elju.

Hinn 24. október gafst fólki tækifæri til að ganga frá Hljómskálagarðinum að Arnarhóli í gegnum baráttusögu kvenna, þar gat að líta Bríeti Bjarnhéðinsdóttur, Vigdísí Finnboga, Kvennalistakonur, baráttu kvenna af erlendum uppruna á Íslandi og svo margt fleira í myndmáli, búningi leiklistar, gjörninga og tónlistar. Stígamót og fleiri samtök brotapolu tóku á móti fólki í Mæðragarðinum þar sem farið var yfir sögu baráttunnar gegn kynbundnu ofbeldi með tilvísun í söguna og brýningu til framtíðar. Þar var ruslafata þar sem konum og kvárum var gefið tækifæri til að henda skömminni og ofbeldismönnum táknrænt í ruslið, þar gaf að líta gömul skilti með kröfum sem eiga enn við í dag og sýnishorn úr fyrri gjörningum Stígamóta.

Það er óhætt að segja að dagurinn hafi verið mjög vel heppnaður, um 50 þúsund komu saman í miðbæ Reykjavíkur og fjöldi viðburða var haldinn um allt land. Baráttan fyrir jafnrétti og frelsi kvenna og kvára er lifandi og virk og mikilvægari en oft áður.

Stígamótahlaðvarpið

Stígamót hófu útsendingu Stígamótahlaðvarpsins á árinu en hlaðvarpinu er ætlað að vera til upplýsingar fyrir brotapolu, aðstandendur, fagfólk og aðra sem vilja kynna sér afleiðingar ofbeldis, starfsemi Stígamóta og baráttuna gegn ofbeldi. Hlaðvarpið er ekki til að bregðast við umræðunni heldur er það hugsað sem tímalaust hlaðvarp

sem nýtist áfram. Talskona Stígamóta stýrir þáttunum og ræðir við ráðgjafa með reynslu og þekkingu af vinnu með brotapolum.

Fimm þættir voru gefnir út í nóvember og desember undir heitunum:

1. Eru Stígamót fyrir mig? - Rætt við Önnu Þóru ráðgjafa hjá Stígamótum um hver sækja stuðning til Stígamóta, hvaða stuðning og ráðgjöf er hægt að sækja og hvernig.
2. Afleiðingar kynferðis- og kynbundins ofbeldis - Rætt við Önnu Raker ráðgjafa hjá Stígamótum um helstu afleiðingar kynferðis- og kynbundins ofbeldis, hvernig þær blasa við ráðgjöfum hjá Stígamótum og hvernig er unnið með þær.
3. Að mæta til Stígamóta í fyrsta sinn - Rætt við Sigrúnu Elsu, sem er brotapoli sem leitaði ráðgjafar hjá Stígamótum og vinnur nú sjálf sem ráðgjafi, um hvernig það var að taka fyrstu skrefin til Stígamóta.
4. Karlarnir á Stígó - Rætt við Hjálmar ráðgjafa hjá Stígamótum um karlana sem sækja stuðning til Stígamóta, hvaða stuðning og ráðgjöf er hægt að sækja og hvernig.
5. Ofbeldismenn - Rætt við Hjálmar ráðgjafa hjá Stígamótum um þá sem beita ofbeldi, hvað vitum við um þá, af hverju beita sumir ofbeldi og hvað er hægt að gera í því.

Fleiri þættir eru væntanlegir á nýju ári.

Heimsóknir ráðherra

Inga Sæland félags- og húsnæðismálaráðherra kom í heimsókn til Stígamóta hinn 11. september en hún lét svo af störfum sem félagsmálaráðherra á nýju ári 2026 og færði sig yfir í menntamálin. Í heimsókn Ingu Sæland til Stígamóta var farið yfir viðan völl en áhersla lögð á skaðann fyrir einstaklinga og samfélagið allt af kynferðisofbeldi og mikilvægi aðgengis að aðstoð í kjölfar ofbeldis. Stígamót gera rekstrarsamning við ráðuneytið yfirleitt til nokkurra ára í senn en einungis var framlengt um eitt

Talskona Stígamóta, Drífa Snædal ásamt þáverandi félags- og húsnæðismálaráðherra Ingu Sæland.

ár fyrir árið 2026. Það var því lögð gríðarleg áhersla á að Stígamót hefðu fyrirsjáanleika í starfsemi til nokkurra ára með langtímasamningi við ráðuneytið. Inga hefur barist gegn fátækt og hefur verið sýnt fram á tengsl milli þess að hafa orðið fyrir kynferðisofbeldi og eiga erfitt með að ná endum saman. Ofbeldismál eru því lífsgæðamál.

Talskona Stígamóta, Drífa Snædal ásamt dómsmálaráðherra Þorbjörgu Sigríði Gunnlaugsdóttur við undirritun styrks fyrir Sjúkt spjall.

Dómsmálaráðherra Þorbjörg Sigríður Gunnlaugsdóttir kom í heimsókn til Stígamóta hinn 20. nóvember 2025 og var af því tilefni undirritaður samningur um Sjúkt spjall til þriggja ára. Það ráðuneyti sem farið hefur með jafnréttismál hverju sinni hefur stutt ötullega við bakið á spjallinu allt frá upphafi en þetta er í fyrsta sinn sem gengið er frá

samningi til meira en eins árs í senn. Að auki fórum við yfir þjónustu Stígamóta með ráðherra, forvarnarverkefni okkar, tölfræði og fjármögnun. Þá var mikið rætt um stöðuna og menninguna í samfélagi gagnvart kynbundnu ofbeldi og þær breytingar á lögum sem nauðsynlegar væru, ekki síst í kjölfar niðurstöðu Mannréttindadómstólsins.

Stígamót þakka fyrir þessar góðu heimsóknir.

Fræðsla

Að venju var fræðsla stór þáttur í starfsemi Stígamóta og eru það orðnir fastir liðir að kenna einkenni og afleiðingar kynbundins- og kynferðislegs ofbeldis í námi fjölda fagfólks svo sem dyravarða, læknanema, félagsráðgjafa og lögfræðinema. Þá sinum við fræðslu í mörgum framhaldsskólum, í félagsmiðstöðvum og fyrir starfsfólk félagsmiðstöðva sérstaklega. Við tökum á móti og förum með fræðslu til starfsfólks félagsþjónusta, geðheilsuteyma og annarra félagasamtaka.

Til að efla innra starf okkar og þekkingu leggjum við líka áherslu á að fræða starfshóp Stígamóta og skiptumst á fræðslum við stofnanir og félagasamtök eins og Bergið, Samtökin 78 og átröskunarteymi Landspítalans. Þá fengum við Elizabeth Clemants stofnanda Hidden Water til að halda námskeið fyrir starfshópinn en hún hefur oft komið í heimsókn og góðar tengingar við hennar samtök og hugmyndafræði Hidden Water sem starfa aðallega í Bandaríkjunum.

Umsagnir um opinber mál

Stígamót eru ötul í að móta opinbera stefnu með þátttöku í umsagnarferlum um einstaka mál. Meðal þeirra mála sem Stígamót veitti umsögn um eru:

Þingsályktunartillaga um framkvæmdaáætlun í kynjajafnréttismálum fyrir árin 2025-2028

Umsögn um áform um tillögu til þingsályktunar um forvarnir meðal barna og ungmenna gegn kynferðislegu og kynbundnu ofbeldi

Umsögn um áform um lagasetningu um nálgunarbann og brottvísun af heimili

Umsögn um aðgerðaáætlun í málefnum hinsegin fólks 2026-2029

Umsögn um drög að frumvarpi til laga um brottfararstöð

Umsögn um fyrirhugaðar breytingar á náms og starfsumhverfi leikskóla í Reykjavík

Umsögn um Landsáætlun gegn kynbundnu ofbeldi gegn konum

Umsögn um breytingu á lögum um nálgunarbann og brottvísun af heimili

Í öllum umsögnum Stígamóta sem hægt er að nálgast ýmist í samráðsgátt stjórnvalda, á þingvefnum eða vef Reykjavíkurborgar eftir tilefni umsagnar, er lögð áhersla á áhrif á brotþola, áhrif á jafnrétti og forvarnir í baráttunni gegn kynbundnu ofbeldi.

Erlent samstarf

Stígamót taka þátt í erlendu samstarfi í gegnum þrenn samtök: Norrænu hreyfinguna NKMV – Nordiska Kvinnor mot våld, evrópsku samtökin WAVE - Women Against Violence Europe og alþjóðlegu samtökin CAP – Coalition for the Abolition of Prostitution.

NKMV er áratuga gömul hreyfing samtaka um kvennaathvörf á Norðurlöndunum en ráðstefnur á vegum þeirra hafa verið stórar og innihaldsríkar í gegnum árin. Árið 2025 var ráðstefna haldin í Svíþjóð og var þetta í fyrsta sinn eftir Covid sem ráðstefna var haldin á vegum NKMV. Árið 2026 verður svo ráðstefna í Osló um ofbeldi í kjölfar ofbeldis og þar eftir verða haldnar ráðstefnur annað hvert ár. Það er mikið fagnaðarefni að þessi mikilvægi vettvangur í gegnum árin sé nú endurvakinn með skipulögðum ráðstefnum fyrir ráðgjafa á vettvangi kvennaathvarfa og samtaka brotþola og annars fagfólks.

WAVE eru afar virk samtök á Evrópuvettvangi og eru Evrópusambandinu til ráðgjafar um ofbeldisvarnir. Stígamót eiga sæti í ráðgefandi hópi samtakanna og sækja þing og ráðstefnur á þeirra vegum. Árið 2025 var haldið þing WAVE í Búkaresundir yfirskriftinni „Feminst Solidarity and Collective Action: Reclaiming our power to End Violence Against Women“. Þar var litið til umhverfis baráttusamtaka og hvernig hægt er að þetta samtöðuna yfir landamæri. Ljóst er að sótt er að samtökum mjög víða og á árinu var samþykkt að veita samtökum inngöngu þó þau starfi ekki í eigin landi vegna þess að mörg eru útlæg úr móturlandi sínu vegna baráttunnar. Það á einkum við samtök sem vinna að jafnrétti og gegn ofbeldi í Rússlandi. Ráðstefnan veitti innsýn inn í það hvað réttindi geta horfið snögglega og hvað mannréttindi eru á undanhaldi víða.

Það eru ekki einungis ráðstefnur, fundir og þing sem skipta máli í alþjóðlegu samstarfi heldur er mikilvægt að fá hugmyndir að verkefnum, lagabreytingum og fleiru að ekki sé talað um tengingar til að geta aðstoðað í einstaka málum en það hafa brotþolar sem koma til Stígamóta geta nýtt sér í gegnum alþjóðanetið.

Turning EU laws into action

Stígamót hafa á árinu tekið þátt í verkefni að frumkvæði Þórdísar Elvu Þorvaldsdóttur og samtakanna Nordref (Nordic Digital Rights and Equality Foundation) sem hún stofnaði og berjast fyrir jafnrétti í hinum stafræna heimi. Verkefnið fjallar um að nýta löggjöf ESB um stafrænt öryggi í ráðgjöf til brotþola og í baráttunni gegn ofbeldi. Verkefnið þýðir nýja stafræna löggjöf ESB – þar á meðal Digital Services Act (DSA), AI Act og tilskipun um ofbeldi gegn konum og heimilisofbeldi – yfir í áþreifanleg verkfæri til stuðnings fyrir starfsfólk í framlínustörfum.

Verkefnið er samstarf leitt af Nordic Digital Rights and Equality Foundation (NORDREF) í samstarfi við National Council of Women í Finnlandi, Stígamót og Samtök um kvennaathvarf og fleiri sænskir samstarfsaðilar bætast við árið 2026. Verkefnið sameinar lögfræðinga, sérfræðinga í stafrænum réttindum og þjónustuaðila í framlínustörfum til að tryggja að lausnir verkefnisins byggja á raunverulegum þörfum samtaka borgaralegs samfélags á Norðurlöndum.

Gervigreindartæki eru í auknum mæli misnotuð til að stækka umfang kynferðislegs og kynbundins ofbeldis. Samfélagsmiðlar eru sífellt oftar að draga úr öryggisráðstöfunum og magna upp kvenfyrirlitningu og frásagnir sem ganga gegn mannréttindum. Á sama tíma og stafrænt rými verður fjandsamlegra konum, dragast lagaleg vernd og framfylgd laganna oft aftur úr.

Reglur ESB geta verið erfiðar í túlkun og enn erfiðara að setja þær í framkvæmd. Samtök eru oft undir miklu álagi með takmarkaðan tíma og fjármagn, en er samt ætlað að bregðast við nýjum birtingarmyndum stafræns skaða. Þetta verkefni hjálpar Norrænum samtökum að skilja stafræna löggjöf ESB og nýta hana í hagsmunabaráttu sinni og í stuðningi við brotþola.

Erasmus fræðsluverkefni

Á árinu tóku Stígamót þátt í Erasmus verkefni sem ber heitið Voices og var leitt af Ítölsku samtökunum DiRe. Samtökin eru tengslanet og stjórnir samtaka um alla Ítalíu sem berjast gegn heimilisofbeldi og veita bæði ráðgjöf og

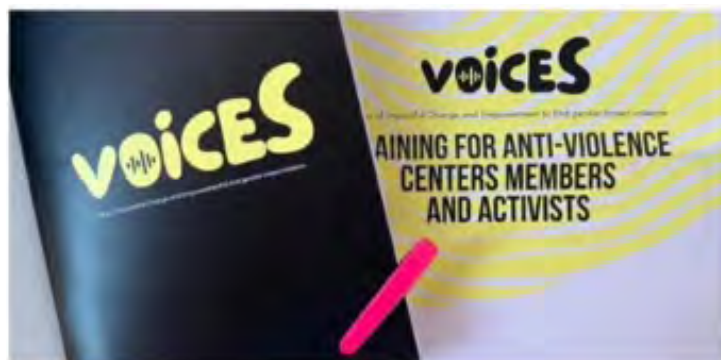

stuðning sem og í einhverjum tilvikum athvarf fyrir konur sem hafa orðið fyrir ofbeldi. DiRe vildu ná betur til ungra brotápolna, bæði í ráðgjöf en sérstaklega í forvörnum og

fræðslu og leituðu í því skyni til Stígamóta og vildu læra af Sjúkást.

Samstarfið hófst með greiningu á herferðum og verk-efnum sem hafa verið unnin á þessu sviði á Ítalíu og Íslandi og var sú vinna kynnt í heimsókn tveggja fulltrúa DiRe til Stígamóta í júní. Á sama tíma var fundað um starfsemi samtakanna og væntanleg vinnustofa á Ítalíu undirbúin.

Í september fóru svo tveir fulltrúar Stígamóta, þær Anna Rakel Aðalsteinsdóttir og Svandís Anna Sigurðardóttir til Bologna og héldu 12 tíma vinnustofu fyrir um 40 fulltrúa samtaka sem tilheyra DiRe. Fulltrúarnir komu alls staðar að frá Ítalíu og fræddust um starfið með ungum brotápolnum, fræðslu og forvarnir. Í kjölfarið fékk DiRe að nýta sér verkfæri sem Stígamót og þá sérstaklega verkefnið Sjúkást hafa unnið með og útbúið, en verkfærin voru staðfærð og þýdd yfir á ítölsku. Rýnihópar voru skipaðir hjá DiRe og lokaskýrsla unnin í kjölfarið sem verður birt árið 2026, en Stígamót veittu áframhaldandi ráðgjöf í þeirri vinnu. Sá hluti styrksins sem Stígamót fengu var vegna kostnaðar við fundahald, ferðalag, ráðgjöf, vinnu og undirbúning vegna vinnustofu.

Fræðsla Svandísar Önnu og Önnu Rakelar á Ítalíu fyrir þarlent starfsfólk brotápolasamtaka.

Fjármál og skipulag Stígamóta

Mánaðarlegir styrktaraðilar

Framlög mánaðarlegra styrktaraðila til starfsemi Stígamóta eru stærsti tekjuliður samtakanna. Í lok árs voru mánaðarlegir styrktaraðilar um 6000 talsins og mynda þeir styrkan fjárhagslegan grunn fyrir samtökin. Þessir styrktaraðilar hafa hjálpað til við að svara aukinni eftirspurn eftir aðstoð við brotaþola kynferðisofbeldis og gert forvarnaverkefni á borð við Sjúkást að veruleika. Framlöggin eru Stígamótum ómetanleg en heildarframlag einstaklinga á árinu voru rúmar 130 milljónir króna.

Framlög opinberra aðila

Frá stofnun hafa Stígamót fengið rekstrarframlag frá stjórnvöldum í gegnum félagsmálaráðuneytið. Án þessa stuðnings frá ríkinu gætu Stígamót ekki haldið úti ráðgjafabjónustunni fyrir þau mörg hundruð manns sem hana sækja á hverju ári. Á árinu 2025 nam þessi upphæð kr. 95.073.000. Stígamót bjónusta fólk á öllu landinu, stundum með því að mæta á staðinn en aðallega í gegnum fjarfundi ef fólk treystir sér ekki eða kemst ekki til Stígamóta. Á hvert senda Stígamót fjárbeiðni til allra sveitarfélaga á Íslandi og bjóða þeim að taka þátt í baráttunni gegn kynferðisofbeldi með því að styrkja starfsemina. Stígamót og Reykjavíkurborg hafa verið með bjónustusamning til margra ára og nemur framlag borgarinnar nú kr. 12.800.000 á ári. Minni sveitarfélög leggja til lægri upphæðir en á árinu styrktu önnur sveitarfélög Stígamót um rúmlega sex milljónir samtals.

Til viðbótar við þetta fasta rekstrarframlag fengu Stígamót framlög frá hinu opinbera í tilgreind verkefni og fengu Stígamót til að mynda 2.450.000 krónur frá Reykjavíkurborg í forvarnarverkefni.

Stjórnvöld styrktu Sjúkást og Sjúkt spjall eins og fyrr með framlagi uppá 12.000.000 króna sem fer langleiðina með að fjármagna þetta umfangsmikla verkefni.

Aðrir styrkir

Á árinu kom enn á ný styrkur frá hinum frábæru samtökum *Donor Direct Action* en það eru femínísk samtök sem styðja kvennasamtök sem vinna á vettvangi víðsvegar um heim. Styrkurinn er ætlaður í baráttuna gegn vændi og mansali og kom úr sjóði sem heitir *Gloria Steinem Equality Fund To End Sex Trafficking*. Samtals nam styrkurinn um 5 milljónum króna.

Talskona Stígamóta, Drífa Snædal tekur við styrk frá Félagi múslima á Íslandi úr hendi Ingibjargar T. Sigurjónsdóttur en samtökin er ein fjölmargra sem sýndu Stígamótum ómetanlegan stuðning á árinu.

Stígamót njóta mikillar velvildar meðal almennings, fyrirtækja, félagsamtaka og ýmissa hópa um allt land. Þannig voru seldar styrktarlínur í árskýrsluna fyrir um sex milljónir á árinu 2025. Þá var Málfrélsissjóður lagður niður og honum ánaðnað til Stígamóta. Kaupmannasamtökin styrktu okkur til tölvukaupa og fjölda kvenfélaga gáfu okkur afmælisgjöf í formi styrks en þess ber að geta að Kvenfélagsambandið eru einn af stofnaðilum Stígamóta.

Virk starfsendurhæfing veitti 3.500.000 króna styrk til ráðgjafastarfa og í lok ársins fengum við jólaglaðning frá BSRB (1.200.000) og Happpdrætti Háskóla Íslands (250.000). Þá fengum við styrk frá Góða hirðinum og Lýðheilsusjóði til forvarnarverkefna. Félag múslima á Íslandi komu einnig færandi hendi í lok ársins. Þá eru ótaldir þeir styrkir sem hlauparar í Reykjavíkumaraþoninu öfluðu fyrir okkur og svo allir fjölmörgu einstaklingsstyrkir sem komu óvænt og þakklátt inn á reikninginn. Án alls þessa velvilja væri ekki hægt að reka Stígamót og veita þá miklu þjónustu sem er í boði notendum að kostnaðarlausu.

Afkoma Stígamóta árið 2025 var neikvæð um þrjár milljónir og verður hallinn tekinn af varasjóði samtakanna.

Starfshópur:

Starfsfólk Stígamóta er allt háskólamentað og kemur úr ýmsum áttum. Starfshópurinn hefur menntun í félagsráðgjöf, sálfræði, jákvæðri sálfræði, fjölskyldumeðferð, listmeðferð, kynjafræði, guðfræði, náms- og starfsráðgjöf, mannfæði, kennslufræði, jógakennslu, viðskiptafræði, vinnumarkaðsfræði og ritstjórn. Ábyrgð á daglegu starfi deilir starfsfólk jafnt en þó hefur verkaskipting innan starfshópsins aukist á síðustu árum. Helstu verkefni eru ráðgjöf, fræðsla, pólitískt starf og fjáröflun.

Lögð er áhersla á að starfsfólk leggi stund á endurmenntun og sjálfsvinnu. Starfsfólk sem sinnir kjarnahlutverki Stígamóta, sem er að binda endi á kynferðisofbeldi með samfélagsvakningu og þjónustu fyrir brotþola, hittist í hóphandleiðslu aðra hverja viku, auk þess sem starfsfólk hefur aðgang að 10 tímum á ári í einkahandleiðslu. Auk þess sótti starfsfólk Stígamóta margskonar námskeið og ráðstefnur um málaflokkinn á árinu.

Stígamót voru svo skipuð starfsfólki í lok árs og urðu engar breytingar á starfsmannahópnum á árinu:

Anna Rakel Aðalsteinsdóttir, ráðgjafi
Anna Þóra Kristinsdóttir, ráðgjafi
Drífa Snædal, talskona
Eva Bryndís Pálsdóttir, ráðgjafi
Guðrún Gísladóttir, ráðgjafi
Hjálmar Gunnar Sigmarsson, ráðgjafi
Hrafnhildur Sigmarsdóttir, ráðgjafi
Jóhanna Lind Jónsdóttir, ráðgjafi
Lora Elín Einarsdóttir, ráðgjafi
Sigrún Elsa Stefánsdóttir, ráðgjafi
Svandís Anna Sigurðardóttir, verkefnastýra fræðslu og forvarna
Þórunn Þórarinsdóttir, ráðgjafi

Starfshópur Stígamóta á afmælisfundinum. Á myndina vantar 2 starfskonur.

Framkvæmdahópur:

Framkvæmdahópur er hin eiginlega stjórn Stígamóta og hittist í hverjum mánuði. Hópurinn tekur ákvarðanir í stefnumarkandi málum og hefur yfirsýn yfir og stjórn á fjármálum Stígamóta. Í framkvæmdahópi sitja tveir fulltrúar úr starfshópi Stígamóta og þrír fulltrúar með mikla þekkingu og reynslu af störfum á sviði kynferðis- ofbeldis, valdir með samþykki framkvæmdahóps og í samstarfi við starfshóp.

Í framkvæmdahópi í lok árs sátu:

Drífa Snædal
Guðrún Gísladóttir
Eva Halldóra Guðmundsdóttir
Kristín Edwald
Dr. Finnborg Salóme Steinþórsdóttir

Á árin luku Dr. Gyða Margrét Pétursdóttir, Elva Dögg Ásudóttir og Eva Bryndís Pálsdóttir störfum í framkvæmdahópi Stígamóta og Guðrún, Eva Halldóra og Kristín komu í þeirra stað. Við þökkum Gyðu, Elvu Dögg og Evu Bryndísi fyrir störf þeirra á vettvangi framkvæmdahópsins.

Leiðbeinendur og aðstoðarleidd-beinendur sjálfshjálparhópa:

Anna Rakel Aðalsteinsdóttir
Sigrún Elsa Stefánsdóttir
Þórunn Þórarinsdóttir
Hrafnhildur Sigmarisdóttir
Anna Þóra Kristinsdóttir
Eva Bryndís Pálsdóttir
Hjálmar Gunnar Sigmarsson

Auk þess leiddu Sigrún Elsa Stefánsdóttir opin kvenna- kvöld og Hjálmar Sigmarsson opin strákakvöld. Þessi kvöld eru ætluð þeim sem hafa áður sótt ráðgjöf og hópastarf á vegum Stígamóta og vilja áframhaldandi stuðning og fræðslu.

Önnur hlutverk:

Handleiðsla starfshóps: Elísabet Lorange,
listmeðferðarfræðingur
Bókhalld: Guðrún Inga Bjarnadóttir

Eftirtaldir aðilar senda Stígamótum kveðju með þökkum fyrir framlag til betra samfélags

Háskóla Íslands

Styrktaraðilar

Reykjavík

A. Margeirsson ehf
Aðalhreinsir-Drífa ehf
Arctic Rafting
ARGOS ehf-Arkitektastofa
Grétars og Stefáns
Arnar Vilhjálmur Arnarsson
ASK Arkitektar ehf
Augnæknar Reykjavíkur ehf
Banarar ehf
Barnasálfræðistofan
BBA FJELDCO ehf
Betri bílar ehf, s: 568 1411
bill.is
Birtingur ehf
Bílamálun Sigursveins
Sigurðssonar
Bílasmiðurinn hf
Bókhaldsþjónustan Örninn ehf
Bón Fús
Brunahönnun slf
Creditinfo
CU2 ehf - cu2.is
Daddi's pizza
Danska kráin
Devitos Pizza ehf
EEV Framkvæmd og ráðgjöf ehf
Endurvinnslan hf
Flugrútan
Fraktflutningar ehf
Framvegis-miðstöð
símenntunar
Fríkirkjan í Reykjavík
Frumherji hf
Föt og skór ehf
Gastec ehf
Gaui Pip ehf
Gjögur hf
Gleipnir verktakar ehf
Gloss ehf
Grænn markaður ehf
Gullnesti ehf
Gunnar Örn -
málningarþjónusta
Gæfumunir ehf
Hallgrímskirkja
Hampiðjan hf
Hard Rock Cafe
Hljá Tannlæknastofa
Hrafnistuheimilin
Hreyfill
Hringsjá endurhæfing
Huld Lögmansstofa slf
Iceland Hotel Collection by
Berjaya
ÍslandsApótek ehf
Ísól ehf
Járn og gler hf
K. H. G. Þjónustan ehf
Keiluhöllin
Kjöreign ehf, fasteignasala
Klettur - sala og þjónusta ehf
Klettur-Skipaafgreiðsla ehf
KOM ráðgjöf
Kólus ehf
Kringlan
KTM og Husqvarnaumboðið
á Íslandi
Lagnalist ehf
Landslag ehf
Landssamband lögreglumanna

Landssamtökin Þroskahjálp
Lifandi vísindi
Ljósmyndir Rutar og Silju ehf
Læknahúsið Dea Medica ehf
Motus ehf
MS Armann skipamiðlun ehf
Múrarmeistarafélag
Reykjavíkur
Norda ehf
Ofnasmiðja Reykjavíkur ehf
Orka ehf
Ólafur Þorsteinsson ehf
Ósal ehf
Óskaskrín ehf
ÓV jarðvegur ehf
Pixel ehf
Pípulagnaþjónusta Reykjavík ehf
PricewaterhouseCoopers ehf
Radisson BLU 1919 Hótel
Rafha ehf
Rafiðnaðarsamband Íslands
Rafmennt ehf
Reykjavíkurborg
Rima Apótek
Sameyki stéttarfélag í
almannaþjónustu
Sjómannasamband Íslands
Skorri ehf
Skrifstofuvörur ehf
Snarmerki ehf - skiltagerð og
raflagnaþjónusta
Spektra ehf
Stálbyggingar ehf
Storkurinn garnverslun -
storkurinn.is
Straumkul ehf
Söluturninn Vikivaki
Tannlæknafélag Íslands
Tannréttingar sf
Tark - Arkitektar
Teiknistofan Tröð ehf
Terra Export ehf
Tékkland bifreiðaskoðun ehf
THG arkitektar ehf
Trausti fasteignasala ehf
Tösku- og hanskabúðin ehf
Úðafoss ehf, efnalag
Útfararþjónusta Rúnars
Geirmundssonar
Úti og inni sf
VDO ehf
Veidivon ehf, veiðivörverslun
Veidþjónustan Strengir
Veitingahúsið Caruso
Vera Design ehf
Verkfræðistofan Víðsjá ehf
Vélvík ehf
Villimey slf
Vinnuálastofnun
VMB verkfræðiþjónusta
Vörukaup ehf
Yndisauki ehf
Yrki arkitektar ehf
Þ Þórgímsson og Co ehf

Seltjarnarnes

Horn í horn ehf, parketlagnir

Kópavogur

Arnardalur sf

AX Lögmansþjónusta slf
Blikksmiðjan Vík ehf
Clinica tannlæknastofa
Core ehf, heildsala
Deloitte hf
Fylgiskar ehf
Hafið-fiskverslun ehf
HD ehf. lön- og tækniþjónusta
Hrannar Fasteignasali
s. 899 0720 -
hrannarfasteignasali@gmail
JTV ehf
Kraftvélar ehf
Loft og raftæki ehf
M Hárstofa, s: 566 6679
NTV - Promennt ehf
Pottagaldrar ehf
Rafbraut
Rafsetning ehf
Rubix Ísland ehf
Söguferðir ehf
Útfararstofa Íslands ehf
Verdi Travel - ferðaskrifstofa
Vigdísarholt
Vinnuföt, heildverslun ehf
Víkurverk ehf
Öreind ehf

Garðabær

Dagar hf
Garðasókn
Geislataekni ehf - Laser
þjónustan
iamhappy.is
Kerföðrun ehf
Loftorka Reykjavík ehf
Miklatorg hf - IKEA
Vélsmiðja Guðmundar ehf

Hafnarfjörður

Aðalskoðun hf
Aflhlutir ehf
Armar ehf vinnulyftur
Brettasmiðjan ehf
EÓ-Tréverk sf
Fjarðarmót ehf
Fjárstoð ehf
Gríma Arkitektar ehf
Hafnarfjarðarbær
Hafnarfjarðarhöfn
H-Berg ehf
Hvalur hf
Ísblik ehf
Ísrör ehf
Knattspyrnufélagið Haukar
Matvex ehf
Nonni Gull
Reikningar og ráðgjöf ehf
Strengingur ehf
Verkþing ehf
Viðistaðakirkja
VSB verkfræðistofa ehf
Vökvæki ehf
Williams & Halls ehf
Þúsund Fjalir ehf

Álftanes

Verslunarfélagið Emerald ehf

Reykjanesbær

Benni pípari ehf
Bergraf ehf
DMM Lausnir ehf
Félaginn ehf
paloma.is
Skólamatúr ehf
Skólar ehf

Grindavík

Einhamar Seafood ehf
Lagnaþjónusta Þorsteins ehf
Vísir ehf

Suðurnesjabær

ÁÁ verktakar ehf
Suðurnesjabær

Mosfellsbær

Álguggar JG ehf
Elektrus ehf
Gluggatækni ehf
Kærleikssetrið ehf
Lionsklúbburinn Úa
Mosfellsbæ
Malbikstöðin ehf
Mosfellsbakarí
Múlalundur, vinnustofa S.Í.B.S
Nonni litli ehf
Pípulagnaþjónusta B
Markan ehf
VGH-Mosfellsbæ ehf

Akranes

Garpar ehf
Hvalfjarðarsveit

Borgarnes

B. Björnsson ehf
Blómasetrið - Kaffi kyrrð
Borgarbyggð
Englendingavík, veitingahús
Landnámssetur Íslands

Grundarfjörður

Dvalarheimilið Fellaskjól
Fjölbrautaskóli Snæfellinga

Ólafsvík

Fiskverkunin Valafell
Hrund sf, gjafavörverslun

Snæfellsbær

Hótel Búðir

Reykholahreppur

Reykholahreppur

Ísafjörður

Hamraborg ehf

RLS | Ríkislögreglustjóri

Mýrdalshreppur

Rapyd

KEA HOTELS

Samfylkingin

Reykjanesbær

Akureyrarbær

GG VERK

Kópavogsbær

eyesland

Styrktaraðilar

Orkubú Vestfjarða ehf
Rafskaut ehf
Ævintýriadalurinn ehf

Hnífsdalur

Hraðfrystihúsið - Gunnvör hf

Bolungarvík

Bolungarvíkurkaupstaður
Sigurgeir G. Jóhannsson ehf

Súðavík

Súðavíkurhreppur

Suðureyri

Fiskvinnslan Íslandssaga hf

Patreksfjörður

Eyfaraf ehf
Villi Á ehf

Bíldudalur

Íslenska kalkþörungafélagið ehf

Hólmavík

Strandabyggð

Hvammstangi

Félagsheimilið Ásbyrgi
Sláturhús KVH ehf

Blönduós

Blönduóskirkja
Glaðheimar, sumar-og gistihús
opið allt árið

Sauðárkrókur

Aldan - stéttarfélag
Fasteignasala Sauðárkróks
FISK-Seafood ehf
Fjölbrautaskóli Norðurlands
vestra
RH Endurskoðun ehf
Steinull hf

Varmahlíð

Langamýri í Skagafirði,
fræðslusetur þjóðkirkjunnar

Siglufjörður

JE Vélaverkstæði ehf

Akureyri

Eining-lðja
Geimstofan ehf,
auglýsingastofa

Hagvís ehf
Herradeild JMJ
Hvítasunnukirkjan Akureyri
Kjarnafæði Norðenska hf
Kraftbílar ehf
Matur og Mörk ehf
Norðurlagnir sf
Rafeyri ehf
S.Guðmundsson ehf,
múrverktaki
S.S. byggir ehf
Samvirkni ehf
Slippurinn Akureyri ehf
Stjörnusól
Tannklíníkin
Veitingastaðurinn Krua Siamf

Grenivík

Pólarhestar ehf

Dalvík

Bruggverksmiðjan Kaldi ehf
Dalvíkurbyggð
Híbylamálun, málningar-
þjónusta ehf
Kussungur 2 ehf

Húsavík

Fjallasýn Rúnars Óskarssonar ehf
- fjallasyn.is
Norðurþing
Tjörneshreppur

Laugar

Þingeyjarsveit

Mývatn

Dimmuborgir guesthouse
Hestaleigan Safarí hestar
Hlíð ferðaþjónusta ehf
Kvenfélag Mývatnssveitar

Kópasker

Eyjaferðar- og
Þingeyjarprófastsdæmi

Vopnafjörður

Bílar og vélar ehf
Vopnafjarðarhreppur

Egilsstaðir

Austurnet ehf
Gistihúsið - Lake Hotel
Egilsstaðir
Héraðsprent ehf
Kaskó ehf
Múlþing

Reyðarfjörður

Fjarðaveitingar ehf

Eskifjörður

Egersund Ísland ehf

Neskaupstaður

Hildibrand Hótel -
kaupfélagsbarinn s: 477 1950
Samvinnufélag útgerðamanna
Síldarvinnslan hf
Verkmenntaskóli Austurlands

Fáskrúðsfjörður

Loðnuvinnslan hf

Djúpavogur

Hótel Framtíð ehf

Höfn í Hornafirði

Jökulsárlón ferðaþjónusta ehf
KASK Flutningar ehf
Rósaberg ehf
Skinney-Þinganes hf
Þingvað ehf,
byggingaverktakar
Ögmund ehf

Öræfi

Ferðaþjónustan Svínafelli
- www.svinafell.is

Selfoss

Fjölbrautaskóli Suðurlands
Hársnyrtistofan Mensý
Jáverk ehf
K.P Verktakar ehf
Prentverk Selfoss ehf
Ullarverslunin Þingborg ehf
VBF Mjólnir ehf
Verkfræðistofa Guðjóns

Hveragerði

Hveragerðisbær
Kjörís ehf

Þorlákshöfn

Bergverk ehf
Þorlákskirkja - Skálholtsbraut

Ölfus

Icelandic Water Holdings hf

Flúðir

Fögrusteinar ehf

Hella

Stracta Hótel

Hvolsvöllur

Ferðaþjónustan Hellishólum
ehf
Krappi ehf, byggingaverktakar
Seljaveitingar við
Seljalandsfoss
Torf ehf

Vík

Hótel Búrfell
RafSuð ehf
Reynissókn

Kirkjubæjarklaustur

Hótel Klaustur - Bær ehf

Vestmannaeyjar

Bíla- og vélaverkstæðið
Nethamar ehf
Bókasafn Vestmannaeyja
Bylgja VE 75 ehf
Ísfélag hf

Tölulegar upplýsingar

Tölulegar upplýsingar í ársriti Stígamóta eru mikilvægt tæki til að lýsa þeim hliðum íslensks samfélags sem birtast í starfsemi Stígamóta. Með söfnun tölulegra upplýsinga í 36 ár búum við yfir mikilli þekkingu um kynbundið ofbeldi, birtingarmyndir þess og afleiðingar, fólkið sem er beitt ofbeldinu og ofbeldismennina. Hér fara á eftir þær skilgreiningar á kynferðisofbeldi sem til viðmiðunar eru við tölfræðilega úrvinnslu í þessari skýrslu. Skilgreiningar á kynferðisofbeldi sem barn, klámi (klámefni), kynferðislegum athöfnum gegn greiða eða greiðslu (vændi/mansal) og stafrænu kynferðisofbeldi voru endurorðaðar og endurbættar til að auka skýrleika og nákvæmni. Mikilvægt er að hafa þessar breytingar í huga við samanburð við skýrslur fyrri ára.

Kynferðisofbeldi sem barn skilgreinum við sem allt kynferðislegt atferli gagnvart barni (undir 18 ára). Slíkt atferli getur t.d. átt sér stað þegar fullorðinn einstaklingur eða annað barn misnotar traust, undirgefni, valdamun (eins og aldursmun, þroska og meiri reynslu) á einhvern máta.

Nauðgun eða nauðgunartilraun skilgreinum við sem kynferðisofbeldi þar sem einhver hefur eða gerir tilraun til að hafa samræði/eða önnur kynferðismök við manneskju gegn vilja hennar og brýtur þar með sjálfsvörðunarrétt og sjálfstjórn hennar á bak aftur.

Klámefni er beitt sem kynferðisofbeldi þegar einhver notar klámefni til að misbjóða manneskju á einhvern hátt, þegar klámnotkun einhvers misbýður manneskju á einhvern hátt eða klámefni sem manneskja hefur tekið þátt í eða framleitt hefur misboðið henni.

Kynferðislegar athafnir gegn greiða eða greiðslu (vændi/mansal) skilgreinum við sem kynferðisofbeldi þar sem einstaklingur eða þriðji aðili þiggur einhverskonar greiða eða greiðslu í skiptum fyrir kynferðislega athöfn/athafnir. Slíkt getur átt sér stað í raunheimum eða í gegnum stafræna miðla.

Kynferðislega áreitni skilgreinum við sem kynferðisofbeldi þar sem einhver sýnir manneskju kynferðislega hegðun sem er særandi og er gegn vilja hennar. Kynferðisleg áreitni getur verið líkamleg, orðbundin eða táknað.

Stafrænt kynferðisofbeldi skilgreinum við sem allt stafrænt kynferðislegt efni sem einhver geymir, dreifir eða hótar að dreifa í leyfisleysi. Einnig allt stafrænt kynferðislegt efni sem búið er til gegn vilja þínum (t.d. með gervi-greind) og allt kynferðislegt efni sem er sent á einhvern óumbeidd og þegar manneskja er neydd til kynferðislegra athafna í gegnum stafræna miðla.

Grunnupplýsingar

Eins og í ársskýrslum síðustu ára eru allar tölfræðilegar upplýsingar í þessu ársriti unnar út frá spurningalistum sem notendur þjónustunnar fylltu sjálfir út. Spurningalistarnir eru þrennskonar og fylla notendur þjónustunnar út lista þegar þeir koma í fyrsta skipti í viðtal á Stígamót. Í fyrsta lagi eru sérstakir spurningalistar sem brotaþolar svara. Í öðru lagi eru sérstakir spurningalistar sem brotaþolar svara um þá ofbeldismenn sem hafa beitt þá kynferðisofbeldi. Í þriðja lagi eru sérstakir spurningalistar sem þeir aðstandendur brotaþola sem sækja viðtöl svara. Ef spurningar á spurningalistunum hafa breyst frá fyrri árum er þess getið í texta ársritsins.

Vakin er athygli á því að spurningum í ofangreindum spurningalistum var breytt árið 2025 til að gera betur ráð fyrir fjölbreytileika kyns. Þessar breytingar voru gerðar til að tryggja inngildingu í orðalagi.

Árið 2025 leituðu 708 einstaklingar til Stígamóta, af þeim voru 251 einstaklingar sem leituðu aðstoðar vegna eigin mála í fyrsta skipti. Þá leituðu 87 aðstandendur í fyrsta sinn til Stígamóta á árinu og þar af voru 40 með upplýsingar um mál sem ekki voru þekkt hjá Stígamótum. Þær tölulegu upplýsingar sem hér fara á eftir varðandi árið 2025 miðast við fjölda skýrslna sem fyrir liggja um hvern hóp fyrir sig, þ.e. brotaþola, ofbeldismenn og aðstandendur.

Í þau 36 ár sem liðin eru frá stofnun Stígamóta hafa 11.755¹ einstaklingar leitað aðstoðar hjá Stígamótum. Jafnframt má geta þess að ofbeldismennirnir teljast vera 16.605 en eru væntanlega nokkuð færri þar sem einhverjir þeirra hafa beitt fleiri en einn einstakling ofbeldi.

Það vekur athygli að ofbeldismennirnir eru töluvert fleiri en þeir sem beittir eru ofbeldi. Sami einstaklingurinn er stundum beittur kynferðisofbeldi af fleiri en einum ofbeldismanni á lífsleiðinni (sumir brotaþolar eru beittir kynferðisofbeldi af fleiri en einum ofbeldismanni á sama tíma). Einnig getur það gerst að sami ofbeldismaðurinn beitir fleiri en einn einstakling kynferðisofbeldi.

Í þeim tölulegu upplýsingum sem hér fara á eftir er annars vegar fjallað um starfsárið 2025 og hins vegar er að finna í nokkrum tilvikum samanburð við fyrri starfsár. Upplýsingar um starfsemina á fyrri starfsárum má nálgast hjá Stígamótum og á vefsíðunni www.stigamot.is.

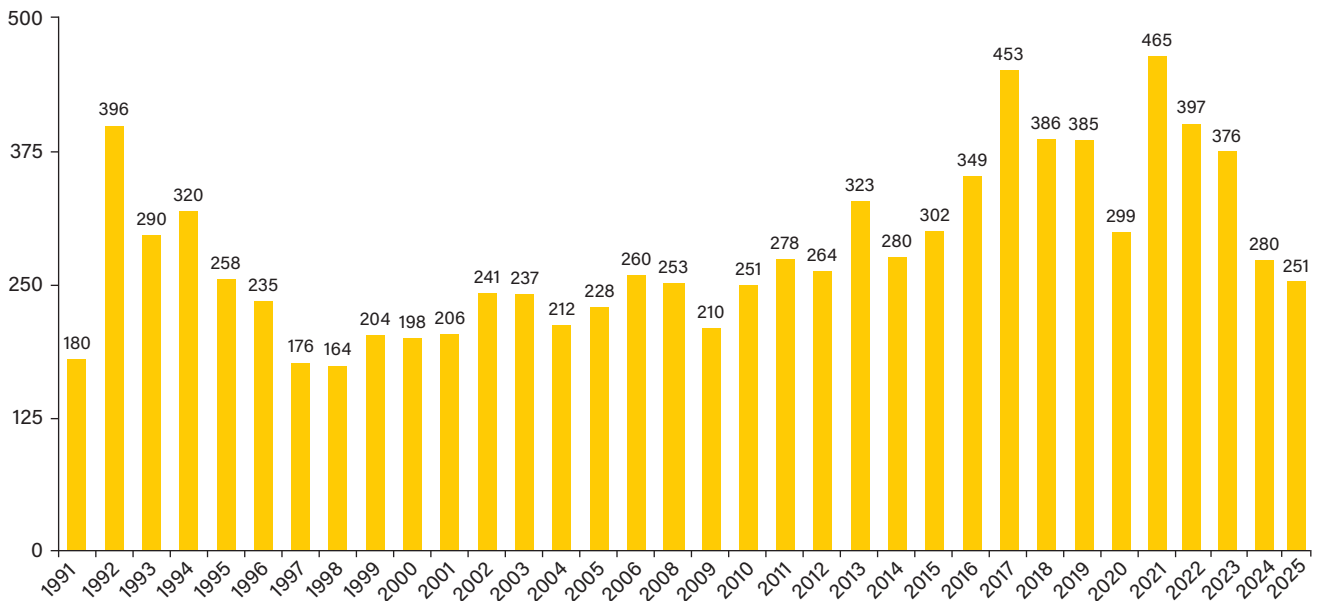
1 Heildarfjöldi einstaklinga frá stofnun Stígamóta er fenginn með því að leggja heildarfjölda nýrra brotaþola og heildarfjölda nýrra aðstandanda árið 2025 við heildarfjölda einstaklinga frá stofnun Stígamóta sem fram kemur í ársskýrslu Stígamóta árið 2024. Árið 2025 höfðu 4 af nýjum brotaþolur komið á Stígamót áður sem aðstandendur og í 11 tilfellum var það óvíst, því dragast 15 einstaklingar frá í tölunni hér fyrir ofan. Einnig höfðu 6 aðstandendur komið áður á Stígamót sem brotaþolar og í einu tilfelli var það óvíst, því dragast 7 einstaklingar einnig frá tölunni hér að ofan.

Tafla 1. Fjöldi viðtala og einstaklinga árið 2025

Ný mál - brotapolar komu sjálfir ²	251
Upplýsingar um ný mál í gegnum aðstandendur ³	40
Heildarfjöldi ofbeldismanna ⁴	455
Fjöldi nýrra aðstandenda	87
Heildarfjöldi einstaklinga sem komu í viðtöl	708
Heildarfjöldi viðtala	3.134

Árið 2025 voru 251 ný mál þar sem brotapolar komu sjálfir með mál sín til Stígamóta. Þetta er um 10,3% fækkun slíkra mála frá árinu 2024. En árið 2024 voru ný mál brotapola 280 talsins.

Ofbeldismenn eru nú 455 talsins, sem er um 4,6% fækkun frá árinu 2024 en þá voru ofbeldismenn 477. Þá leituðu 87 nýir aðstandendur til Stígamóta árið 2025 en það er rúmlega 20% aukning frá árinu 2024 þegar aðstandendur voru 72 talsins.

Mynd 1. Fjöldi nýrra brotapola sem sótti viðtöl hvert ár á tímabilinu 1991 til 2025

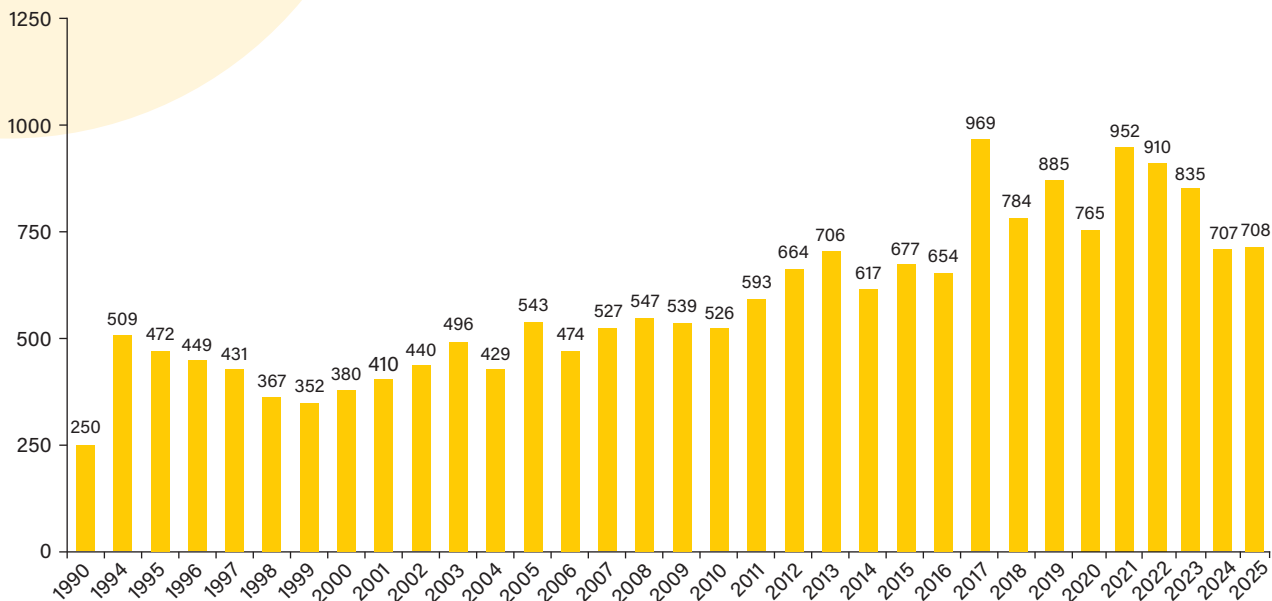
Mynd 1 sýnir fjölda nýrra brotapola sem komu ár hvert til Stígamóta undanfarin 36 ár. Upplýsingar vantar um heildarfjölda nýrra brotapola sem sótti þjónustu Stígamóta árin 1990 og 2007 og því eru þessi ár ekki með á mynd 1.

Mynd 1 og tafla 1 sýna að árið 2025 voru nýir brotapolar 251, sem eru 29 brotapolum færri en árið 2024 en þá voru nýir brotapolar 280. Þetta eru einnig færri brotapolar borið saman við árin 2011 til 2023. Árin 1992 til 1994 var fjöldi nýrra brotapola einnig hærri en gera má ráð fyrir að þá hafi verið um uppsafnaðan fjölda að ræða þar sem Stígamót höfðu nýhafið starfsemi. Árin 1995 til 2010 var fjöldi nýrra brotapola svipaður eða aðeins lægri (eða á bilinu 164 til 260 einstaklingar) borið saman við árið 2025.

2 Heildarfjöldi nýrra mála var 251 en 15 skýrslur voru ekki fylltar út og því ómarktækar. Þess vegna byggir öll tölfræðiúrvinnsla um brotapola á þeim 236 skýrslum sem fylltar voru út. Hins vegar lágu fyrir upplýsingar um kyn og í hvaða mánuði brotapolí kom í fyrsta skipti í þessum 15 skýrslum sem ekki voru fylltar út, þess vegna er heildarfjöldi einstaklinga hærri en 236 á mynd 1 og 5 og í töflu 6.

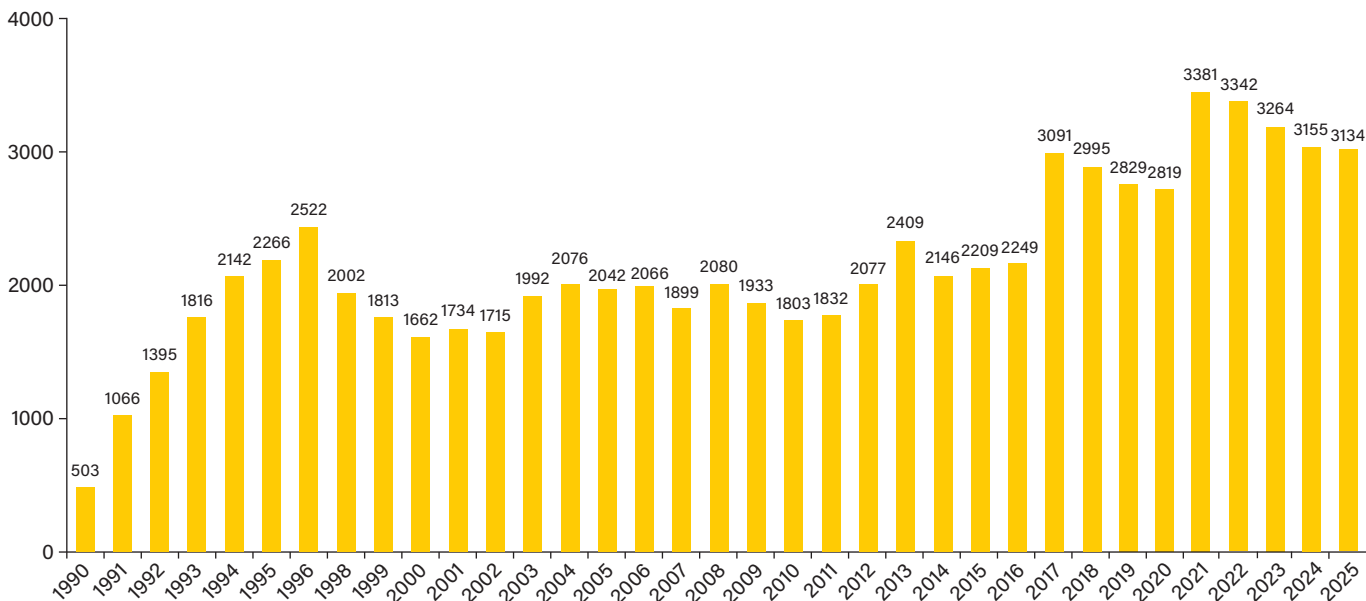
3 Upplýsingar um ný mál í gegnum aðstandendur gætu verið færri þar sem ekki er alltaf hægt að vita með vissu hvort fleiri en einn aðstandandi hafi komið vegna sama brotapola.

4 Samanlagður fjöldi ofbeldismanna er 455, bæði ný mál og upplýsingar um ný mál frá aðstandendum. Eins og fram hefur komið vantaði 15 komuskýrslur og þá um leið allar upplýsingar um ofbeldismenn í þeim málum en hér er miðað við einn ofbeldismann fyrir hverja óútfyllta skýrslu (sem er lágmarkstalning). Ekki liggja fyrir upplýsingar um ofbeldismenn þegar ný mál komu til Stígamóta í gegnum aðstandendur, en hér er talinn einn ofbeldismaður fyrir hvert nýtt mál sem upplýsingar fást um hjá aðstandendum (sem er lágmarkstalning). Því er hægt að segja með vissu að ofbeldismennirnir hafi verið 455 en hins vegar byggja tölfræðilegar upplýsingar í ársriti þessu á 400 skýrslum sem lágu fyrir um ofbeldismenn. Þess ber að geta að í einhverjum tilfellum gáfu brotapolar ekki upplýsingar um alla ofbeldismenn. Ástæða þess gat til dæmis verið að þeir vissu ekki hve margir þeir voru eða það átti ekki við.

Mynd 2. Heildarfjöldi einstaklinga sem sótti viðtöl hvert ár fyrir tímabilið 1990 til 2025

Mynd 2 sýnir heildarfjölda þeirra einstaklinga sem sóttu viðtöl á Stígamótum á hverju ári frá árinu 1990 til ársins 2025. Heildarfjöldi einstaklinga samanstendur af einstaklingum sem voru að koma í fyrsta skipti til Stígamóta, sem og einstaklingum sem hafa fylgt Stígamótum á milli ára. Þarna eru allir einstaklingar sem sótt hafa viðtöl á Stígamótum á tilteknu ári, bæði brotapolar og aðstandendur brotapöla. Þess ber að geta að upplýsingar vantar um heildarfjölda allra einstaklinga sem sótti þjónustu Stígamóta á árunum 1991 til ársins 1993 og því eru þessi ár ekki með á mynd 2. Myndin sýnir hversu stórum hópi Stígamót veita þjónustu á hverju ári. Heildarfjöldi einstaklinga sem kom í viðtöl til Stígamóta árið 2025 var 708, sem er svipaður fjöldi og árið 2024 en þá voru einstaklingarnir 707. Heildarfjöldi einstaklinga er lægri en árin 2017-2023, en hærri en árin frá 1990 til 2016.

Mynd 3. Heildarfjöldi viðtala sem veitt voru á hverju ári á Stígamótum 1990 til 2025

Mynd 3 sýnir umfang einstaklingsþjónustu Stígamóta á hverju ári frá því Stígamót hófu starfsemi sína, það er hversu mörg viðtöl voru veitt brotapolum og aðstandendum þeirra á hverju ári frá upphafi Stígamóta. Þess ber að geta að upp-

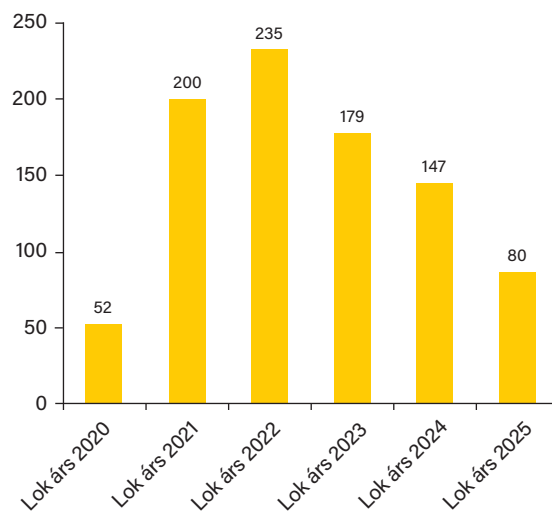
Lýsingar vantar um heildarfjölda viðtala árið 1997 og því er það ár ekki með á mynd 3. Heildarfjöldi viðtala árið 2025 var 3.134, sem er svipaður fjöldi og árið áður. Heildarfjöldi viðtala var lægri en árin 2021 og 2023. Heildarfjöldi viðtala sem veitt voru árið 2025 voru þó hærri en á árunum 1990 til 2020.

Heildarfjöldi allra veittra viðtala frá stofnun Stígamóta er 77.459 viðtöl.

Ef ofangreindar upplýsingar sem fram koma í myndum 1 til 3 eru dregnar saman kemur fram að heildarfjöldi nýrra brotþola hefur ekki verið jafn lágur síðan 2010 en heildarfjöldi allra einstaklinga sem sóttu þjónustu Stígamóta er svipaður og árið 2024. Heildarfjöldi viðtala hefur ekki verið lægri síðan 2020 þó það muni litlu milli ára.

Frá árinu 2013 og fram til dagsins í dag hefur samfélagsumræða um kynferðisofbeldi aukist. Gera má ráð fyrir að aukning í samfélagsumræðu leiði til aukins fjölda einstaklinga sem leita sér aðstoðar á Stígamótum. Þá má gera ráð fyrir að COVID-19 faraldurinn sem hófst árið 2020 hafi leitt til uppsafnaðs fjölda einstaklinga sem leituðu sér aðstoðar á Stígamótum eftir að samkomutakmörkunum var hætt og faraldurinn rénaði. Velta má fyrir sér hvort aukning síðustu ára hafi náð hápunkti en þess ber að geta að síðustu ár hefur úrræðum líka fjölgað með tilkoma fleiri miðstöðva fyrir brotþola um allt land.

Mikilvægt er að nefna að fækkun nýrra brotþola og heildarfjölda viðtala árið 2025 borið saman við árin 2021 til 2023 getur verið tilkomin vegna þess að á árinu 2023 störfuðu 12 fastráðnir ráðgjafar í fullu eða hluta starfi á Stígamótum en á árunum 2024 og 2025 störfuðu einungis 10 fastráðnir ráðgjafar á Stígamótum. Árin 2021 til 2023 voru fleiri ráðgjafar ráðnir inn tímabundið í hlutastörf auk fastráðinna ráðgjafa til að minnka biðlista og tókst það með ágætum. Því fleiri sem ráðgjafar eru því stærrí hópi nær Stígamót að sinna og veita fleiri viðtöl.

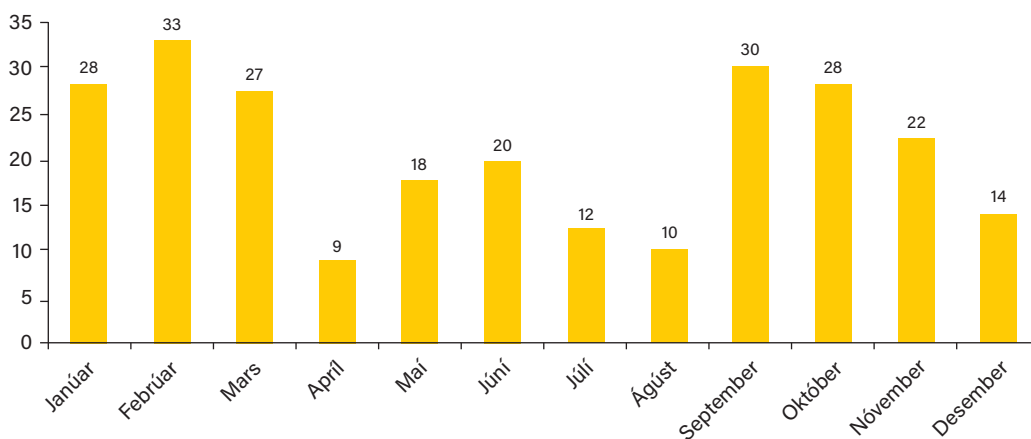

Mynd 4. Fjöldi einstaklinga á biðlista í lok árunna 2020 til 2025

Í júlí 2020 var í fyrsta sinn tekinn upp biðlisti hjá Stígamótum vegna mikillar aðsóknar í viðtöl og hefur biðlistinn því miður verið til síðan. Fjöldi einstaklinga sem biðu eftir viðtali á biðlistanum jókst milli árunna 2020 til 2022. Um 67 færri einstaklingar biðu á biðlistanum í lok árs 2025 borið saman við lok árs 2024, en í lok árs 2025 biðu 80 einstaklingar eftir viðtali. Ánægjulegt er að ekki hafa færri einstaklingar beðið á biðlistanum í lok árs að undanskildu árinu 2020 (þegar biðlistinn var tekinn upp). Þetta þýðir að bið eftir fyrsta viðtali er nú um einn og hálfur mánuður en ein af áskorunum sem Stígamót standa frammi fyrir er að finna leiðir til að minnka eða eyða biðlistanum.

Ákveðið var í samvinnu við Bjarkarhlíð að frá og með ágúst á árinu 2024 yrði hlé gert á því að ráðgjafi frá Stígamótum kæmi sérstaklega í Bjarkarhlíð til að veita viðtöl þar. Þetta hlé stóð líka yfir allt árið 2025. Þessi ákvörðun var tekin vegna mikils biðlista á Stígamótum og takmarkaðri nýtingu ráðgjafa Stígamóta hjá Bjarkarhlíð. Þolendum kynferðisofbeldis sem komu í Bjarkarhlíð frá ágúst 2024 og fram til lok árs árið 2025 var þó áfram vísað til Stígamóta og fóru í viðtal til ráðgjafa þar.

Öll tölfraðileg úrvinnsla um brotapolá á myndum og í töflum hér fyrir neðan byggir á þeim 236 brotapolum sem komu í fyrsta skipti til Stígamóta árið 2025 og svöruðu spurningalista um brotapolá. Öll tölfraðileg úrvinnsla um ofbeldismenn á myndum og töflum hér fyrir neðan byggir á 400 skýrslum sem þessir 236 brotapolá svöruðu um þá ofbeldismenn sem beittu þá kynferðisofbeldi. Fimmtán brotapolá sem komu í fyrsta skipti til Stígamóta árið 2025 svöruðu ekki spurningalistunum og eru því ekki með í þessari úrvinnslu. Upplýsingar um þessa 15 einstaklinga eru á mynd 5 og í töflu 6, það er þar sem upplýsingar lágu fyrir.

Mynd 5. Fjöldi nýrra viðtala eftir mánuðum árið 2025

Aðsókn í viðtöl er breytileg á milli ára og mánaða, og því erfitt að segja fyrir um vinnuálag ársins. Mynd 5 sýnir að fjöldi nýrra viðtala var mestur í febrúar (33 viðtöl) og næstmestur í september (30 viðtöl). Fjöldi nýrra viðtala var minnstur í apríl og ágúst (9 viðtöl í apríl og 10 viðtöl í ágúst). Í apríl fóru ráðgjafar í páskafrí sem mögulega skýrir að fjöldi nýra viðtala var minnstur þann mánuðinn. Í júlí og ágúst voru flestir ráðgjafa í sumarfrí og í desember eru allir ráðgjafar í frí milli jóla og nýárs sem skýrir að fjöldi viðtala var lágur þessa mánuði.

Tafla 2. Ástæður þess að leitað var til Stígamóta árið 2025

	Fjöldi	Hlutfall
Kynferðisofbeldi sem barn	146	61,9%
Nauðgun	127	53,8%
Nauðgunartilraun	23	9,7%
Klám	7	3%
Kynferðislegar athafnir gegn greiða eða greiðslu (væandi)	11	4,7%
Kynferðisleg áreitni	74	31,4%
Stafrænt kynferðisofbeldi	44	18,6%
Annað	9	3,8%
Ekki viss	2	0,8%
Fjöldi einstaklinga	236	

Tafla 2 sýnir ástæður þess að einstaklingar leituðu til Stígamóta árið 2025. Það fólk sem nýtir sér þjónustu Stígamóta kemur gjarnan til að vinna úr gömlum áföllum og þau geta verið fleiri en eitt. Þess vegna eru ástæður komu sem nefndar eru fleiri en einstaklingarnir (236).

Flestir brotapolar nefndu kynferðisofbeldi sem barn sem ástæðu komu til Stígamóta (eða 61,9%), næst hæsta hlutfall brotapola nefndi nauðgun (eða 53,8%) og þriðja hæsta hlutfall brotapola nefndi kynferðislega áreitni (eða 31,4%). Þetta eru svipuð hlutföll og fram komu í ársskýrslu ársins 2024 en þá voru nauðgun, kynferðisofbeldi gegn barni og kynferðisleg áreitni þeir þrír brotaflokkar sem brotapolar nefndu oftast.

Mikilvægt er að hafa í huga við túlkun niðurstaðna að innan brotaflokksins kynferðisofbeldi sem barn telst allt kynferðisofbeldi sem brotapolí hefur verið beittur fyrir 18 ára aldur.

Tafla 2 sýnir fjölda þeirra einstaklinga sem nefndu kynferðislegar athafnir gegn greiða eða greiðslu (vændi) sérstaklega sem ástæðu komu og sóttu í fyrsta skipti viðtöl á Stígamót árið 2025, samtals 11 einstaklingar. Til viðbótar koma fram upplýsingar um þolendur vændis þegar skoðað er hvaða afleiðingar brotapolar eru að glíma við (sjá mynd 14) en 3 þeirra sem nefndu vændi sem afleiðingu nefndu vændi ekki sérstaklega sem ástæðu komu. Það eru því 14 nýir brotapolar sem nefndu að þeir væru þolendur vændis.

Á Stígamótum hefur það sama sýnt sig og hjá erlendum systursamtökum að langan tíma tekur að vinna úr þeirri ofbeldisreynslu sem vændi er. Mikilvægt er að hafa í huga við túlkun niðurstaðna að vændi er falið vandamál og oft koma upplýsingarnar um það ekki í ljós fyrr en eftir margra mánaða viðtöl. Skráningar fara hins vegar fram eftir fyrsta viðtali og þolendur vændis því að öllum líkum vantaldir.

Sú breyting var gerð á spurningalista sem brotapolar svöruðu árið 2025, að byrjað var að spyrja þá brotapola sem nefndu kynferðislegar athafnir gegn greiða eða greiðslu (vændi) sem ástæðu komu, hvort annar aðili hafði milligöngu um vændið og fékk greiðslu eða greiða eða hluta greiðslu fyrir. Markmiðið með þessari spurningu er að fá skýrari mynd á milligöngu um vændi.

Tafla 3. Hafði annar aðili milligöngu um kynferðislegar athafnir gegn greiða eða greiðslu (vændi) árið 2025

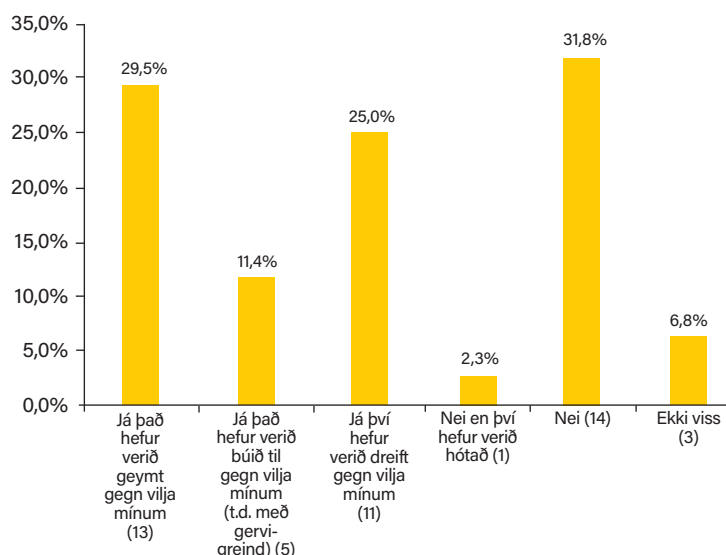
	Fjöldi	Hlutfall
Annar aðili hafði milligöngu um vændið og fékk greiða, greiðslu eða hluta greiðslu	6	54,5%
Annar aðili hafði ekki milligöngu um vændið	4	36,4%
Brotapoli er ekki viss	1	9,1%
Alls	11	100%

Tafla 3 sýnir að hjá sex af þeim 11 brotapolum sem nefndu kynferðislegar athafnir gegn greiða eða greiðslu (vændi) sem ástæðu komu, hafði annar aðili milligöngu.

Til að fá skýrari mynd af heildarfjölda allra einstaklinga sem eru þolendur vændis og sóttu viðtöl á Stígamótum árið 2025 var upplýsingum safnað um hversu margir þeirra sem voru í viðtölum á Stígamótum á árinu, en komu ekki í fyrsta viðtali það ár, hefðu verið í vændi og/eða klámiðnaði. Vitað er að árið 2025 voru í viðtölum 13 einstaklingar (nánast allt konur) sem höfðu verið í vændi og/eða klámiðnaði og leituðu í fyrsta skipti til Stígamóta fyrir árið 2025. Þetta er svipaður fjöldi og kom fram í ársskýrslu ársins 2024 en þá voru þetta 14 einstaklingar.

Staðfest er að í það minnsta 27 af þeim 708 einstaklingum sem sóttu viðtöl á Stígamótum árið 2025 eru þolendur vændis og/eða klámiðnaðs.

Þess ber að geta að árið 2025 varð breyting á spurningum um stafrænt kynferðisofbeldi í spurningalista sem brotapolar svöruðu. Upplýsingar um stafrænt kynferðisofbeldi eru því settar upp með öðrum hætti árið 2025 borið saman við fyrri ár. Mikilvægt er að hafa þessa breytingu á spurningum í huga við samanburð við fyrri ár.

Mynd 6. Var kynferðislegt efni af brotaþola geymt, því dreift eða það búið til (t.d. með gervigreind) gegn vilja hans, árið 2025

Hlutfallið á mynd 6 miðast við þá 44 einstaklinga sem greindu frá stafrænu kynferðisofbeldi en upplýsingar vantar frá 3 sem komu vegna þessa til Stígamóta (6,8%). Þá er mikilvægt að taka fram að samanlagður fjöldi á mynd 6 er hærrí en fjöldi einstaklinga þar sem hver einstaklingur gat merkt við fleiri en eitt atriði.

Mynd 6 sýnir hvers konar stafrænu kynferðisofbeldi brotaþoli hefur orðið fyrir. Fram kemur í mynd 6 að 29,5% þeirra brotaþola sem beittir höfðu verið stafrænu kynferðisofbeldi nefndu að kynferðislegt efni af þeim hafi verið geymt gegn vilja þeirra og 25% nefndu að því hafi verið dreift gegn vilja þeirra. Hafa verður í huga við túlkun niðurstaðna að þetta voru einungis 44 einstaklingar sem greindu sérstaklega frá því að þeir hefðu verið beittir stafrænu kynferðisofbeldi.

Tafla 4. Var brotaþoli neyddur til kynferðislegra athafna í gegnum stafræna miðla, árið 2025

	Fjöldi	Hlutfall
Já	11	25%
Nei	22	50%
Ekki viss	7	15,9%
Upplýsingar vantar	4	9,1%
Alls	44	100%

Tafla 4 sýnir að 25% brotaþola sem greina frá stafrænu kynferðisofbeldi voru neyddir til kynferðislegra athafna í gegnum stafræna miðla.

Tafla 5. Hefur brotaþola verið sent kynferðislegt efni óumbeðið (t.d. þar sem einstaklingur sýnir sig á kynferðislegan hátt eða sendir kynferðislegt efni (t.d. texta og/eða myndir)), árið 2025

	Fjöldi	Hlutfall
Já	25	56,8%
Nei	6	13,6%
Ekki viss	7	15,9%
Upplýsingar vantar	6	13,6%
Alls	44	100%

Tafla 5 sýnir að rúmlega helmingur brotaþola sem greina frá stafrænu kynferðisofbeldi hafa fengið sent kynferðislegt efni óumbeðið. Þegar við skoðum hversu hátt hlutfall þetta er af öllum brotaþolum sem komu í fyrsta skipti árið 2025 þá er hlutfallið 10,6%.

Ofangreindar breytingar á spurningum um stafrænt kynferðisofbeldi voru gerðar til að auka sýn okkar á hversu víðtækt og alvarlegt stafrænt kynferðisofbeldi er. Með því að skoða fjölbreyttar birtingarmyndir stafræns kynferðisofbeldi leitumst við eftir að fá betri upplýsingar um birtingarmyndir stafræns kynferðisofbeldi.

Lýðupplýsingar um brotþola

Tafla 6. Skipting einstaklinga eftir kyni árið 2025

	Fjöldi	Hlutfall
Kona	200	79,7%
Karl	44	17,5%
Kynsegin/kvár	3	1,2%
Skilgreindir kyn á annan hátt	4	1,6%
Alls	251	100%

Tafla 6 sýnir fjölda og hlutfall einstaklinga skipt eftir kyni. Sjö einstaklingar skilgreindu sig kynsegin/kvár eða á annan hátt. Eins og árin á undan leituðu umtalsvert fleiri konur en karlar til Stígamóta árið 2025. Athyglisvert var hinsvegar að hlutfall karla var 17,5% og er það hærra hlutfall borið saman við öll önnur ár að undanskildu árinu 2013 en þá var hlutfall karla um 18% og hafði aldrei verið hærra.

Árið 2025 var spurningin um hinseginleika endurbætt þannig að hún náði yfir mun breiðari hóp hinsegin fólks, en markmiðið var að fá betri upplýsingar um hvernig kynferðisofbeldi birtist hjá þessum hópi og fá betri mynd af því hversu vel Stígamót ná til hinsegin brotþola. Til hinsegin fólks teljast meðal annars tvíkynhneigðir, samkynhneigðir, trans fólk og intersex fólk. Það er markmið Stígamóta að auka aðgengi hinsegin brotþola að þjónustu Stígamóta og geta miðlað betur upplýsingum um þennan hóp.

Tafla 7. Skipting einstaklinga eftir hvort brotþoli var hinsegin eða ekki, árið 2025

	Fjöldi	Hlutfall
Brotþoli er hinsegin	41	17,4%
Brotþoli er ekki hinsegin	180	76,3%
Óvíst/vill ekki svara	15	6,4%
Alls	236	100%

Tafla 7 sýnir að 17,4% brotþola nefndu að þeir væru hinsegin en meirihluti brotþola nefndu að þeir væru ekki hinsegin eða 76,3%. Af þessum 41 brotþola sem nefndu að þeir væru hinsegin nefndi flestir að þeir væru tvíkynhneigðir, næst stærsti hinsegin hópurinn nefndi að þeir væru samkynhneigðir og þriðji stærsti hinsegin hópurinn nefndi að þeir væru pankynhneigðir. Þess ber að geta að ástæða komu hinsegin brotþola á Stígamót var sambærileg og brotþola sem ekki voru hinsegin. Athyglisvert var þó að hærra hlutfall hinsegin brotþola komu á Stígamót vegna kynferðislegrar áreitni, stafræns kynferðisofbeldis og kláms borið saman við brotþola sem nefndu að þeir væru ekki hinsegin. Þessar upplýsingar veita vísbendingar um ofangreindan hóp en þörf er á að safna frekari gögnum til að fá betri og skýrar mynd af hópnum.

Tafla 8. Þjóðerni brotaþola árið 2025

	Fjöldi	Hlutfall
Íslendingur	204	86,4%
Blandað þjóðerni	10	4,2%
Frá öðrum löndum	22	9,3%
Alls	236	100%

Tafla 8 sýnir að flest þeirra sem komu til Stígamóta árið 2025 voru íslensk eða um 86,4%. Þetta er svipað hlutfall og árin 2008 til 2024.

Tafla 9a/b. Aldur fólks þegar aðstoðar var leitað og þegar ofbeldið var framið árið 2025

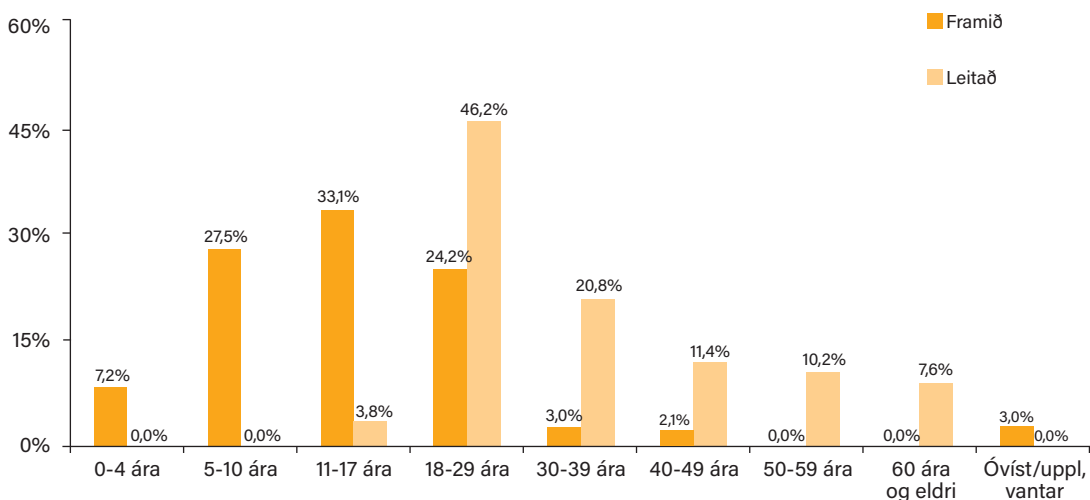
Tafla 9a. Aldur er aðstoðar var leitað

	Fjöldi	Hlutfall
11 - 17 ára	9	3,8%
18 - 29 ára	109	46,2%
30 - 39 ára	49	20,8%
40 - 49 ára	27	11,4%
50 - 59 ára	24	10,2%
60 ára og eldri	18	7,6%
Alls	236	100%

Tafla 9b. Aldur er ofbeldi var fyrst framið

	Fjöldi	Hlutfall
0 - 4 ára	17	7,2%
5 - 10 ára	65	27,5%
11 - 17 ára	78	33,1%
18 - 29 ára	57	24,2%
30 - 39 ára	7	3%
40 - 49 ára	5	2,1%
Ekki viss	3	1,3%
Upplýsingar vantar	4	1,7%
Alls	236	100%

Tafla 9a sýnir aldur fólks þegar það leitaði til Stígamóta og tafla 9b sýnir aldur þess þegar ofbeldið hófst eða þegar það var fyrst beitt ofbeldi. Um 67% þeirra sem nýttu sér þjónustu Stígamóta árið 2025 voru á aldrinum 18 til 39 ára, en ofbeldið hófst hins vegar fyrir 18 ára aldur hjá um 68 % brotaþola. Þetta er í samræmi við úttektir sem gerðar voru á einstaklingum sem leituðu til Stígamóta annars vegar á árunum 2009 til 2011⁵ og hins vegar á árunum 2016 til 2018⁶ en í báðum úttektum kom fram að tæplega 70% einstaklinga voru yngri en 18 ára þegar þeir voru fyrst beittir kynferðisofbeldi. Á árunum 2009 til 2011 voru það 68,5% einstaklinga, en árin 2016 til 2018 voru það 64,8%.

Mynd 7. Samanburður á aldri einstaklinga þegar aðstoðar var leitað árið 2025 og aldri þeirra þegar ofbeldi var fyrst framið

Það er eftirtektarvert að nokkur tími líður frá því að kynferðisofbeldi á sér stað þar til fólk leitar sér hjálpar vegna þess (sjá mynd 7). Samskonar niðurstöður koma fram í tölum Stígamóta frá fyrri árum. Ein af þeim áskorunum sem Stígamót standa

5 Anna Þ. Kristinsdóttir. (2013). Samanburður á afleiðingum hjá þeim sem upplifðu kynferðisofbeldi fyrst fyrir 18 ára aldur og þeim sem upplifðu kynferðisofbeldið fyrst 18 ára eða eldri. Óútgefin skýrsla.

6 Anna Þ. Kristinsdóttir. (2019). Upplýsingar um einstaklinga sem leituðu til Stígamóta í fyrsta skipti á árunum 2016 til 2018 og höfðu verið beittir kynferðislegu ofbeldi fyrir 18 ára aldur. Óútgefin skýrsla.

frammi fyrir er að vinna að því að stytta tímenn sem fólk lætur líða frá því að brotið er gegn því og þar til það leitar sér hjálpar. Jafnframt sýnir þessi mynd að megnið af fólkinu sem leitar til Stígamáta var fyrst beitt kynferðisofbeldi fyrir 18 ára aldur, þ.e. meðan það var enn á barns- og unglingsaldri.

Þess ber að geta að árið 2025 varð breyting á spurningum um líkamlegar eða andlegar skerðingar í spurningalista sem brotapolar svöruðu. Upplýsingar um skerðingar brotapola eru því settar upp með öðrum hætti árið 2025 borið saman við fyrri ár. Mikilvægt er að hafa þessa breytingu á spurningum í huga við samanburð við fyrri ár.

Tafla 10. Er brotapoli með einhverja af eftirtöldum skerðingum: þroskahömlun, hreyfihömlun, blindu/sjónskerðingu, geðsjúkdóm, einhverfu, heyrnarskerðingu eða aðra skerðingu, árið 2025

	Fjöldi	Hlutfall
Brotapoli er ekki með skerðingu	129	54,7%
Brotapoli er með skerðingu	98	41,5%
Brotapoli er ekki viss/eða vildi ekki svara	1	0,4%
Upplýsingar vantar	8	3,4%
Alls	236	100%

Tafla 10 sýnir að um 41,5% einstaklinga sem leituðu til Stígamáta í fyrsta skipti árið 2025 voru með einhverja af ofangreindum skerðingum.

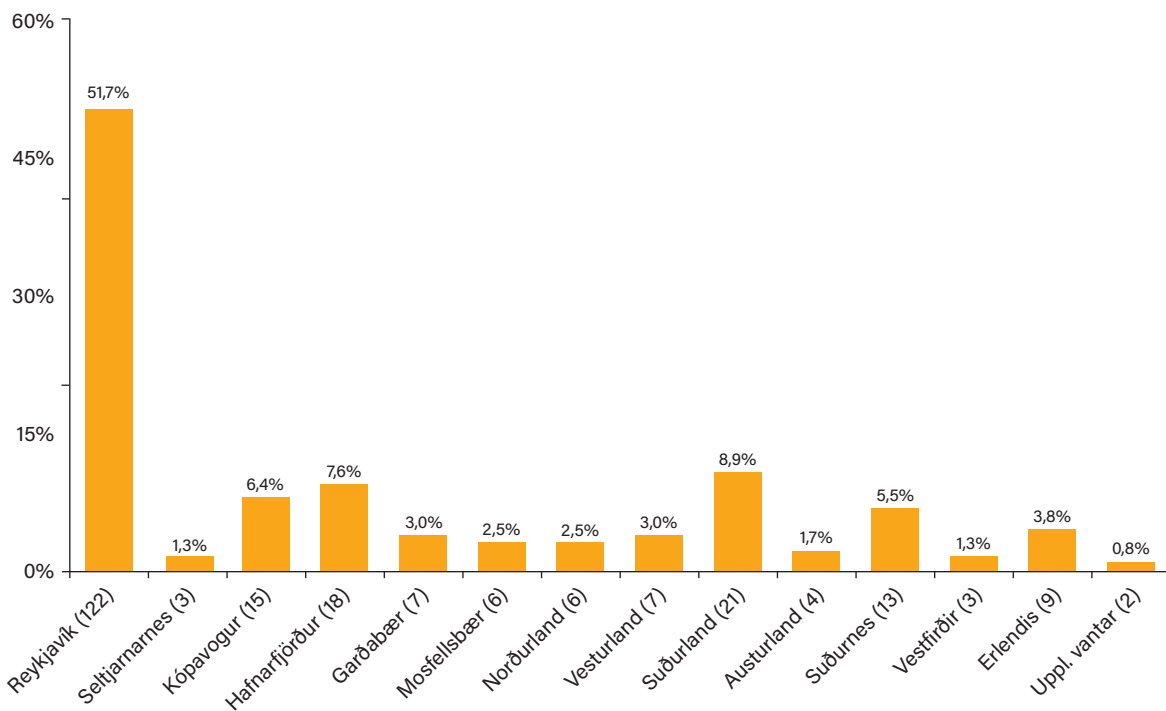
Tafla 11. Skerðingu skipt eftir því hvort brotapoli var metinn til örorku vegna hennar árið 2025

	Metinn til örorku		Ekki metinn til örorku og óvíst		Alls	
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%
Þroskahömlun	2	5,7	-	-	2	2
Hreyfihömlun	3	8,6	-	-	3	3,1
Blinda/sjónskerðing	1	2,9	-	-	1	1
Heyrnarleysi/-skerðing	1	2,9	2	3,2	3	3,1
Einhverfa	8	22,9	11	17,5	19	19,4
Langvarandi veikindi	9	25,7	13	20,6	22	22,4
Langvarandi geðrænar áskoranir (sem valda því að brotapoli þarf talsverðan stuðning til að taka þátt í samfélaginu)	24	68,6	42	66,7	66	67,3
Annað	7	20	22	34,9	29	29,6
Fjöldi einstaklinga	35		63		98	

Hlutfallið í töflu 11 miðast annars vegar við 35 einstaklinga sem höfðu einhverja af ofantöldum skerðingum og eru metnir til örorku vegna hennar/þeirra, og hins vegar við 63 einstaklinga sem höfðu einhverjar skerðingar en voru ekki metnir til örorku vegna hennar/þeirra eða óvíst hvort þeir væru metnir til örorku vegna skerðingar. Mikilvægt er að taka fram að samanlagður fjöldi í töflu 11 getur verið hærri en fjöldi einstaklinga sem metnir voru til örorku eða ekki/óvíst, þar sem hver einstaklingur gat merkt við fleiri en eina skerðingu.

Tafla 11 sýnir að flest þeirra sem leituðu til Stígamóta árið 2025 og merktu við einhverja skerðingu nefndu langvarandi geðrænar áskoranir (eða 67,3%). Þess ber að geta að ástæða komu brotþola með skerðingar á Stígamót var sambærileg og brotþola sem ekki voru með skerðingar. Athyglisvert var þó að hærra hlutfall brotþola með skerðingar komu á Stígamót vegna kynferðisofbeldis sem barn, nauðgunartilraunar, kynferðislegrar áreitni, stafræns kynferðisofbeldis, kláms og kynferðislegra athafna gegn greiða eða greiðslu (vændi), borið saman við brotþola sem nefndu að þeir væru ekki með skerðingar. Þessar upplýsingar veita vísbendingar um ofangreindan hóp en þörf er á að safna frekari gögnum til að fá betri og skýrari mynd af hópnum. Ljóst er að niðurstöðurnar gefa til kynna að fólk með skerðingar er útsettara fyrir kynferðisofbeldi og kemur það heim og saman við aðrar rannsóknir á þessu sviði.

Markmiðið með þessum tveimur ofangreindu töflum er að fá betri mynd af því hversu vel Stígamót ná til fólks með skerðingar og fyrir hvaða hópa þarf að auka aðgengi sérstaklega. Stígamót leggja ríka áherslu á að auka aðgengi fyrir fólk með skerðingar. Þá skiptir máli að skoða ákveðnar skerðingar og örorku sem mögulega afleiðingu af kynferðisbrotum.

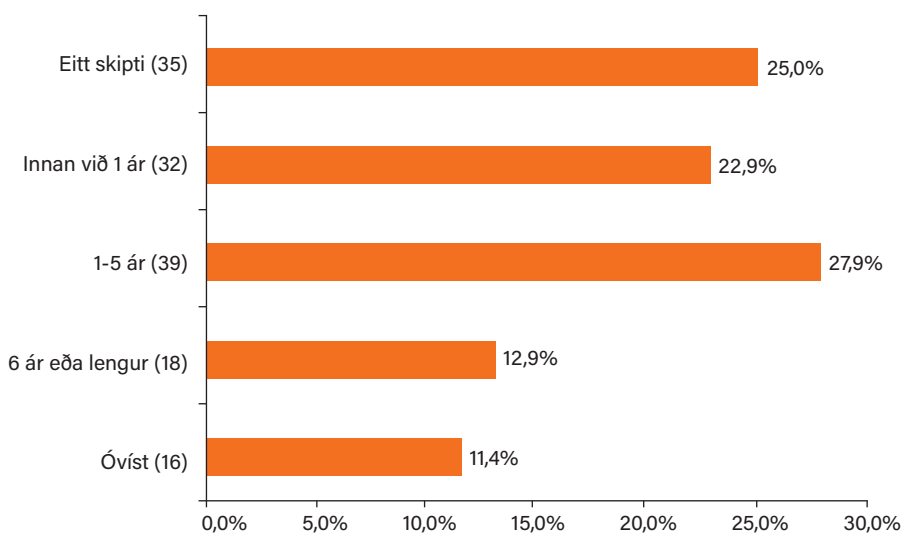

Mynd 8. Búseta þeirra sem leituðu til Stígamóta árið 2025

Á mynd 8 má sjá búsetu fólks þegar það leitaði til Stígamóta, en um 73% þeirra bjuggu á höfuðborgarsvæðinu. Árið 2025 bjuggu 63,8% landsmanna 18 ára og eldri á höfuðborgarsvæðinu en það er fyrst og fremst sá hópur sem hefur verulegt gagn af starfi Stígamóta. Úr þessum hópi eru flest þeirra sem nýta sér viðtöl í langan tíma og hafa möguleika á að taka þátt í starfi sjálfshjálparhópanna. Þó er einnig boðið upp á símaviðtöl eða viðtöl í gegnum annan fjarfundabúnað sem fólk utan höfuðborgarsvæðisins hefur nýtt sér. Verkefnið „Stígamót á staðinn“ hefur opnað möguleika fyrir þá sem búa á Ísafirði og nágrenni að nýta sér þjónustu Stígamóta á sínu heimasvæði. Ráðgjafi frá Stígamótum fer reglulega og veitir viðtöl á Ísafirði og hefur svo verið frá september 2016.

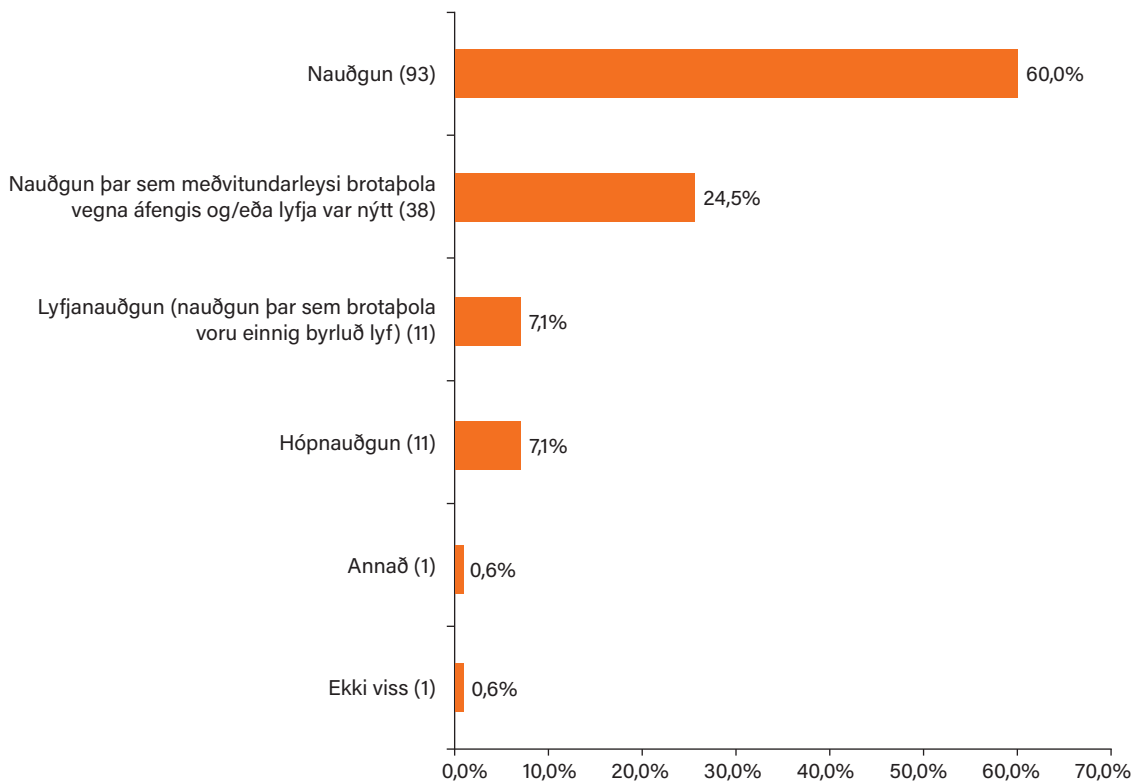
Síðustu ár hafa tekið til starfa önnur úrræði fyrir brotþola bæði á Akureyri og á Selfossi.

Um ofbeldisverkin

Mynd 9. Hve lengi stóð kynferðisofbeldi gegn barni yfir?

Hlutfallið á mynd 9 miðast við þá 140 einstaklinga sem beittir höfðu verið kynferðisofbeldi sem barn og svöruðu spurningu um hve lengi kynferðisofbeldið stóð yfir. Tölum um hve lengi kynferðisofbeldi gegn barni stendur yfir ber að taka með varúð. Það reynist fólki oft erfitt að tímasetja ofbeldið nákvæmlega og þær tölur um tímalengd sem hér eru nefndar eru varlega áætlaðar. Ljóst er að kynferðisofbeldi gegn barni er ofbeldi sem er oft viðvarandi í mörg ár. Mynd 9 sýnir að í rúmlega 40% tilvika stóð kynferðisofbeldi gegn barni yfir í eitt ár eða lengur. Þetta er lægra hlutfall en kom fram í árs-skýrslu ársins 2024, en þá var hlutfallið 46,9%.

Mynd 10. Mismunandi birtingarmyndir nauðgana árið 2025

Mynd 10 sýnir birtingarmyndir nauðgana. Hlutfallið á myndinni miðast við heildarfjölda þeirra tilvika þar sem greint var frá mismunandi birtingarmyndum nauðgana eða 155 tilvik. Brotaþoli getur merkt við fleiri en eina birtingarmynd og þess vegna getur fjöldinn verið meiri en í fjölda ástæðna fyrir komu á Stígamót. Þá svöruðu ekki allir sem merktu við nauðgun sem ástæðu fyrir komu spurningunni um mismunandi birtingarmyndir.

Á mynd 10 vísar svarmöguleikinn annað til nauðgana sem falla undir aðrar skilgreiningar nauðgunar en þær sem settar eru fram á myndinni.

Myndin sýnir að í hlutfallslega flestum tilvika nauðgana upplifði brotaþoli ekki byrlun, hópnauðgun eða að meðvitundarleysi þeirra væri nýtt (eða um 60%). Þetta er aðeins lægra hlutfall en kemur fram í ársskýrslu frá árinu 2024 (þá var sambærilegt hlutfall nauðgana um 64,6%).

Um 24,5% nauðgana (38 tilvik) áttu sér stað þegar meðvitundarleysi brotaþola vegna áfengis og/eða lyfja var nýtt. Þetta er hærra hlutfall og kemur fram í ársskýrslu ársins 2024 (þá var sambærilegt hlutfall nauðgana 15,7%). Mynd 10 sýnir að í 7,1% tilvika (eða í 11 tilvikum) var um byrlun að ræða, sem er lægra hlutfall en í ársskýrslu ársins 2024 en þá var sambærilegt hlutfall þessarar birtingarmyndar nauðgana um 10,7%. Mynd 10 sýnir einnig að í 11 tilvikum (eða 7,1%) þeirra nauðgana sem nefndar voru, var um hópnauðgun að ræða. Þetta er svipað hlutfall og í ársskýrslu ársins 2024 en þá var sambærilegt hlutfall hópnauðgana um 6,7%.

Í 5 tilfellum hópnauðgana voru tveir ofbeldismenn og í 1 tilfelli hópnauðgana voru 3 ofbeldismenn. Í 1 tilfelli hópnauðgana voru ofbeldismenn 5. Í 4 tilfellum vantaði upplýsingar um fjölda ofbeldismanna.

Rétt er að ítreka að þrátt fyrir ólíkar birtingarmyndir nauðgana er sá sem beitir ofbeldinu alltaf ábyrgur fyrir ofbeldinu.

Tafla 12. Brotapola var byrjað lyf þegar ofbeldið var framið, skipt eftir tegund ofbeldis árið 2025

	Kynferðis- ofbeldi sem barn		Nauðgun		Nauðgunar- tilraun		Klám		Kynferðislegar athafnir gegn greiða eða greiðslu (vændi)		Kynferðisleg áreitni		Annað	
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%
Nei	130	89	95	74,8	15	65,2	3	42,9	7	63,6	60	81,1	5	55,6
Já	2	1,4	12	9,4	1	4,3	-	-	-	-	2	2,7	1	11,1
Í sumum til- vikum	3	2,1	2	1,6	1	4,3	1	14,3	1	9,1	-	-	-	-
Já grunar það	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ekki viss	2	1,4	9	7,1	2	8,7	-	-	-	-	1	1,4	1	11,1
Upplýsingar vantar	9	6,2	9	7,1	4	17,4	3	42,9	3	27,3	11	14,9	2	22,2
Alls	146	100	127	100	23	100	7	100	11	100	74	100	9	100

Tafla 12 greinir frá hvort einstaklingi hafi verið byrjað lyf þegar ofbeldið átti sér stað, skipt eftir brotaflokk. Hlutfallið í töflunni miðast við hvern brotaflokk og fjölda þeirra einstaklinga sem nefndu að þeir hefðu orðið fyrir slíku broti. Í um 9,4% tilvika þegar um nauðgun var að ræða var brotapola byrjað lyf og 1,4% tilvika þegar um kynferðisofbeldi gegn barni var að ræða.

Eins og tafla 12 sýnir þá nefndu 12 einstaklingar sem hafði verið nauðgað að þeim hefði verið byrjað lyf, þetta eru færri einstaklingar sem hafði verið nauðgað og byrjað lyf en fram kom í ársskýrslum árána 2021 til 2024 (á þessum árum voru þetta á bilinu 16 til 28 einstaklingar). Þegar mynd 10 er borin saman við töflu 12 kemur í ljós að í 11 tilvikum nauðgana byrjaði ofbeldismaðurinn brotapolanum samkvæmt mynd 10, en tafla 12 sýnir aftur á móti 12 tilvik þar sem ofbeldismaður byrjaði brotapola þegar um nauðgun var að ræða. Hafa ber í huga að einstaklingur getur tilgreint að um lyfjanauðgun hafi verið að ræða þegar hann svarar hverjar birtingarmyndir nauðgunar voru en ekki tilgreint eða svarað spurningu um hvort honum hafi verið byrjað lyf, eða öfugt. Því er ekki alltaf samræmi í fjölda tilvika þar sem um lyfjanauðgun var að ræða (sem mynd 10 sýnir) og fjölda tilvika þar sem lyfjum var byrjað (sem tafla 12 sýnir).

Um 10,2% (24 einstaklingar) þeirra 236 brotapola sem komu í fyrsta skipti til Stígamóta árið 2025 nefndu að þeim hafði verið byrjað lyf (eða þá grunaði það) þegar þeir voru beittir kynferðisofbeldi. Þetta er aðeins lægra hlutfall en kom fram í ársskýrslu ársins 2024. Þá var hlutfallið aðeins hærra eða um 12,9%.

Mikilvægt er að taka það fram að oft er erfitt að átta sig á því hvort brotapolum hafi verið byrjað og lyf eru oft fljót að fara úr líkamanum. Því fæst sjaldan staðfesting á því að ofbeldismenn hafi byrjað brotapolum og án efa eru hér einhverjar skuggatölur.

Það er reynsla okkar á Stígamótum að meðvitundarleysi vegna áfengis og/eða lyfja er oft nýtt þegar kynferðisofbeldi er beitt. Árið 2025 var einnig ákveðið að skoða hversu hátt hlutfall brotapola hafði verið beitt kynferðisofbeldi þar sem meðvitundarleysi þeirra vegna áfengis og/eða lyfja var nýtt.

Um 25,8% (61 einstaklingar) þeirra 236 brotapola sem komu í fyrsta skipti til Stígamóta árið 2025 nefndu að meðvitundarleysi þeirra vegna áfengis og/eða lyfja hefði verið nýtt þegar þeir voru beittir kynferðisofbeldi.

Tafla 13. Landsvæði þar sem ofbeldinu var beitt, skipt eftir tegund ofbeldis árið 2025

	Kynferðis- ofbeldi sem barn	Nauðgun	Nauðgunar- tilraun	Klám	Kynferðislegar athafnir gegn greiða eða greiðslu (vændi)	Kynferðisleg áreitni	Annað
Reykjavík	26,4%	41,1%	45%	75%	44,4%	48%	30%
Annað höfuðborgar- svæði	12,6%	14,4%	10%	-	11,1%	10,7%	30%
Utan höfuðborgar- svæðis	40,9%	21,9%	30%	25%	11,1%	20%	20%
Erlendis	17,6%	20,5%	15%	-	33,3%	18,7%	20%
Ekki viss	2,5%	2,1%	-	-	-	2,7%	-
ALLS	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Fjöldi tilvika	(159)	(146)	(20)	(4)	(9)	(75)	(10)

Í töflu 13 er greint frá hvar ólíkum tegundum ofbeldis var beitt. Í hverjum brotaflokkum fyrir sig geta staðirnir sem nefndir eru verið fleiri en einstaklingarnir sem orðið hafa fyrir ofbeldinu. Skýringin á þessu er sú að ofbeldi var beitt á fleiri en einum stað hjá sumum einstaklingum. Hlutfallið í töflu 13 miðast við heildarfjölda tilvika þar sem ofbeldi var beitt í hverjum brotaflokkum. Tafla 13 sýnir að kynferðisofbeldi á sér ekki landfræðileg mörk. Hæsta hlutfall tilvika í öllum tilgreindum brotaflokkum að undanskildum brotaflokknum „kynferðisofbeldi sem barn“ er á höfuðborgarsvæðinu. Þetta er í samræmi við það að flestir sem leita til Stígamóta búa á höfuðborgarsvæðinu og þar eru flestir landsmenn búsettir.

Þess ber að geta að brotaflokkurinn *stafrænt kynferðisofbeldi* er ekki tekinn með í töflu 13 vegna þess að stafrænt kynferðisofbeldi er í eðli sínu ekki staðbundið.

Tafla 14. Hvar kynferðisofbeldinu var beitt, skipt eftir tegund ofbeldis árið 2025

	Kynferðis- ofbeldi sem barn		Nauðgun		Nauðgunar- tilraun		Klám		Kynferðis- legar athafnir gegn greiða eða greiðslu (vændi)		Kynferðisleg áreitni		Annað	
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%
Á sameiginlegu heimili	35	17,2	27	16,8	2	8,7	1	14,3	2	18,2	8	8,5	3	37,5
Á heimili ofbeldis- mannsins	61	29,9	51	31,7	4	17,4	2	28,6	1	9,1	14	14,9	3	37,5
Á heimili brotaþola	37	18,1	35	21,7	3	13	2	28,6	4	36,4	9	9,6	-	-
Í heimahúsi	13	6,4	17	10,6	2	8,7	-	-	1	9,1	6	6,4	-	-
Á vinnustað	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	13	13,8	-	-
Á eða við skemmti- stað	-	-	3	1,9	2	8,7	-	-	-	-	13	13,8	-	-
Á útihátíð	1	0,5	2	1,2	1	4,3	-	-	-	-	2	2,1	-	-
Í tómsundum eða íþróttastarfi	3	1,5	-	-	1	4,3	-	-	-	-	1	1,1	-	-
Á opinberri stofnun	13	6,4	3	1,9	-	-	-	-	-	-	5	5,3	-	-
Utandyra	19	9,3	5	3,1	5	21,7	1	14,3	-	-	5	5,3	-	-
Á internetinu/í gegnum stafræna miðla	4	2	1	0,6	-	-	1	14,3	1	9,1	7	7,4	-	-
Annað	11	5,4	16	9,9	3	13	-	-	2	18,2	11	11,7	2	25
Ekki viss	3	1,5	1	0,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alls	204	100	161	100	23	100	7	100	11	100	94	100	8	100

Tafla 14 greinir frá því hvar ólíkum tegundum ofbeldis var beitt. Í hverjum brotaflokki fyrir sig geta þeir staðir verið fleiri en einstaklingarnir sem orðið hafa fyrir ofbeldinu. Skýringin á þessu er sú að ofbeldi var beitt á fleiri en einum stað hjá sumum einstaklingum. Hlutfallið í töflu 14 miðast við heildarfjölda tilvika þar sem ofbeldi átti sér stað í hverjum brotaflokki.

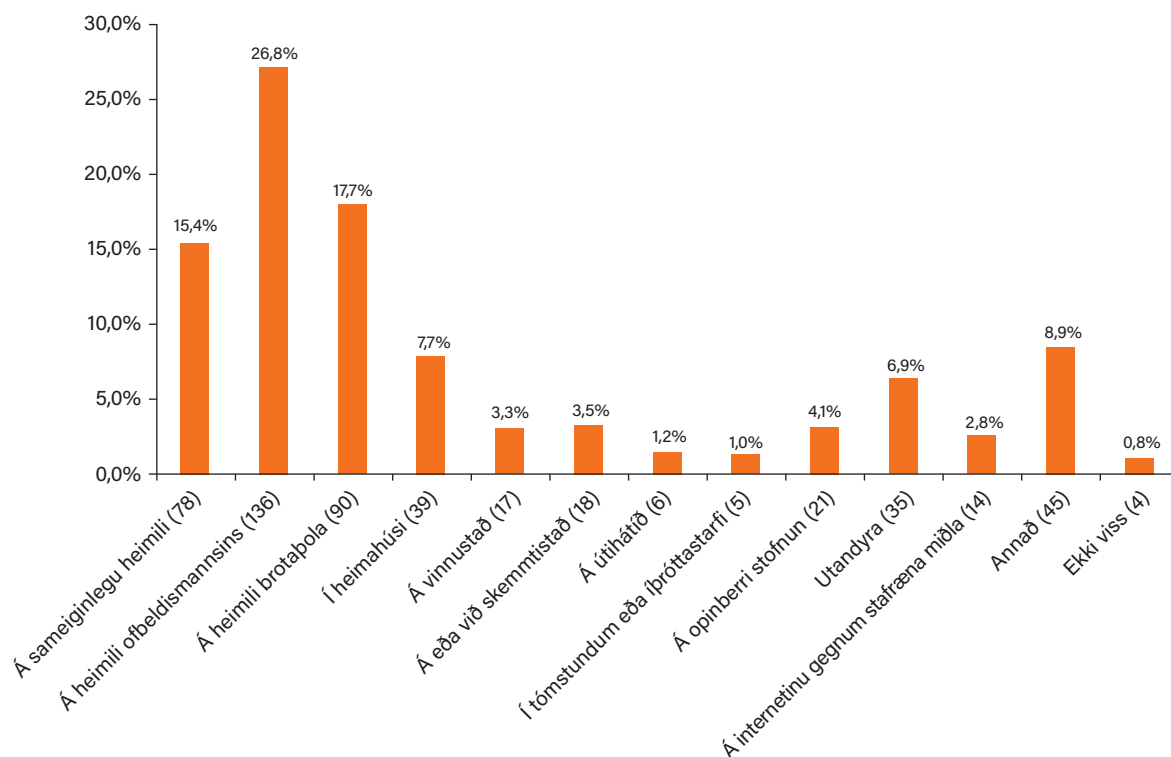
Í töflu 14 kemur fram að kynferðisofbeldi sem barn á sér oftast stað á heimili ofbeldismanns, á heimili þess sem er beittur ofbeldinu eða á sameiginlegu heimili brotaþola og ofbeldismann (samtals í um 65% tilvika). Þetta er sambærilegt við niðurstöður sem komu fram kom í ársskýrslu ársins 2024, en þá var það í 64,3% tilfella að kynferðisofbeldi gegn barni hafi verið beitt á áðurnefndum stöðum.

Nauðganir og nauðgunartilraunir eiga sér oftast stað á heimili ofbeldismanns, á heimili þess sem er beittur ofbeldinu, á sameiginlegu heimili brotaþola og ofbeldismann og í heimahúsi (nauðganir í um 80,7% tilvika og nauðgunartilraunir í tæplega 48% tilvika). Þetta hlutfall nauðgana er hærra borið saman við sambærilegt hlutfall í ársskýrslu ársins 2024 en þar kemur fram að nauðgunum er beitt á áðurnefndum stöðum í um 67,4% tilvika. Hlutfall nauðgunartilrauna var lægra borið saman við ársskýrslu ársins 2024 en þar kom fram að nauðgunartilraunum var beitt á áðurnefndum stöðum í um 66% tilvika. Athyglisvert er að kynferðislegri áreitni er beitt utan heimila í um 48,9% tilvika, sem er aðeins lægra hlutfall en fram kemur í ársskýrslu ársins 2024 (þá var það í um 50% tilvika).

Í dálkinum annað getur verið um að ræða staði eins og bifreiðar eða á stöðum sem ekki falla undir aðrar skilgreiningar í töflunni.

Þess ber að geta að orðalag á svarmöguleikanum „á internetinu“ (í mynd 11) var breytt árið 2025 frá fyrri árum, og er nú „á internetinu/í gegnum stafræna miðla“.

Þess ber að geta að brotaflokkurinn *stafrænt kynferðisofbeldi* var ekki tekinn með í töflu 14 og mynd 11 vegna þess að stafrænt kynferðisofbeldi verður ekki staðsett í þessari merkingu.

Mynd 11. Hvar kynferðisofbeldinu var beitt árið 2025

Mynd 11 greinir frá því hvar ólíkum tegundum ofbeldis var beitt, þegar búið er að sameina alla brotaflokkanna í eina heild. Í hverjum brotaflokki fyrir sig geta staðirnir sem nefndir eru verið fleiri en einstaklingarnir sem orðið hafa fyrir ofbeldinu, vegna þess að ofbeldi var beitt á fleiri en einum stað hjá sumum einstaklingum. Hlutfallið á mynd 11 miðast við heildarfjölda tilvika þar sem ofbeldi var beitt (að undanskildu stafrænu kynferðisofbeldi), en heildarfjöldi tilvika var 508 samkvæmt komuskýrslum.

Fram kemur á mynd 11 að kynferðisofbeldi á sér oftast stað á heimili ofbeldismanns, á heimili þess sem er beittur ofbeldinu, á sameiginlegu heimili brotaþola og ofbeldismanns eða í heimahúsi (samtals í um 60% tilvika). Þetta er aðeins lægra hlutfall en fram koma í ársskýrslu frá árinu 2024 (þá var það 62,5%).

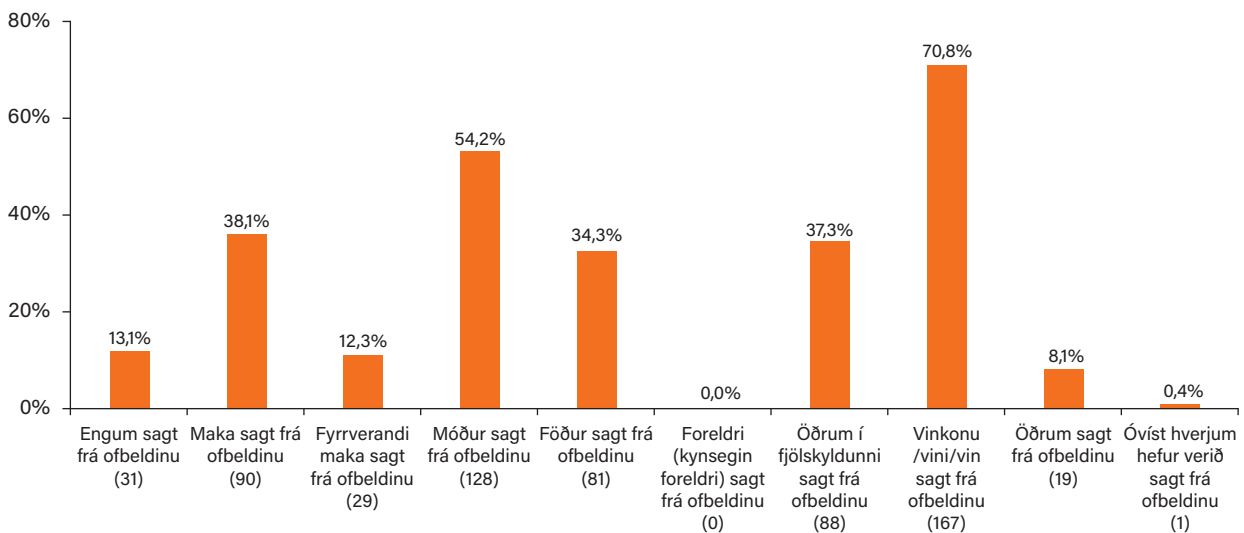
Tafla 15. Hverjum brotaþoli hefur sagt frá, skipt eftir tegund ofbeldis árið 2025

	Kynferðisofbeldi sem barn		Nauðgun		Nauðgunartilraun		Klám		Kynferðislegar athafnir gegn greiða eða greiðslu (vændi)		Kynferðisleg áreitni		Stafrænt kynferðisofbeldi		Annað	
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%
Engum sagt frá ofbeldinu	11	7,5	9	7,1	4	17,4	2	28,6	1	9,1	7	9,5	7	15,9	3	33,3
Sagt maka frá ofbeldinu	60	41,1	37	29,1	4	17,4	1	14,3	3	27,3	17	23	4	9,1	1	11,1
Sagt fyrrverandi maka frá ofbeldinu	16	11	14	11	1	4,3	-	-	-	-	6	8,1	1	2,3	-	-
Sagt móður frá ofbeldinu	77	52,7	54	42,5	9	39,1	2	28,6	1	9,1	23	31,1	6	13,6	1	11,1
Sagt föður frá ofbeldinu	50	34,2	32	25,2	4	17,4	1	14,3	1	9,1	13	17,6	6	13,6	-	-
Sagt foreldri (kynsegin foreldri) frá ofbeldinu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sagt öðrum í fjölskyldunni frá ofbeldinu	48	32,9	40	31,5	2	8,7	1	14,3	2	18,2	13	17,6	2	4,5	1	11,1
Sagt vinkonu/vini/vin frá ofbeldinu	90	61,6	92	72,4	12	52,2	3	42,9	5	45,5	41	55,4	7	15,9	4	44,4
Sagt öðrum frá ofbeldinu	9	6,2	7	5,5	-	-	-	-	-	-	4	5,4	-	-	-	-
Óvíst hverjum hefur verið sagt frá ofbeldinu	-	-	1	0,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Upplýsingar vantar	5	3,4	8	6,3	4	17,4	2	28,6	4	36,4	14	18,9	25	56,8	2	22,2
Fjöldi einstaklinga	146		127		23		7		11		74		44		9	

Tafla 15 greinir frá því hverjum brotaþoli hefur sagt frá ofbeldinu fyrir komuna til Stígamóta. Hlutfallið í töflunni miðast við hvern brotaflokk og fjölda þeirra einstaklinga sem nefndu að þeir hefðu orðið fyrir slíku broti. Þannig er samanlagður fjöldi í töflu 15 hærri en fjöldi einstaklinga í hverjum brotaflokki, þar sem hver einstaklingur gat merkt við fleiri en eitt atriði.

Þess ber að geta að svarmöguleikinn „foreldri (kynsegin foreldri)“ (í töflu 15) var bætt við árið 2025 og svarmöguleikinn „sponsor í 12 spora samtökum“ tekinn út.

Eins og sést í töflu 15 hefur yfir helmingur einstaklinga sem beittir hafa verið kynferðisofbeldi sem barn, einstaklinga sem beittir hafa verið nauðgun og einstaklinga sem beittir hafa verið nauðgunartilraun sagt vinkonu/vini/vin frá ofbeldinu. Þetta eru svipuð hlutföll og fram komu í ársskýrslu frá árinu 2024 (þá höfðu um og yfir helmingur þeirra sem beittir voru ofangreindu ofbeldi sagt vinkonu/vini frá því).

Mynd 12. Hverjum brotaþoli hefur sagt frá árið 2025

Mynd 12 sýnir hvaða aðila brotaþoli hafði áður sagt frá kynferðisofbeldinu, óháð brotaflokkum. Hlutfallið á mynd 12 miðast við heildarfjölda einstaklinga (236) en upplýsingar vantar frá 7 (3%). Þá er mikilvægt að taka fram að samanlagður fjöldi á mynd 12 er hærri en fjöldi einstaklinga þar sem hver einstaklingur gat merkt við fleiri en eitt atriði.

Á mynd 12 sést að um 70,8% höfðu sagt vinkonu/vini/vin frá ofbeldinu og um 38,1% höfðu sagt maka frá ofbeldinu. Athyglisvert er að yfir helmingur höfðu sagt móður frá ofbeldinu eða um 54,2%.

Tafla 16. Fagaðilar sem ofbeldið hafði verið rætt við áður en komið var til Stigamóta árið 2025, skipt eftir tegund ofbeldis

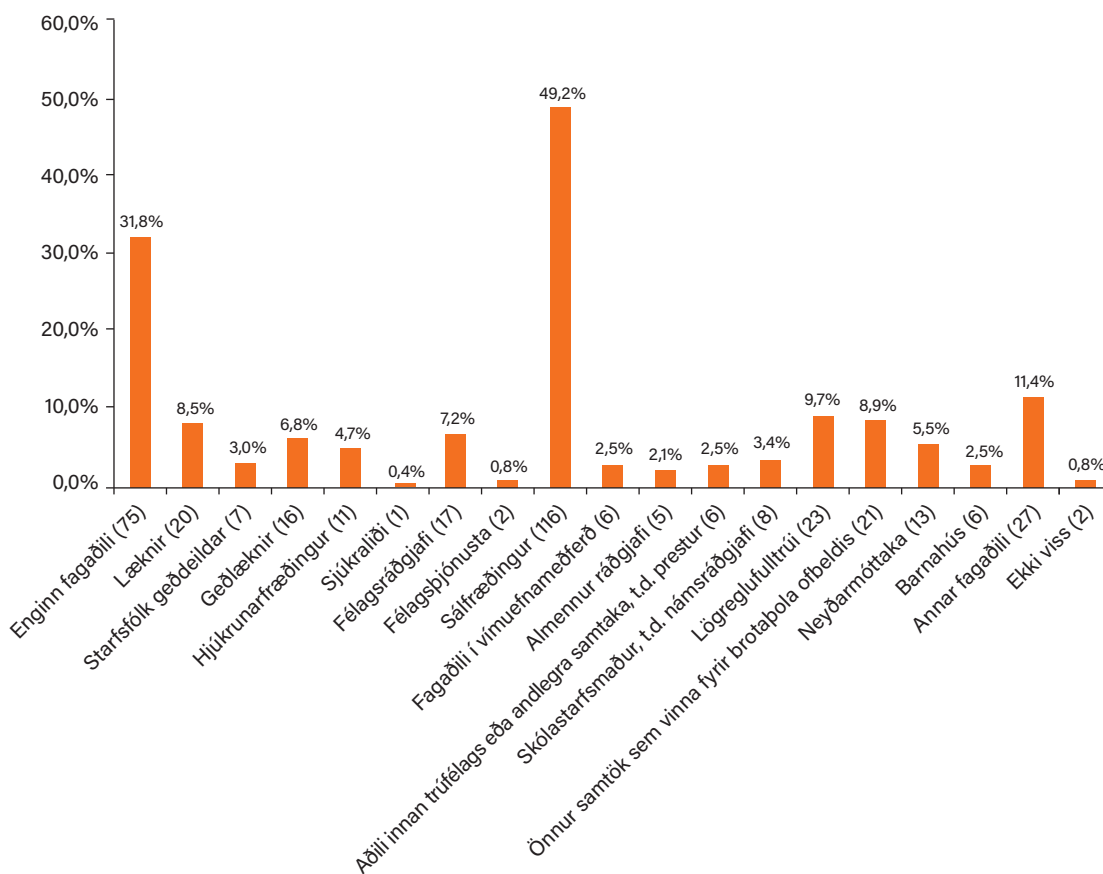
	Kynferðis- ofbeldi sem barn		Nauðgun		Nauðgunar- tilraun		Klám		Kynferðis- legar athafnir gegn greiða eða greiðslu (vændi)		Kynferðisleg áreitni		Stafrænt kyn- ferðisofbeldi		Annað	
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%
Enginn fagaðili	40	27,4	25	19,7	10	43,5	1	14,3	3	27,3	24	32,4	11	25	3	33,3
Læknir	7	4,8	15	11,8	-	-	1	14,3	1	9,1	3	4,1	1	2,3	-	-
Starfsfólk geð- deildar	3	2,1	4	3,1	1	4,3	1	14,3	-	-	2	2,7	-	-	-	-
Geðlæknir	9	6,2	7	5,5	3	13	2	28,6	1	9,1	5	6,8	-	-	-	-
Hjúkrunarfræðingur	3	2,1	7	5,5	-	-	1	14,3	-	-	4	5,4	-	-	-	-
Sjúkraliði	-	-	1	0,8	-	-	1	14,3	-	-	1	1,4	-	-	-	-
Félagsráðgjafi	9	6,2	10	7,9	1	4,3	1	14,3	-	-	2	2,7	-	-	-	-
Félagsþjónusta	2	1,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sálfræðingur	71	48,6	62	48,8	8	34,8	3	42,9	1	9,1	22	29,7	4	9,1	2	22,2
Fagaðila í vímu- efnamerðferð	5	3,4	3	2,4	-	-	1	14,3	1	9,1	1	1,4	1	2,3	-	-
Almennur ráðgjafi	5	3,4	2	1,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aðili innan trúfélags eða andlegra sam- taka, t.d. Prestur	3	2,1	2	1,6	-	-	-	-	1	9,1	-	-	-	-	-	-
Skólastarfsmaður (t.d. námsráðgjafi)	2	1,4	2	1,6	-	-	1	14,3	-	-	4	5,4	1	2,3	-	-
Lögreglufulltrúi	7	4,8	14	11	2	8,7	2	28,6	1	9,1	4	5,4	1	2,3	-	-
Önnur samtök sem vinna fyrir brota- þola ofbeldis	5	3,4	15	11,8	-	-	1	14,3	-	-	3	4,1	-	-	2	22,2
Neyðarmóttaka fyrir þolendur kynferðisofbeldis	2	1,4	11	8,7	-	-	1	14,3	1	9,1	1	1,4	-	-	-	-
Barnahús	6	4,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Annar fagaðili	13	8,9	14	11	1	4,3	1	14,3	1	9,1	4	5,4	1	2,3	-	-
Ekki viss	2	1,4	1	0,8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,3	-	-
Upplýsingar vantar	12	8,2	10	7,9	4	17,4	3	42,9	4	36,4	19	25,7	27	61,4	3	33,3
Fjöldi einstaklinga	146		127		23		7		11		74		44		9	

Tafla 16 greinir frá því hvort brotaþoli hafi rætt ofbeldið við fagaðila og þá hverskonar, skipt eftir brotaflokk. Hlutfallið í töflunni miðast við hvern brotaflokk og fjölda þeirra einstaklinga sem nefndu að þeir hefðu orðið fyrir slíku broti. Þá er mikilvægt að taka fram að samanlagður fjöldi í töflu 16 getur verið hærri en fjöldi einstaklinga í hverjum brotaflokk, þar sem hver einstaklingur gat merkt við fleiri en eitt atriði.

Þess ber að geta að orðalag á svarmöguleikanum „prestur“ í spurningu um hvort brotaþoli hafi rætt við fagaðila var breytt árið 2025 og er nú í töflu 16 „aðili innan trúfélags eða andlegra samtaka, t.d. prestur.“

Um 27,4% þeirra sem beittir höfðu verið kynferðisofbeldi sem barn og um 19,7% þeirra sem beittir höfðu verið nauðgun höfðu ekki rætt við neinn fagaðila um ofbeldið. Í ársskýrslu ársins 2024 voru hinsvegar hlutföll þeirra sem ekki höfðu rætt við neinn fagaðila og beitt höfðu verið kynferðisofbeldi sem barn lægra eða um 25% og hlutfall þeirra sem beitt var nauðgun og ekki rætt við neinn fagaðila var hærra eða um 23,8%.

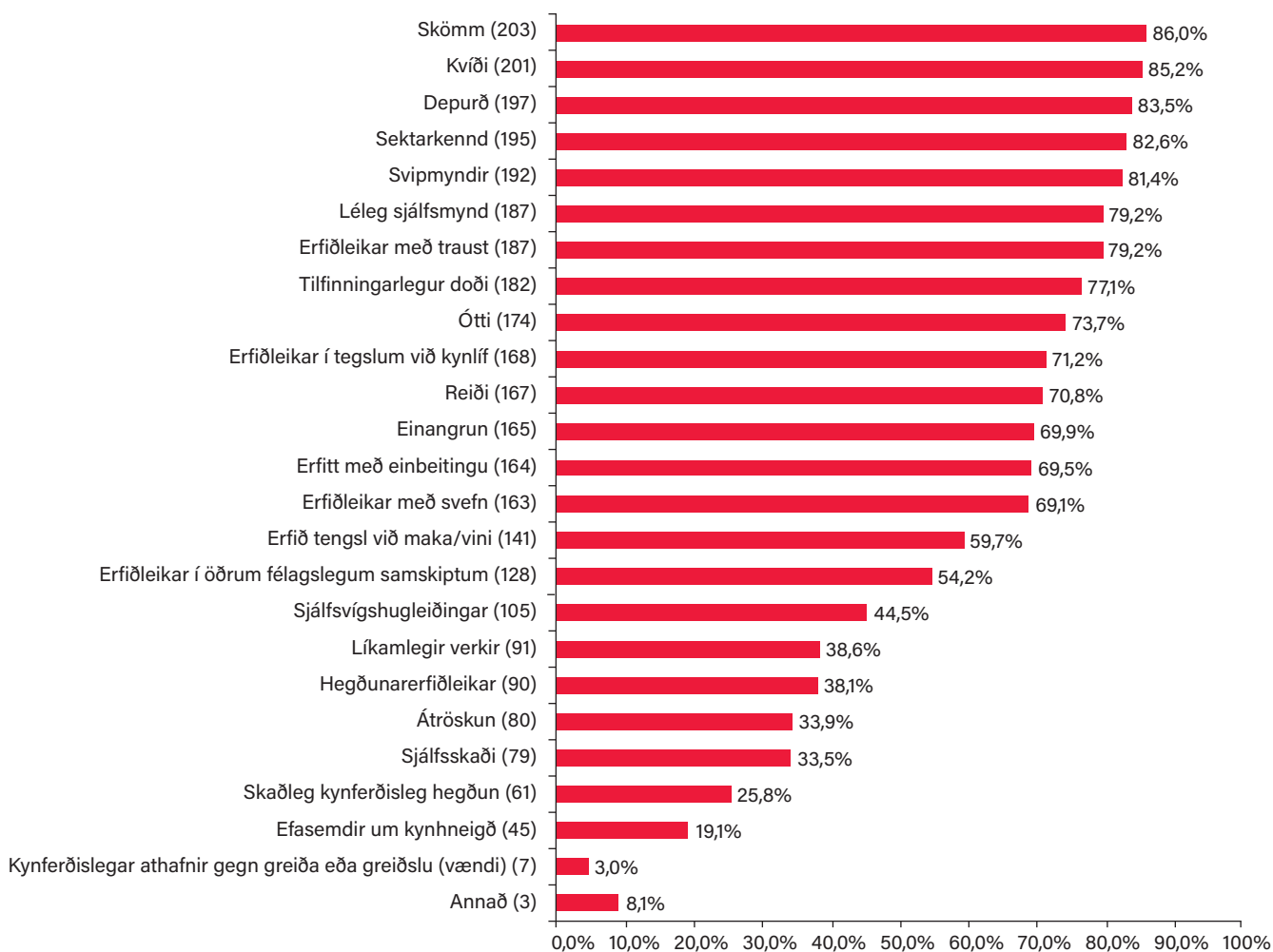
Athyglisvert er að rúmlega 48% þeirra sem beittir höfðu verið kynferðisofbeldi sem barn og nauðgunum höfðu rætt við sálfræðing um ofbeldið.

Mynd 13. Við hvaða fagaðila hefur ofbeldið verið rætt áður en komið var til Stígamóta árið 2025

Mynd 13 sýnir hvaða fagaðila brotapoli hafði rætt við áður en hann kom til Stígamóta, óháð brotaflokkum. Hlutfallið á myndinni miðast við heildarfjölda einstaklinga (236) en upplýsingar vantar frá 12 (5,1%). Þá er mikilvægt að taka fram að samanlagður fjöldi á mynd 13 er hærri en heildarfjöldi einstaklinga, þar sem hver einstaklingur gat merkt við fleiri en eitt atriði. Um 31,8% höfðu ekki rætt við neinn fagaðila um ofbeldið. Þá er athyglisvert að um 49,2% höfðu rætt við sálfræðing um ofbeldið (sjá mynd 13).

Afleiðingar kynferðisofbeldis

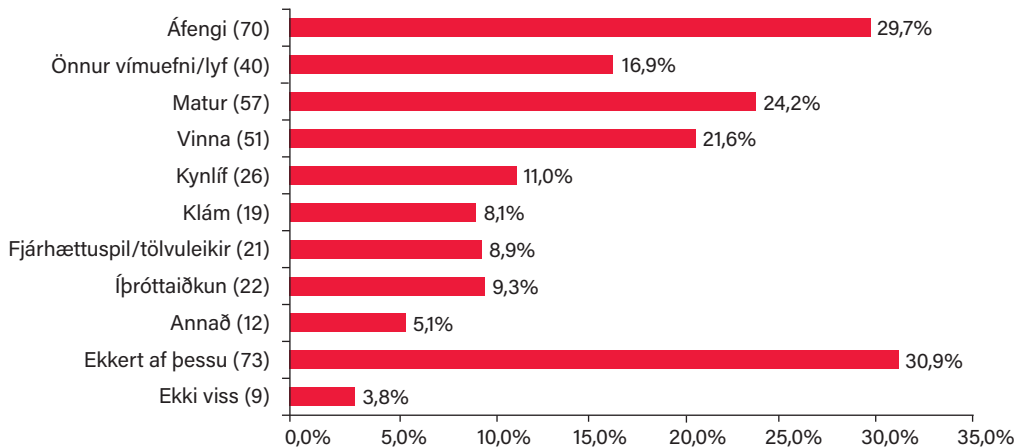

Mynd 14. Afleiðingar kynferðisofbeldis árið 2025

Mynd 14 sýnir þær afleiðingar kynferðisofbeldis sem oftast eru nefndar í viðtölum. Hlutfallið á myndinni miðast við heildarfjölda einstaklinga (236) en upplýsingar um afleiðingar vantar frá 7 manns (3%) af heildarfjölda einstaklinga. Í súluritinu er getið um *svipmyndir*. Hér getur verið um að ræða myndir eða minningar tengdar kynferðisofbeldinu sem skjótast skyndilega og án fyrirvara upp í hugann og valda viðkomandi miklu hugarangri.

Þess ber að geta að svarmöguleikarnir „erfiðleikar í tengslum við kynlíf“, „skaðleg kynferðisleg hegðun“ og „kynferðislegar athafnir gegn greiða eða greiðslu (vændi)“ voru endurorðaðir í þessu riti og er því orðalag þeirra breytt frá ársskýrslum fyrri ára. Svarmöguleikanum „erfiðleikar með traust“ var bætt við í fyrsta skipti árið 2025.

Mynd 14 sýnir að hlutfallslega flestir nefndu skömm, kvíða, depurð, sektarkennd, svipmyndir, lélega sjálfsmýnd og erfiðleika með traust. Í ársskýrslum fyrri ára kemur einnig fram að hátt hlutfall brotþola nefna depurð, lélega sjálfsmýnd og sektarkennd sem afleiðingu kynferðisofbeldis og frá því byrjað var að spyrja um skömm og kvíða hefur hlutfall þess alltaf verið hátt.

Mynd 15. Neysla eða athafnir sem eru afleiðingar kynferðisofbeldis og skerða lífsgæði og trufla daglegt líf árið 2025

Hlutföllin á mynd 15 miðast við heildarfjölda einstaklinga (236), af þeim vantaði upplýsingar frá 12 (5,1%).

Mynd 15 sýnir að hlutfallslega flestir sem nefna að neysla eða athafnir hafi skert lífsgæði nefndu að áfengi eða matur hefði skert lífsgæði eða truflað daglegt líf (29,7% nefndu áfengi og 24,2% nefndu mat). Um 21,6% nefndu að vinna hefði skert lífsgæði eða truflað daglegt líf og um 16,9% nefndu að önnur vímuefni/lyf hefðu skert lífsgæði eða truflað daglegt líf. Um 30,9% einstaklinga töldu að ekkert af ofangreindu hefði skert lífsgæði eða truflað daglegt líf. Ársskýrslur frá árunum 2012 til 2024 sýna einnig að hlutfallslega flestir þeirra sem nefna að neysla eða athafnir hafi skert lífsgæði nefndu áfengi, önnur vímuefni og mat.

Tafla 17. Sjálfsvígstílaunir árið 2025

	Fjöldi	Hlutfall
Nei	168	71,2%
Já	45	19,1%
Upplýsingar vantar	23	9,7%
Alls	236	100%

Tafla 17 sýnir að 45 einstaklingar eða 19,1% af þeim sem leituðu til Stígamóta árið 2025 höfðu gert eina eða fleiri tilraunir til sjálfsvígs.

Tafla 18. Sjálfsvígstílaunir, fleiri ár

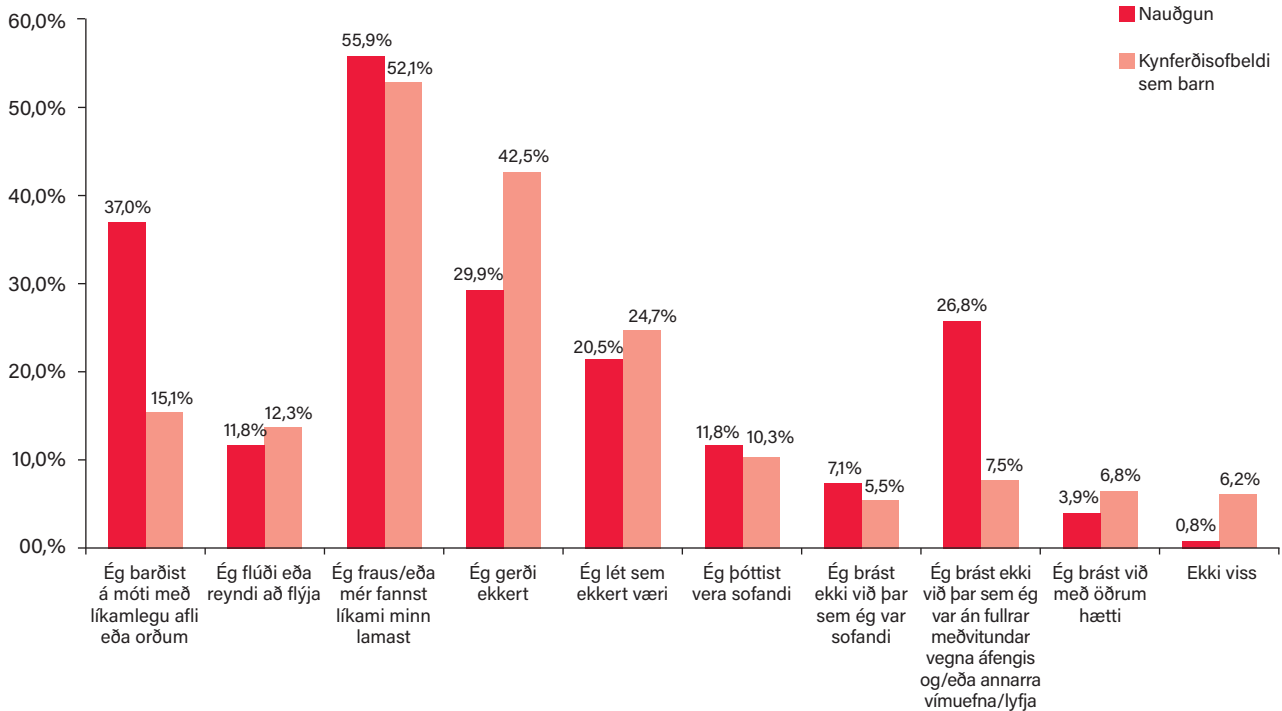
	2021	2022	2023	2024	2025
Já	23%	26,5%	24,4%	21,4%	19,1%
Nei	70,5%	68,4%	71,2%	69%	71,2%
Fjöldi⁷	418	354	345	245	213

Eins og sést í töflu 18 hefur hlutfall þeirra sem gert hafa eina eða fleiri tilraunir til sjálfsvígs verið á bilinu 19 til um 26% á árunum 2021 til 2025.

⁷ Fjöldi einstaklinga nær eingöngu til þeirra sem svöruðu með já eða nei en ekki þegar svarið var óvíst eða upplýsingar vantar. Hlutfallið miðast hins vegar við heildarfjölda einstaklinga.

Tafla 19. Viðbrögð brotaþola þegar ofbeldið átti sér stað, skipt eftir tegund ofbeldis árið 2025

	Kynferðis- ofbeldi sem barn		Nauðgun		Nauðgunar- tilraun		Kynferðisleg áreitni	
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%
Ég barðist á móti með líkamlegu afli eða orðum	22	15,1	47	37	10	43,5	21	28,4
Ég flúði eða reyndi að flýja	18	12,3	15	11,8	7	30,4	9	12,2
Ég fraus/ eða mér fannst líkami minn lamast	76	52,1	71	55,9	6	26,1	23	31,1
Ég gerði ekkert	62	42,5	38	29,9	2	8,7	19	25,7
Ég lét sem ekkert væri	36	24,7	26	20,5	3	13	15	20,3
Ég þóttist vera sofandi	15	10,3	15	11,8	2	8,7	7	9,5
Ég brást ekki við þar sem ég var sofandi	8	5,5	9	7,1	2	8,7	1	1,4
Ég brást ekki við þar sem ég var án fullrar meðvitundar vegna áfengis og/eða annarra vímuefna/lyfja	11	7,5	34	26,8	5	21,7	1	1,4
Ég brást við með öðrum hætti	10	6,8	5	3,9	-	-	2	2,7
Ekki viss	9	6,2	1	0,8	1	4,3	-	-
Upplýsingar vantar	7	4,8	6	4,7	5	21,7	14	18,9
Fjöldi einstaklinga	146		127		23		74	

Mynd 16. Viðbrögð brotaþola þegar annars vegar nauðgun og hins vegar kynferðisofbeldi sem barn átti sér stað (árið 2025)

Tafla 19 greinir frá því hver viðbrögð brotaþola voru þegar ofbeldinu var beitt, skipt eftir brotaflokki. Hlutfallið í töflu 19 miðast við hvern brotaflokk og fjölda þeirra einstaklinga sem nefndu að þeir hefðu orðið fyrir slíku broti. Mynd 16 greinir frá viðbrögðum brotaþola, annars vegar þeirra sem beittir höfðu verið nauðgun og hins vegar þeirra sem beittir voru kynferðisofbeldi þegar þeir voru börn. Mikilvægt er að taka fram að samanlagður fjöldi í töflu 19 og á mynd 16 er hærri en fjöldi einstaklinga í hverjum brotaflokki, þar sem hver einstaklingur gat merkt við fleiri en eitt atriði.

Þess ber að geta að svarmöguleikinn „ég brást ekki við þar sem ég var án fullrar meðvitundar vegna áfengis og/eða annarra vímuefna/lyfja“ var endurorðaðir í þessu riti og er því orðalag þeirra breytt frá ársskýrslum fyrri ára.

Tafla 19 og mynd 16 sýna að meirihluti þeirra sem var nauðgað greindu frá að þeir hefðu frosið eða fundist líkami sinn lamast (eða 55,9%). Einnig kom fram að 29,9% þeirra sem var nauðgað gerðu ekkert og 20,5% létu sem ekkert væri. Þá kemur fram á mynd 16 og töflu 19 að hæsta hlutfall einstaklinga sem beittir höfðu verið kynferðisofbeldi sem barn hafði frosið eða fundist líkami sinn lamast (52,1%), næsthæsta hlutfall gerðu ekkert (eða 42,5%) og þriðja hæsta hlutfallið lét sem ekkert væri (eða um 24,7%). Tafla 19 sýnir að flest sem beitt höfðu verið nauðgunartilraun og greindu frá viðbrögðum við ofbeldinu höfðu barist á móti, næstflest greindu frá því að hafa flúið eða reynt að flýja og þriðja hæsta hlutfallið greindi frá því að þau hefðu frosið eða fundist líkami sinn lamast. Tafla 19 sýnir einnig að flest þeirra sem beitt höfðu verið kynferðislegri áreitni greindu frá því að þau hefðu frosið, fundist líkami sinn lamast, næstflest greindu frá því að þau hefðu barist á móti og þriðja hæsta hlutfallið greindi frá því að þau hefðu ekkert gert.

Þegar tafla 19 og mynd 16 eru bornar saman við samskonar töflur og myndir í ársskýrslum frá árunum 2018 til 2024 sést að öll árin nefndu hlutfallslega flest þeirra sem var nauðgað eftirfarandi viðbrögð: 1) að þau hefðu frosið eða þeim hafi fundist líkami sinn lamast, 2) að þau hefðu barist móti, eða 3) að þau gerðu ekkert. Einnig sýna niðurstöður frá

Þessum árum að hlutfallslega flest sem máttu þola sífjaspell eða kynferðisofbeldi sem börn nefndu eftirfarandi:
 1) að þau gerðu ekkert eða 2) að þau hefðu frosið eða þeim hafi fundist líkami sinn lamast.

Þessar niðurstöður sýna að algeng viðbrögð við kynferðisofbeldi eru að frjósa eða finnast líkami sinn lamast, gera ekki neitt, eða berjast á móti með líkamlegu afli eða orðum. Allt eru þetta eðlileg viðbrögð við þeim óeðlilegu aðstæðum sem kynferðisofbeldi er. Levine (1997)⁸ talar um að viðbrögð einstaklinga, líkt og dýra, geti verið þrenns konar þegar einstaklingur upplifir áfall eða mikinn ótta. Einstaklingar geta frosið, reynt að flýja eða barist á móti. Allt eru þetta viðbrögð sem geta hjálpað okkur að lifa af erfiðar aðstæður. Á Stígamótum lítum við svo á að það að frjósa eða gera ekki neitt séu eðlileg viðbrögð við kynferðisofbeldi, líkt og það að flýja eða berjast á móti. Stundum er besta leiðin til að lifa af að gera ekki neitt eða frjósa.

Tafla 20. Hefur brotaþoli verið hræddur um að eiga eftir að beita aðra kynferðisofbeldi?

	Fjöldi	Hlutfall
Nei	192	81,4%
Já	20	8,5%
Ekki viss	5	2,1%
Upplýsingar vantar	19	8,1%
Alls	236	100%

Tafla 20 sýnir að meirihluti brotaþola er ekki hræddur um að eiga eftir að beita aðra kynferðisofbeldi (eða 81,4%) en 8,5% brotaþola nefndu að þeir væru hræddir um að eiga eftir að beita aðra kynferðisofbeldi. Meirihluti brotaþola beitir ekki aðra kynferðisofbeldi jafnvel þótt þeir upplifi ótta um að eiga eftir að beita slíku ofbeldi. Eins og sést í töflu 21 hér fyrir neðan hefur meirihluti brotaþola (eða 87,7%) ekki beitt aðra kynferðisofbeldi.

Tafla 21. Hefur brotaþoli beitt aðra kynferðisofbeldi?

	Fjöldi	Hlutfall
Nei	207	87,7%
Já	7	3%
Ekki viss	4	1,7%
Upplýsingar vantar	18	7,6%
Alls	236	100%

Lífseig goðsögn segir að þeir sem beittir eru kynferðisofbeldi beiti síðar á ævinni aðra slíku ofbeldi. Frá 84% til 93% þeirra sem komu til Stígamóta árin 2008 til 2025 höfðu þó ekki beitt aðra kynferðisofbeldi. Þó er mikilvægt að muna að spurningar um hvort brotaþoli sé hræddur um að eiga eftir að beita aðra kynferðisofbeldi eða hafi beitt aðra kynferðisofbeldi (tafla 20 og 21) eru erfiðar spurningar og án efa eru einhverjar skuggatölur hér. Þessar niðurstöður gefa ákveðnar vísendingar þótt ekki sé hægt að alhæfa út frá þeim.

8 Levine, P.A. (1997). Waking the tiger: Healing trauma. Berkeley California: North Atlantic Books.

Kynjamunur á kynferðis- ofbeldi og afleiðingum þess fyrir brotþola

Rétt er að ítreka að á árinu skilgreindu 7 einstaklingar sem leituðu í fyrsta skipti til Stígamóta kyn sitt sem kynsegin/kvár eða annað. Vegna smæðar þessara hópa og út frá sjónarmiðum persónuverndar eru þau ekki höfð með í samanburði á kyni í töflum og myndum hér fyrir neðan.

Tafla 22. Ástæður þess að leitað var til Stígamóta árið 2025, skipt eftir kyni

	Kona		Karl	
	Fjöldi	Hlutfall %	Fjöldi	Hlutfall %
Kynferðisofbeldi sem barn	110	58,8	31	73,8
Nauðgun	115	61,5	8	19
Nauðgunartilraun	19	10,2	3	7,1
Klám	5	2,7	-	-
Kynferðislegar athafnir gegn greiða eða greiðslu (vændi)	10	5,3	-	-
Kynferðisleg áreitni	62	33,2	9	21,4
Stafrænt kynferðisofbeldi	35	18,7	6	14,3
Annað	9	4,8	-	-
Fjöldi einstaklinga	187		42	

Hlutfallið í töflu 22 miðast við þá 42 karla og 187 konur sem nefndu að þau hefðu orðið fyrir tilteknu broti. Þá byggir fjöldi einstaklinga eingöngu á því þegar upplýsingar liggja fyrir um bæði kyn brotþola og tegund ofbeldis. Ef upplýsingar vantar um annað hvort þessara atriða teljast þeir einstaklingar ekki með í þessari töflu. Ber að hafa þetta í huga við túlkun upplýsinga.

Það fólk sem nýtir sér þjónustu Stígamóta kemur gjarnan til að vinna úr gömlum áföllum og þau geta verið fleiri en eitt. Þess vegna eru ástæður komu fleiri en sá fjöldi karla og kvenna sem tilgreindur er í töflunni. Tafla 22 sýnir að meðal þeirra karla sem leituðu til Stígamóta á árinu kom hæsta hlutfall þeirra vegna kynferðisofbeldi sem þeir voru beittir sem börn og næsthæsta hlutfall vegna nauðgunar. Þetta er í samræmi við ársskýrslu ársins 2024.

Af þeim konum sem leituðu til Stígamóta á árinu nefndi meirihluti nauðgun sem ástæðu fyrir komu, og eru það sambærilegar niðurstöður og koma fram í ársskýrslu ársins 2024.

Tafla 23. Mismunandi birtingarmyndir nauðgana árið 2025, skipt eftir kyni

	Kona		Karl	
	Fjöldi	Hlutfall %	Fjöldi	Hlutfall %
Nauðgun	85	75,9	6	85,7
Nauðgun þar sem meðvitundarleysi brotabola vegna áfengis og/eða lyfja var nýtt	35	31,3	1	14,3
Lyfjanauðgun (nauðgun þar sem brotabola voru einnig byrðuð lyf)	10	8,9	-	-
Hópnauðgun	10	8,9	-	-
Annað	1	0,9	-	-
Ekki viss	1	0,9	-	-
Fjöldi einstaklinga	112		7	

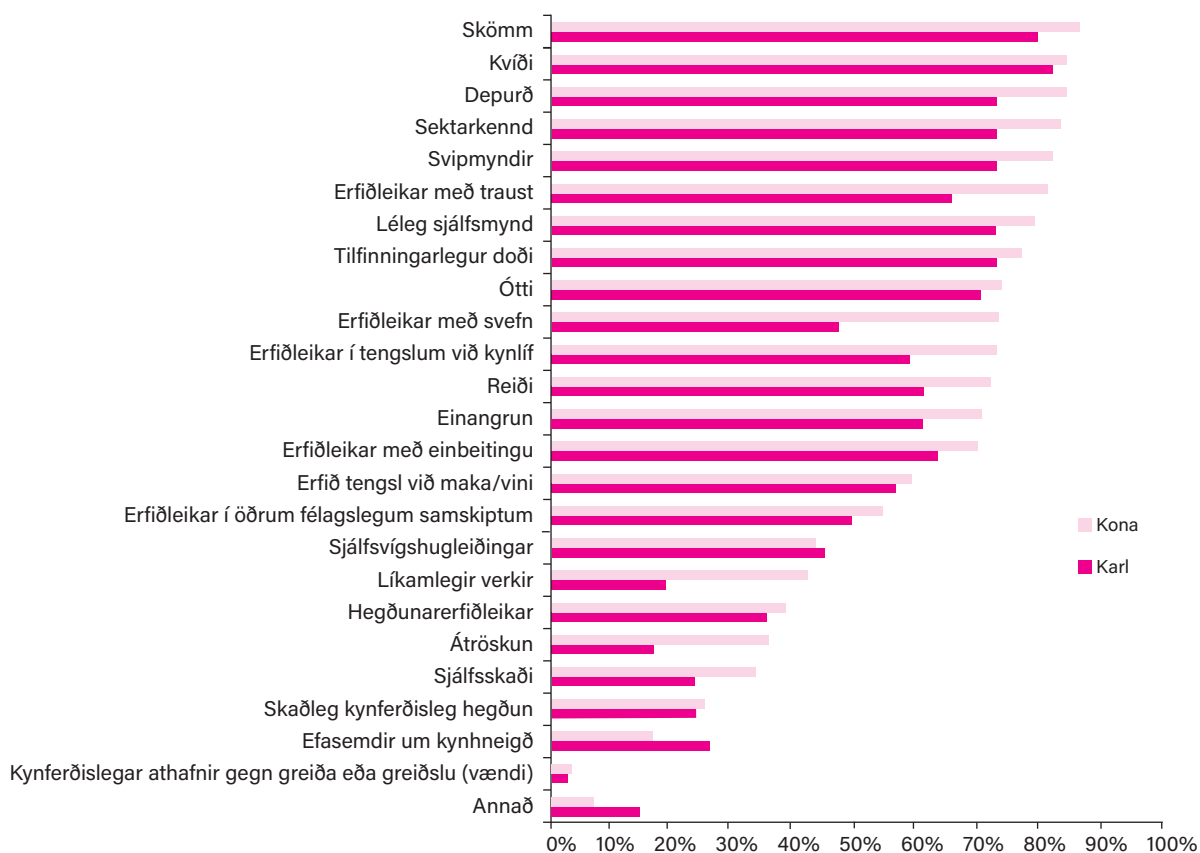
Hlutfallið í töflu 23 miðast við þá 7 karla og þær 112 konur sem nefndu að þau hefðu orðið fyrir tiltekinni birtingamynd nauðgunar. Þá byggir fjöldi einstaklinga eingöngu á því þegar upplýsingar liggja fyrir um bæði kyn brotabola og tegund ofbeldis. Ef upplýsingar vantar um annað hvort, eru þeir einstaklingar ekki taldir með í þessari töflu. Heildarfjöldi mismunandi birtingarmynda nauðgana er ekki 127 líkt og fjöldi nauðgana í ástæðum þess að leitað var til Stígamóta, þar sem einstaklingur getur merkt við fleiri en eina tegund nauðgunar. Þess má einnig geta að þeir sem merktu við nauðgun sem ástæðu komu, svöruðu ekki allir spurningunni um mismunandi birtingarmyndir nauðgana.

Tafla 23 sýnir að í hlutfallslega flestum tilvikum nauðgana upplifðu brotabolar af báðum kynjum ekki byrlun, hópnauðgun eða að meðvitundarleysi þeirra væri nýtt. Þetta eru sambærilegar niðurstöður og fram koma í ársskýrslum frá árunum 2018 til 2024. Athygli vekur að næsthæsta hlutfall kvenna nefndi að þeim hefði verið nauðgað og meðvitundarleysi þeirra vegna áfengis og/eða lyfja var nýtt.

Þá nefndu 10 konur að þeim hefði verið byrðuð lyf og að þær hefðu orðið fyrir hópnauðgun (sjá töflu 23).

Tafla 24. Afleiðingar kynferðisofbeldis, skipt eftir kyni árið 2025

	Kona		Karl	
	Fjöldi	Hlutfall%	Fjöldi	Hlutfall%
Skömm	163	90,1	34	82,9
Kvíði	159	87,8	35	85,4
Depurð	159	87,8	31	75,6
Sektarkennd	157	86,7	31	75,6
Svipmyndir	155	85,6	31	75,6
Erfiðleikar með traust	153	84,5	28	68,3
Léleg sjálfsmynd	149	82,3	31	75,6
Tilfinningalegur doði	145	80,1	31	75,6
Ótti	139	76,8	30	73,2
Erfiðleikar með svefn	138	76,2	20	48,8
Erfiðleikar í tengslum við kynlíf	137	75,7	25	61
Reiði	135	74,6	26	63,4
Einangrun	133	73,5	26	63,4
Erfiðleikar með einbeitingu	131	72,4	27	65,9
Erfið tengsl við maka/vini	111	61,3	24	58,5
Erfiðleikar í öðrum félagslegum samskiptum	102	56,4	21	51,2
Sjálfsvígshugleiðingar	81	44,8	19	46,3
Líkamlegir verkir	79	43,6	8	19,5
Hegðunarerfiðleikar	72	39,8	15	36,6
Átröskun	67	37	7	17,1
Sjálfsskaði	63	34,8	10	24,4
Skaðleg kynferðisleg hegðun	47	26	10	24,4
Efasemdir um kynhneigð	31	17,1	11	26,8
Kynferðislegar athafnir gegn greiða eða greiðslu (vændi)	6	3,3	1	2,4
Annað	13	7,2	6	14,6
Fjöldi einstaklinga	181		41	

Mynd 17. Afleiðingar kynferðisofbeldis, skipt eftir kyni árið 2025

Hlutfallið í töflu 24 og á mynd 17 miðast við 41 karl og 181 konu sem tilgreindu hvaða afleiðingar þau hafa glímt við. Einstaklingar greina oftast frá fleiri en einni afleiðingu í kjölfar kynferðisofbeldis, og þess vegna er fjöldi tilgreindra afleiðinga hærrí en sá fjöldi karla og kvenna sem tilgreindur er.

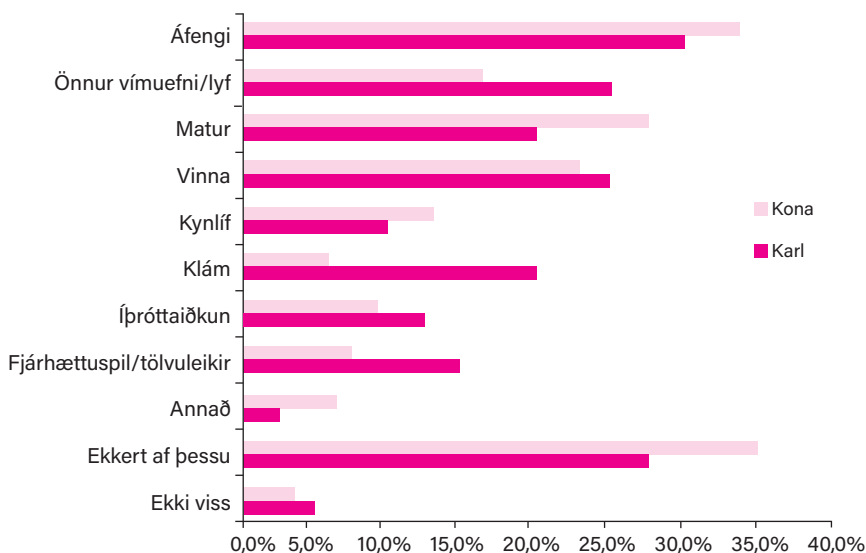
Við lestur og túlkun á töflu 24 og mynd 17 er mikilvægt að hafa í huga að fjöldi karla er aðeins 41. Fram kemur að karlar og konur nefna svipaðar afleiðingar; um og yfir 75% kvenna og karla nefna skömm, kvíða, depurð, sektarkennd, svipmyndir, lélega sjálfsmynd og tilfinningalegan doða. Þessar niðurstöður eru í samræmi rannsókn sem Særún Ómarsdóttir (2014)⁹ gerði á gögnum Stígamóta frá árunum 2011 til 2013. Þar kemur fram að karlar og konur glíma við svipaðar afleiðingar í kjölfar ofbeldis og nefna um og yfir 80% bæði kvenna og karla skömm, lélega sjálfsmynd og depurð. Þessar niðurstöður eru einnig í samræmi við ársskýrslur frá árunum 2014 til 2024 en þar kemur fram að um og yfir 60% bæði karla og kvenna nefna kvíða, skömm og lélega sjálfsmynd.

Athyglisvert er að samkvæmt töflu 24 og mynd 17 nefnir hærrí hlutfall karla en kvenna sjálfsvígshugleiðingar, efasemdir um kynhneigð og aðrar afleiðingar. Mikilvægt er þó að hafa í huga við túlkun og lestur á töflu 24 og mynd 17 að fjöldi karla er aðeins 41 en kvenna 181.

9 Særún Ómarsdóttir. (2014). Afleiðingar kynferðisofbeldis; Alvarleiki, tengsl við geranda, tímalengd, tíðni, aldur og kyn þolenda. MA ritgerð í félagsráðgjöf: Háskóli Íslands

Tafla 25. Neysla eða athafnir sem eru afleiðingar kynferðisofbeldis og skerða lífsgæði og trufla daglegt líf, skipt eftir kyni árið 2025

	Kona		Karl	
	Fjöldi	Hlutfall %	Fjöldi	Hlutfall %
Áfengi	58	33	12	29,3
Önnur vímuefni/lyf	28	15,9	10	24,4
Matur	47	26,7	8	19,5
Vinna	39	22,2	10	24,4
Kynlíf	22	12,5	4	9,8
Klám	10	5,7	8	19,5
Íþróttaiðkun	16	9,1	5	12,2
Fjárhættuspil/tölvuleikir	13	7,4	6	14,6
Annað	11	6,3	1	2,4
Ekkert af þessu	60	34,1	11	26,8
EKKI VISS	6	3,4	2	4,9
Fjöldi einstaklinga	176		41	

Mynd 18. Neysla eða athafnir sem eru afleiðingar kynferðisofbeldis og skerða lífsgæði og trufla daglegt líf, skipt eftir kyni árið 2025

Hlutfallið í töflu 25 og á mynd 18 miðast við þann 41 karl og þær 176 konur sem tilgreindu hvaða neysla eða athafnir hefðu skert lífsgæði þeirra. Einstaklingar greina oft frá mörgum atriðum sem skerða lífsgæði í kjölfar kynferðisofbeldis og þess vegna er fjöldi tilgreindra skerðinga hærri en sá fjöldi karla og kvenna sem tilgreindur er.

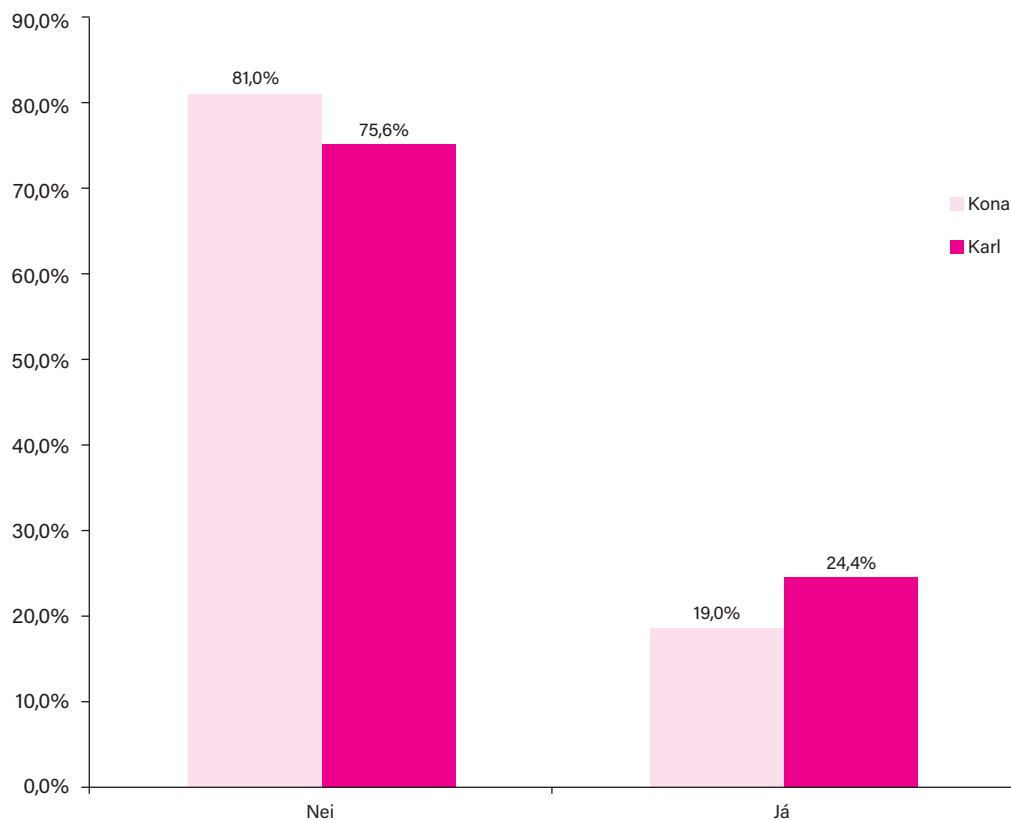
Hærra hlutfall kvenna en karla nefnir að ekkert af ofangreindu hafi skert lífsgæði þeirra. Athygli vekur að hærri hlutfall karla nefnir að önnur vímuefni/lyf, vinna, klám, íþróttaiðkun eða fjárhættuspil/tölvuleikir, hafi skert lífsgæði þeirra, borið saman við konur. Þessar niðurstöður eru í samræmi við niðurstöður úr ársskýrslum frá árunum 2014 til 2024.

Niðurstöður ársskýrsla áráanna 2014 til 2024 sýndu einnig að herra hlutfall kvenna nefndi að ekkert ofangreint hafi skert lífsgæði þeirra og herra hlutfall karla nefndi að önnur vímuefni/lyf, klám eða fjárhættuspil/tölvuleikir hafi skert lífsgæði þeirra. Athyglisvert er þó að herra hlutfall kvenna nefndi að áfengi hafi skert lífsgæði þeirra borið saman við karla og eru þessar niðurstöður ekki í samræmi við ársskýrslur áráanna 2014 til 2024 þar kemur fram að herra hlutfall karla.

Mikilvægt er þó að hafa í huga við túlkun og lestur á töflu 25 og mynd 18 að fjöldi karla er aðeins 41 en kvenna 176.

Tafla 26. Sjálfsvígstílaunir, skipt eftir kyni árið 2025

	Kona		Karl	
	Fjöldi	Hlutfall %	Fjöldi	Hlutfall %
Nei	136	81	31	75,6
Já	32	19	10	24,4
Fjöldi einstaklinga	168		41	

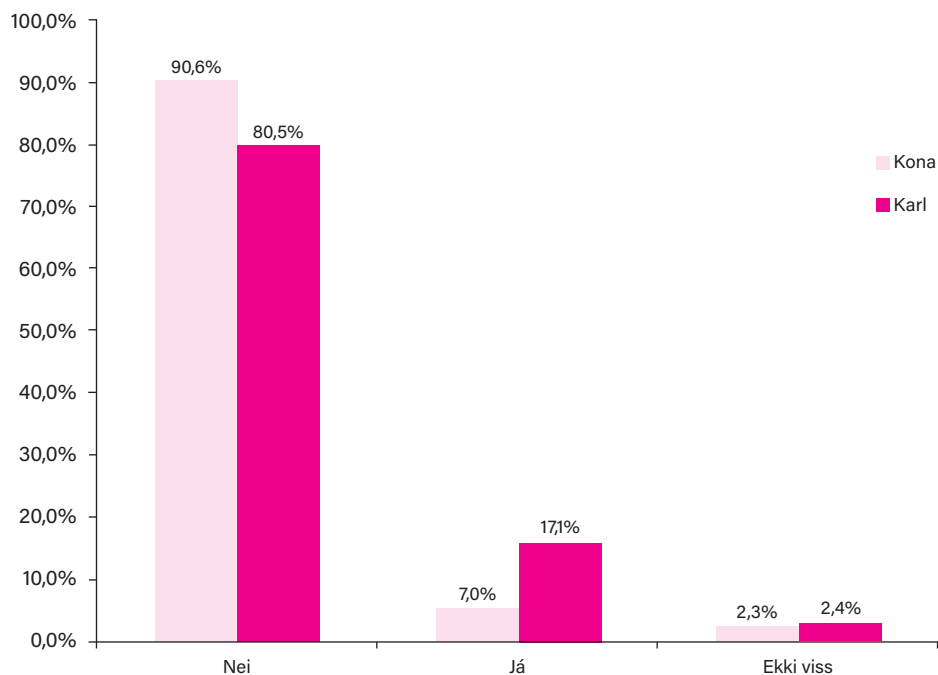
Mynd 19. Sjálfsvígstílaunir, skipt eftir kyni árið 2025

Hlutfallið í töflu 26 og á mynd 19 miðast við þann 41 karl og þær 168 konur sem tilgreindu hvort þau hefðu gert tílaun til sjálfsvígs.

Eins og sést í töflu 26 og á mynd 19 tilgreindi herra hlutfall karla en kvenna að þeir hefðu gert tílaun til sjálfsvígs. Þessar niðurstöður eru sambærilegar við niðurstöður úr ársskýrslu frá árinu 2024 en þar kom fram að herra hlutfall karla hefði gert tílaun til sjálfsvígs borið saman við konur. Mikilvægt er þó að hafa í huga við túlkun og lestur á töflu 26 og mynd 19 að karlar eru aðeins 41 en konur 168.

Tafla 27. Er brotaþoli hræddur um að eiga eftir að beita aðra kynferðisofbeldi, skipt eftir kyni árið 2025

	Kona		Karl	
	Fjöldi	Hlutfall %	Fjöldi	Hlutfall %
Nei	155	90,6	33	80,5
Já	12	7	7	17,1
Ekki viss	4	2,3	1	2,4
Fjöldi einstaklinga	171		41	

Mynd 20. Er brotaþoli hræddur um að eiga eftir að beita aðra kynferðisofbeldi, skipt eftir kyni árið 2025

Hlutfallið í töflu 27 og á mynd 20 miðast við þann 41 karl og þá 171 konu sem svöruðu spurningunni hvort þau væru hrædd um að eiga eftir að beita aðra kynferðisofbeldi.

Eins og sést í töflu 27 og á mynd 20 svöruðu um og yfir 80% bæði karla og kvenna að þau væru ekki hrædd um að eiga eftir að beita kynferðisofbeldi. Aðeins um 7% kvenna tilgreindi að vera hrædd um að eiga eftir að beita aðra kynferðisofbeldi borið saman við um 17,1% karla. Þessar niðurstöður eru sambærilegar við ársskýrslu ársins 2024, en þar kom fram að hæsta hlutfall bæði karla og kvenna tilgreindu að vera ekki hrædd um að eiga eftir að beita kynferðisofbeldi. Þessar niðurstöður eru einnig í samræmi við hlutföll sem komu fram í ársskýrslu ársins 2024 en þar kom líka fram að herra hlutfall karla borið saman við hlutfall kvenna hafði tilgreint að vera hræddir um að eiga eftir að beita aðra kynferðisofbeldi. Mikilvægt er þó að hafa í huga við túlkun og lestur á töflu 27 og mynd 20 að karlar eru aðeins 41 en konur 171 talsins. Rétt er að ítreka að það að vera hræddur um að eiga eftir að beita aðra kynferðisofbeldi getur verið eðlileg afleiðing af kynferðisofbeldi. Meirihluti brotaþola beitir þó ekki aðra kynferðisofbeldi, jafnvel þótt þeir upplifi ótta um að eiga eftir að beita slíku ofbeldi (sjá töflu 21).

Upplýsingar um þá einstaklinga sem beittu kynferðisofbeldi

Árið 2025 var heildarfjöldi ofbeldismanna 455. Eins og fram hefur komið eru sumir ofbeldismennirnir mögulega taldir oftár en einu sinni. Hér ber að ítreka að þar sem ekki liggja fyrir upplýsingar um alla þá ofbeldismenn sem taldir voru á árinu, byggja eftirfarandi upplýsingar á þeim 400 skýrslum um ofbeldismenn sem fylltar voru út af brotaþolum.

Tafla 28. Kyn ofbeldismanna árið 2025

	Fjöldi	Hlutfall
Karl	376	94%
Kona	24	6%
Alls	400	100%

Langflestir ofbeldismennirnir eru karlar eða 94% og er það í samræmi við niðurstöður úr ársskýrslum fyrri ára.

Tafla 29. Kyn ofbeldismanna, skipt eftir tegund ofbeldis árið 2025

	Karl		Kona		Alls
	Fjöldi	Hlutfall	Fjöldi	Hlutfall	Fjöldi
Kynferðisofbeldi gegn barni	153	92,2%	13	7,8%	166
Nauðgun	159	97%	5	3%	164
Nauðgunartilraun	22	91,7%	2	8,3%	24
Klám	3	100%	-	-	3
Kynferðislega áreitni	49	90,7%	5	9,3%	54
Stafrænt kynferðisofbeldi	7	87,5%	1	12,5%	8
Milliganga um vændi	2	100%	-	-	2
Annað kynferðisofbeldi	9	100%	-	-	9

Í töflu 29 koma fram upplýsingar um kyn ofbeldismanna, skipt eftir brotaflokkum. Fjöldi ofbeldisbrota í töflu 29 er ekki sambærilegur ástæðum þess að leitað var til Stígamóta (tafla 2), þar sem þær upplýsingar byggja á komuskýrslum brotaþola (236) en í töflu 29 eru upplýsingar um gerendur (400). Eins og fram kemur í töflu 29 er meirihluti ofbeldismanna í öllum brotaflokkum karlar. Þessar niðurstöður eru í samræmi við niðurstöður úr fyrri ársskýrslum og ástæða þess að talað er um kynbundið ofbeldi.

Tafla 30. Kyn ofbeldismanna og brotaþola árið 2025

			Kyn ofbeldismanns				
			Karl	Kona	Kyn annað	Margir ofbeldismenn af fleiri en einu kyni	Samtals
Kyn brotaþola	Karl	Fjöldi	28	6	-	4	38
		Hlutfall %	73,7%	15,8%	-	10,5%	100%
	Kona	Fjöldi	156	5	-	7	168
		Hlutfall %	92,9%	3%	-	4,2%	100%

Tafla 30 sýnir að kyn ofbeldismanna var tilgreint hjá 206 brotaþolum en upplýsingar vantar um kyn ofbeldismanns hjá 23 brotaþolum. Sjö brotaþolar skilgreindu kyn sitt kynsegin/kvár eða annað og er þeim sleppt í þessari töflu til að tryggja að gögnin séu ekki persónugreinanleg.

Tafla 30 sýnir að meirihluti bæði kvenna og karla var beittir ofbeldi af körlum. Hærra hlutfall karla (eða um 15,8%) voru beittir ofbeldi af konu, borið saman við hlutfall kvenna sem beittar voru ofbeldi af konu (um 3%). Þessar niðurstöður eru í samræmi við ársskýrslur frá árunum 2014 til 2024 sem og niðurstöður Særúnar Ómarsdóttur (2014)¹⁰ sem einnig sýndu að meirihluti karla og kvenna eru beitt ofbeldi af körlum, og að hærra hlutfall karla en kvenna eru beittir ofbeldi af konu.

Tafla 31a/b. Aldur ofbeldismanna og brotaþola þegar kynferðisofbeldið var fyrst framið árið 2025

31a. Aldur ofbeldismanna

	Fjöldi	Hlutfall
10 ára eða yngri	9	2,3%
11 - 17 ára	61	15,3%
18 - 29 ára	156	39%
30 - 39 ára	69	17,3%
40 - 49 ára	36	9%
50 - 59 ára	20	5%
60 - 69 ára	6	1,5%
70 - 79 ára	2	0,5%
Upplýsingar vantar	41	10,3%
Alls	400	100%

31b. Aldur brotaþola

	Fjöldi	Hlutfall
0 - 4 ára	22	5,5%
5 - 10 ára	68	17%
11 - 17 ára	118	29,5%
18 - 29 ára	147	36,8%
30 - 39 ára	23	5,8%
40 - 49 ára	5	1,3%
50 - 59 ára	4	1%
60 ára eða eldri	1	0,3%
Upplýsingar vantar	12	3%
Alls	400	100%

¹⁰ Særún Ómarsdóttir. (2014). Afleiðingar kynferðisofbeldis; Alvarleiki, tengsl við geranda, tímalengd, tíðni, aldur og kyn þolenda. MA ritgerð í félagsráðgjöf: Háskóli Íslands.

Tafla 31a sýnir aldur ofbeldismanna þegar þeir beittu þolendur sem leituðu til Stígamóta árið 2025 kynferðisofbeldi í fyrsta skipti. Í töflunni kemur fram að yfir helmingur ofbeldismanna var á aldrinum 18-39 ára (eða um 56%). Árið 2025 voru 70 ofbeldismenn undir 18 ára aldri (eða um 17%). Ársskýrslur frá árunum 2009 til 2024 sýna svipaðar niðurstöður; að um eða yfir helmingur ofbeldismanna var á aldrinum 18 til 39 ára.

Tafla 31b sýnir aldur brotaþola þegar ofbeldismaður beitti hann í fyrsta skipti kynferðisofbeldi. Taflan er sett upp með öðrum hætti í þessar skýrslu borið saman við skýrslur fyrri ára. Fleiri aldursbil yfir aldur brotaþola var bætt við í skýrslum sem brotaþolar svöruðu um ofbeldismenn. Tafla 31b sýnir að rúmlega helmingur brotaþola var undir 18 ára aldri þegar ofbeldismaður beitti þá kynferðisofbeldi í fyrsta skipti. Ársskýrslur árunum 2020 til 2024 sýna sömu niðurstöðu eða að rúmlega helmingur brotaþola var yngri en 18 ára við fyrstu upplifun af kynferðisofbeldi.

Tafla 32. Þjóðerni ofbeldismanna árið 2025

	Fjöldi	Hlutfall
Íslenskur	276	69%
Frá Evrópu	42	10,5%
Utan Evrópu	51	12,8%
Blandað þjóðerni	10	2,5%
Óvíst	21	5,3%
Alls	400	100%

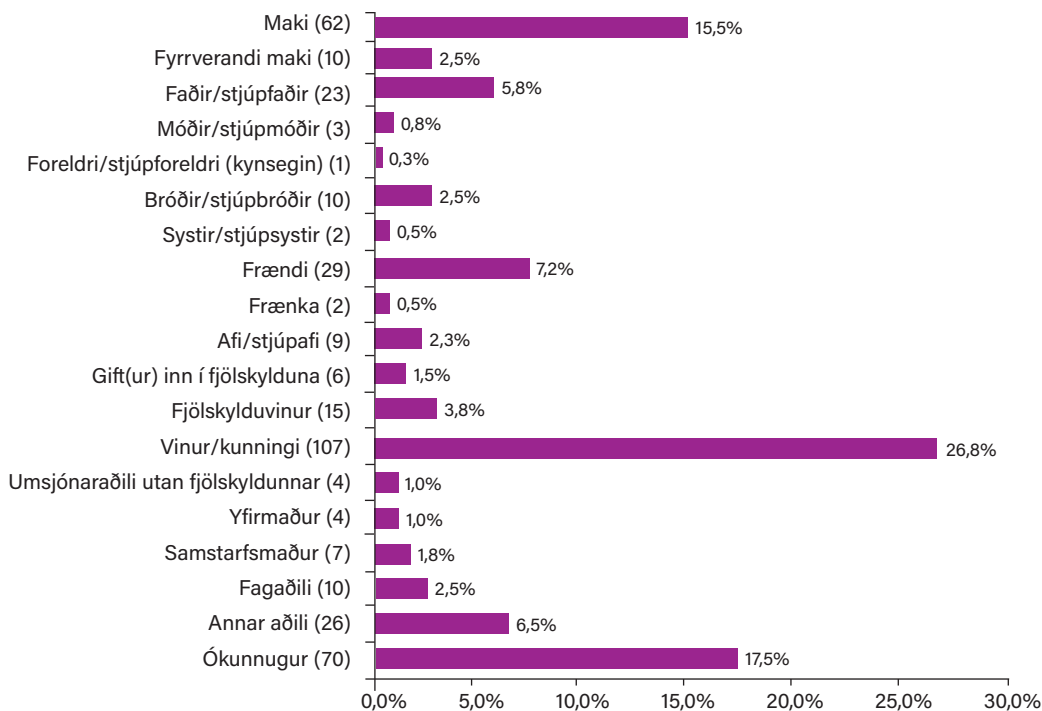
Eins og sést í töflu 32 eru flestir ofbeldismennirnir íslenskir eða 69%. Óvíst var um þjóðerni ofbeldismanna í um 5,3% tilfella. Þetta eru svipaðar niðurstöður og fram koma í ársskýrslum frá árunum 2008 til 2024. Goðsögnin um að íslenskum konum stafi mest hætta af erlendum mönnum sem koma hingað til lands fær því ekki staðist.

Tafla 33. Fjöldi ofbeldismanna fyrir hvern brotaþola árið 2025

	Fjöldi	Hlutfall
1 ofbeldismaður	114	48,3%
2 ofbeldismenn	50	21,2%
3 ofbeldismenn	23	9,7%
4 ofbeldismenn	10	4,2%
5 ofbeldismenn	3	1,3%
6 ofbeldismenn	4	1,7%
7 ofbeldismenn	3	1,3%
8 ofbeldismenn	1	0,4%
9 ofbeldismenn	1	0,4%
Upplýsingar vantar	27	11,4%
Alls	236	100%

Tafla 33 sýnir hve margir ofbeldismenn höfðu beitt brotaþola ofbeldi. Eins og sjá má var í um 40% tilvika um fleiri en einn ofbeldismann að ræða. Ársskýrslur árunum 2008 til 2024 sýna einnig að í um og yfir 30% tilvika er um fleiri en einn ofbeldismann að ræða.

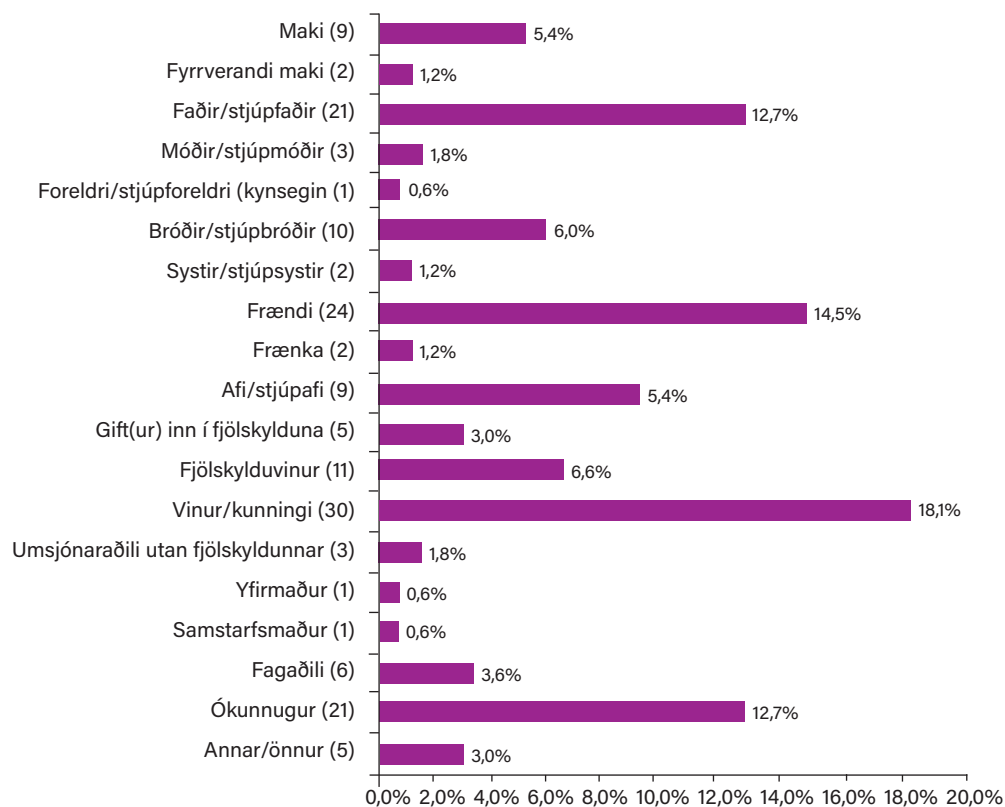
Í töflu 33 kemur fram að í 5 tilvikum eru 7 til 9 ofbeldismenn sem hafa beitt sama einstakling ofbeldi. Stundum getur verið um að ræða að tveir eða fleiri beiti ofbeldi á sama tíma eða tímabili, en stundum geta það verið aðskilin atvik og/eða tímabil sem um ræðir.

Mynd 21. Tengsl við ofbeldismennina árið 2025

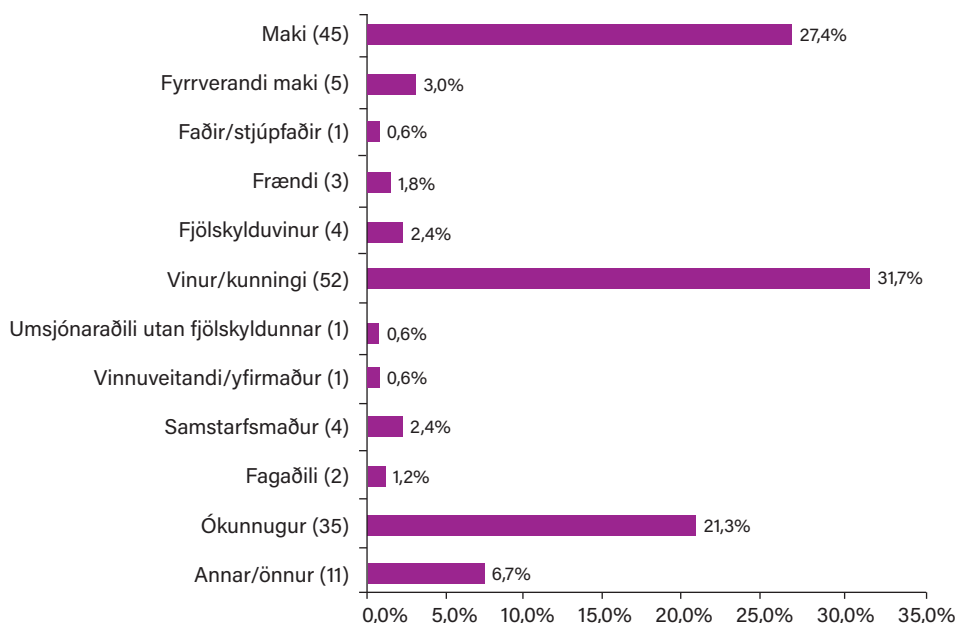
Mynd 21 sýnir tengsl einstaklinga sem orðið hafa fyrir ofbeldi við ofbeldismennina. Tölur og hlutföll á myndinni miðast við fjölda ofbeldismanna (400 talsins). Ástæða er til að vekja athygli á því að aðeins 17,5% ofbeldismannanna sem nefndir voru árið 2025 voru ókunnugir þeim sem þeir beittu ofbeldinu, en um 69,7% ofbeldismannanna voru tengdir brotapolum fjölskylduböndum eða voru vínir eða kunningjar þeirra (sjá mynd 21). Þegar litið er til ársskýrslna frá árunum 2010 til 2024 kemur einnig fram að um og yfir 70% ofbeldismanna voru tengdir þeim sem þeir beittu ofbeldinu fjölskylduböndum eða voru vínir eða kunningjar þeirra. Goðsögnin um að einstaklingum stafi mest hættu af kynferðisofbeldi af hendi ókunnugra fær því ekki staðist.

Mikilvægt er að taka hér fram að fjöldi ofbeldisbrota á myndum 22 og 23 hér fyrir neðan er ekki sambærilegur við ástæður þess að leitað er til Stígamóta (tafla 2) þar sem þær upplýsingar byggja á komuskýrslum brotþola (236) en á þessum myndum eru upplýsingar fengnar úr skýrslum um ofbeldismenn (400). Til dæmis getur verið að brotþoli merki við nauðgun sem ástæða þess að leitað var til Stígamóta og telst það sem ein ástæða, en viðkomandi brotþoli hefur kannski verið nauðgað af tveimur ofbeldismönnum og teljast þær þá sem tvær nauðganir á mynd 23. Þá byggir fjöldi ofbeldismanna á myndum 22 og 23 eingöngu á því þegar upplýsingar liggja fyrir um bæði tengsl og tegund ofbeldis. Ef upplýsingar vantar um annaðhvort tegund ofbeldis og/eða tengsl ofbeldismanns við brotþola, teljast þeir ekki með í þessum myndum.

Mynd 22. Tengsl brotaþola árið 2025 við ofbeldismenn sem beittu þá kynferðisofbeldi þegar þeir voru börn

Hlutfallið á mynd 22 miðast við þá 166 ofbeldismenn sem vitað er að beittu kynferðisofbeldi gegn barni og upplýsingar lágu fyrir um tengsl þeirra við þá sem þeir brutu á. Eins og sést á mynd 22 var um 53% ofbeldismanna sem beittu kynferðisofbeldi gegn barni tengdir þeim sem þeir beittu ofbeldinu fjölskylduböndum. Þetta er hærra hlutfall borið saman við sambærilegt hlutfall sem fram koma í ársskýrslu ársins 2024 (en þá var sambærilegt hlutfall 43,1%). Í mynd 22 sést að 11 ofbeldismenn sem beittu barn kynferðisofbeldi voru makar eða fyrrverandi makar brotaþola, í þeim tilvikum var brotaþoli yngri en 18 ára en í sambandi með þeim sem beitti hann ofbeldinu.

Mynd 23. Tengsl brotþola árið 2025 við ofbeldismenn sem nauðguðu þeim

Hlutfallið á mynd 23 miðast við þá 164 ofbeldismenn sem vitað var að nauðguðu og upplýsingar lágu fyrir um tengsl þeirra við þá sem þeir brutu á. Eins og sést á mynd 23 voru meirihluti ofbeldismanna sem nauðguðu makar, fyrirverandi makar þegar ofbeldinu var beitt, vinir eða kunningjar þeirra sem þeir beittu ofbeldinu, eða um 65%. Í ársskýrslu ársins 2024 kom einnig fram að meirihluti ofbeldismanna sem nauðguðu voru makar, fyrirverandi makar, vinir eða kunningjar þeirra sem þeir beittu ofbeldinu (en þá var hlutfallið um 70%). Þess ber að geta að í þeim tilvikum sem faðir/stjúpfaðir eða umsjónaraðili utan fjölskyldunnar nauðguðu voru brotþolar eldri en 18 ára og því ekki um kynferðisofbeldi gegn barni að ræða.

Tafla 34. Hefur brotþoli árið 2025 rætt ofbeldið við ofbeldismanninn?

	Fjöldi	Hlutfall
Nei	292	73%
Já	76	19%
Óvíst	10	2,5%
Upplýsingar vantar	22	5,5%
Alls	400	100%

Tafla 34 sýnir að fáir brotþolar höfðu rætt ofbeldið við ofbeldismennina, eða við 19% þeirra. Þetta er sambærilegt hlutfall og fram kemur í ársskýrslu frá árinu 2024, en þá höfðu brotþolar rætt ofbeldið við 18% ofbeldismanna.

Tafla 35. Svör ofbeldismanna árið 2025

	Fjöldi	Hlutfall
Viðurkenndi ofbeldið	21	20,2%
Viðurkenndi ofbeldið, en vanlíðan ofbeldismanns yfirtók samskiptin	12	11,5%
Hafnaði ofbeldinu	33	31,7%
Kenndi mér um ofbeldið	17	16,3%
Ekkert af þessu	1	1%
Ekki viss	3	2,9%
Annað	17	16,3%
Alls	104	100%

Tafla 35 sýnir að í um 48% tilvika, þar sem brotþoli hafði rætt ofbeldið við ofbeldismanninn og greint frá því hvernig ofbeldismaður brást við, kenndi ofbeldismaður brotþolanum um ofbeldið eða hafnaði því alfarið. Þetta er aðeins hærra hlutfall en fram kemur í ársskýrslu ársins 2024 en þá var hlutfallið 45,6%. Þess ber að geta að nýjum svarmöguleika var bætt við spurningu um svör ofbeldismanna í skýrslu sem brotþolar svara um ofbeldismenn árið 2025. Svarmöguleikanum „viðurkenndi ofbeldið, en vanlíðan ofbeldismanns yfirtók samskiptin“ var bætt við árið 2025. Athyglisvert er að 11,5% ofbeldismanna viðurkenndu ofbeldið en vanlíðan þeirra yfirtóku samskiptin (sjá töflu 35).

Tafla 36. Fjöldi ofbeldismanna undir áhrifum áfengis eða annarra vímugjafa þegar ofbeldið var framíð, skipt eftir tegund ofbeldis árið 2025

	Allt kynferðisofbeldi		Kynferðisofbeldi gagnvart barni		Nauðgun	
	Fjöldi	Hlutfall	Fjöldi	Hlutfall	Fjöldi	Hlutfall
Nei	161	40,3%	87	56,9%	50	32,5%
Já	86	21,5%	20	13,1%	47	30,5%
Stundum	43	10,8%	18	11,8%	19	12,3%
Óvíst	82	20,5%	28	18,3%	38	24,7%
Upplýsingar vantar	28	7%	-	-	-	-
Alls	400	100%	153	100%	154	100%

Í töflu 36 sést að um 40,3% allra ofbeldismanna, sem skýrslur voru fylltar út um fyrir árið 2025, voru ekki undir áhrifum áfengis/vímuefna og að 10,8% voru það stundum og stundum ekki (í slíkum tilvikum beitti ofbeldismaðurinn brotaþola ofbeldi oft en einu sinni). Þetta er sambærilegt en þó aðeins hærra hlutfall og fram koma í ársskýrslu ársins 2024, en þá voru um 38,3% ofbeldismanna ekki undir áhrifum áfengis/vímuefna og um 9,8% voru það stundum og stundum ekki.

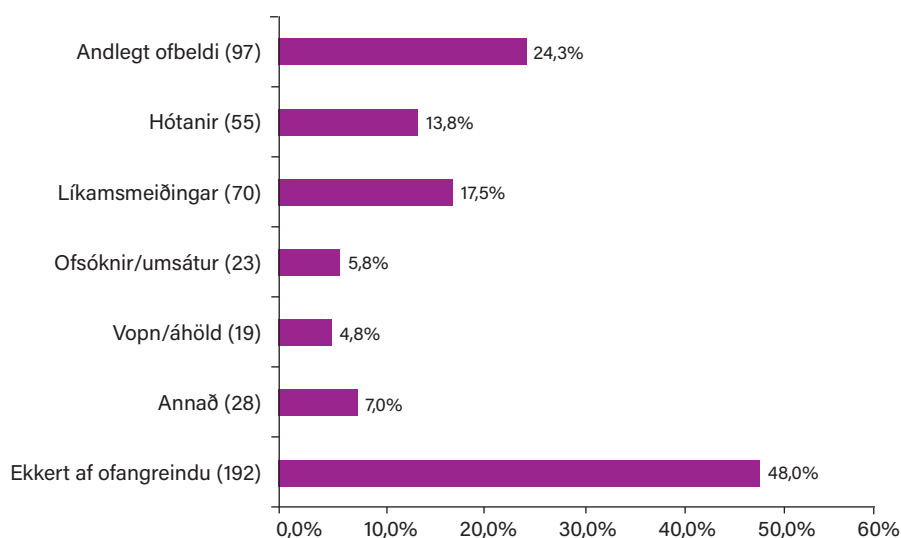
Tafla 36 sýnir einnig að 13,1% þeirra ofbeldismanna sem beittu börn kynferðisofbeldi voru undir áhrifum vímugjafa og 11,8% voru það stundum. Hlutfall þeirra ofbeldismanna sem beittu börn kynferðisofbeldi og voru undir áhrifum vímugjafa var hærra árið 2024 borið saman við árið 2025, en árið 2024 var þetta hlutfall 15,2%. Hlutfall ofbeldismanna sem beittu börn kynferðisofbeldi og voru stundum undir áhrifum vímugjafa var lægra árið 2024 borið saman við árið 2025, en þá var hlutfallið 6%. Tafla 36 sýnir að af þeim sem nauðguðu voru í 30,5% tilvika undir áhrifum vímugjafa. Þetta er lægra hlutfall en fram kemur í ársskýrslu ársins 2024, en þá var hlutfallið 32%. Tafla 36 sýnir að af þeim sem nauðguðu voru 12,3% stundum undir áhrifum vímugjafa. Þetta er lægra hlutfall en í ársskýrslu ársins 2024, en þá var hlutfallið 16,3%. Fjöldi ofbeldismanna sem annað hvort nauðguðu eða beittu barn kynferðisofbeldi, og skilgreindir eru í töflu 36, byggir eingöngu á þeim upplýsingum sem liggja fyrir um bæði tegund ofbeldis og hvort ofbeldismaður var undir áhrifum þegar hann framdi ofbeldið. Ef upplýsingar vantar um annað hvort tegund ofbeldis (hvort ofbeldismaður beitti kynferðisofbeldi gegn börnum eða nauðgaði) og/eða hvort ofbeldismaður var undir áhrifum þegar hann framdi ofbeldið teljast þeir einstaklingar ekki með í þessari töflu.

Tafla 37. Hefur ofbeldismaðurinn beitt aðra kynferðisofbeldi?

	Fjöldi	Hlutfall
Nei	16	4%
Já	79	19,8%
Óvíst	283	70,8%
Upplýsingar vantar	22	5,5%
Alls	400	100%

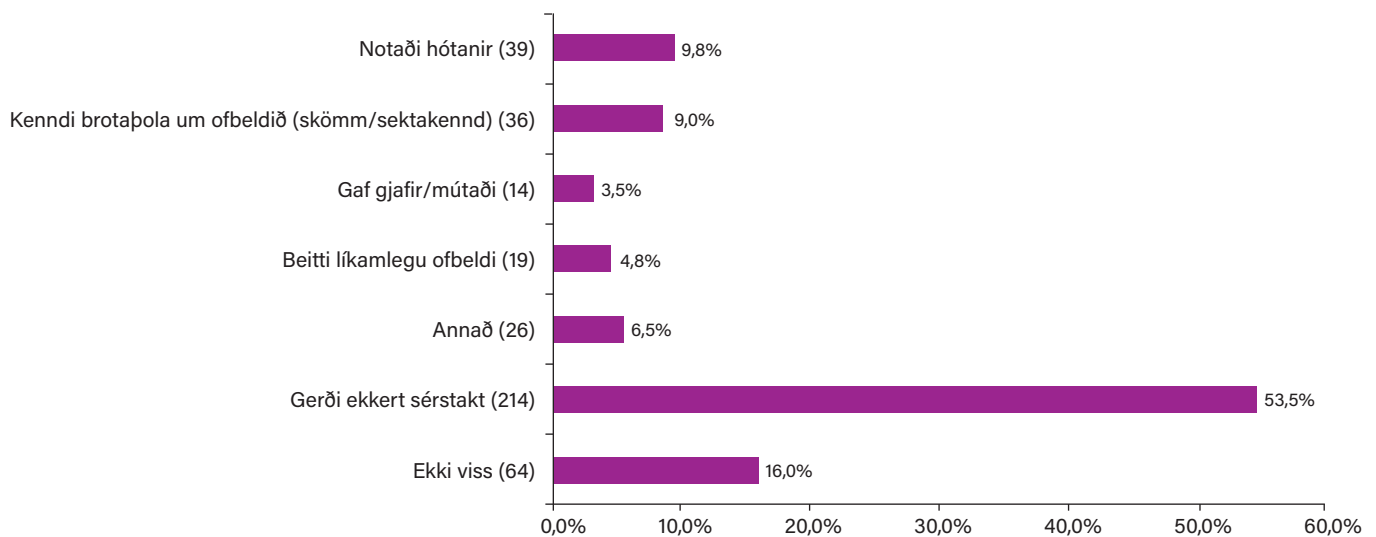
Eitt af því sem spurt er um í spurningalistanum um ofbeldismenn er hvort brotaþoli viti til þess að ofbeldismaður hafi beitt aðra kynferðisofbeldi. Eins og gefur að skilja eru margir sem ekki geta svarað þeirri spurningu. Þó er vitað að 19,8% ofbeldismanna hafa beitt aðra kynferðisofbeldi. Þetta er í samræmi við upplýsingar sem liggja fyrir um að hluti kynferðisbrotamanna beiti fleiri en eina manneskju kynferðisofbeldi (sjá fyrri ársskýrslur).

Á myndum 24 til 28 hér fyrir neðan er sérstaklega skoðað hvaða aðferðir ofbeldismenn nota þegar þeir beita brotaþola kynferðisofbeldi. Rétt er að ítreka það að ofbeldismenn eru einir ábyrgir fyrir því kynferðisofbeldi sem þeir beita, óháð þeim aðferðum sem þeir nota til að beita ofbeldinu.

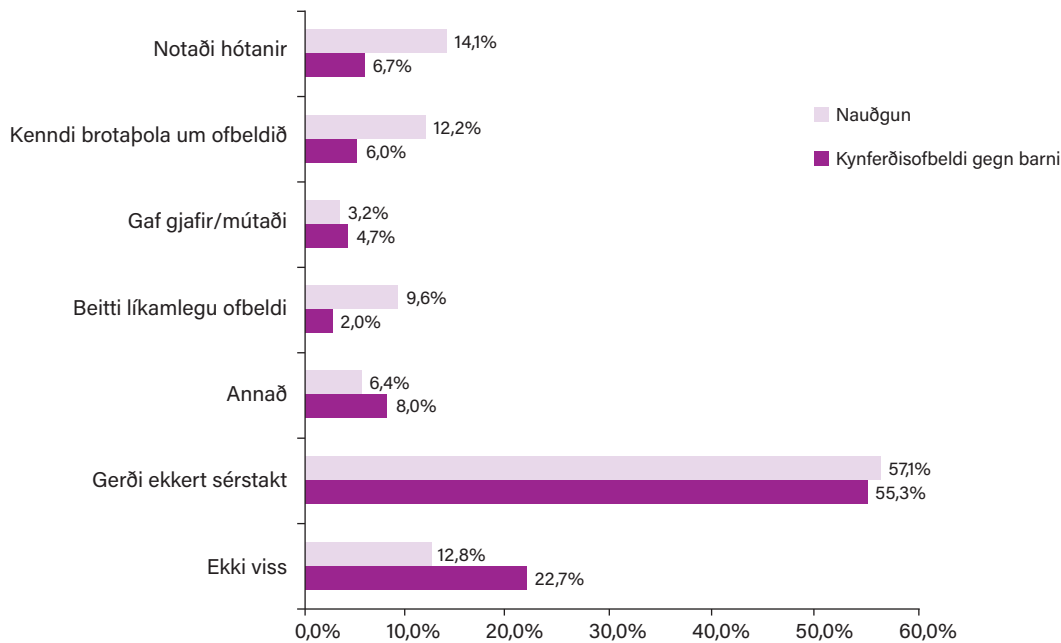
Mynd 24. Þvingunaraðferðir við beitingu ofbeldis árið 2025

Mynd 24 sýnir hvort og þá hvaða þvingunaraðferðum ofbeldismaður beitti við ofbeldið. Þessi mynd á við um allar birtingarmyndir kynferðisofbeldis og hlutföllin á myndinni miðast við heildarfjölda ofbeldismanna (400). Upplýsingar um hvaða þvingunaraðferðum var beitt vantar hjá 30 ofbeldismönnum (7,5%). Mynd 24 sýnir að í 48% tilvika var engum af ofangreindum þvingunaraðferðum beitt. Einnig má sjá að 24,3% ofbeldismanna beittu andlegu ofbeldi, 17,5% beittu líkamsmeiðingum og 13,8 % beittu hótunum. Þetta eru svipuð hlutföll og koma fram í ársskýrslu ársins 2024 en þá hafði hæsta hlutfall þeirra ofbeldismanna sem beittu einhverri af ofangreindum þvingunaraðferðum beitt andlegu ofbeldi (22,6%). Næsthæsta hlutfall ofbeldismanna beittu líkamsmeiðingum (17,1%) og þriðja hæsta hlutfall ofbeldismanna beittu hótunum (um 13,7%) samkvæmt ársskýrslu ársins 2024. Þessar niðurstöður sýna að hluta til alvarleika brotanna en um leið er rétt að ítreka að kynferðisofbeldi er í sjálfu sér ofbeldi og þvingun, og er mjög alvarlegt þótt hér séu gefnar upplýsingar um sérstakar þvingunaraðferðir sem stundum er beitt til viðbótar við sjálft kynferðisofbeldið.

Mynd 25. Hvað gerði ofbeldismaðurinn til að tryggja þögn brotþola?

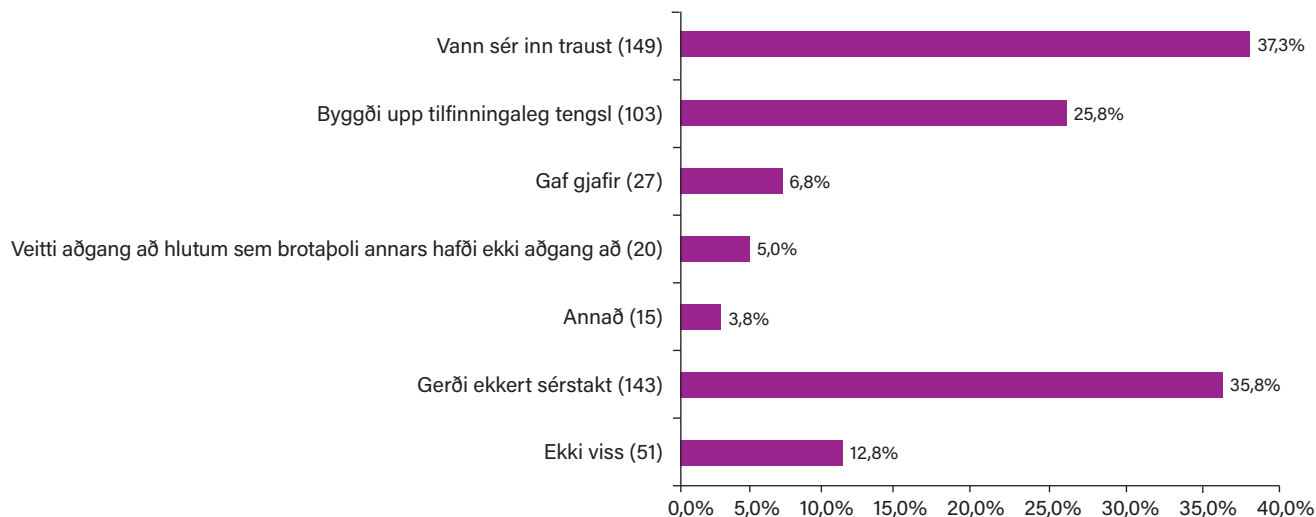
Mynd 25 sýnir hvað ofbeldismenn gerðu til að tryggja þögn brotþola og á við um allar birtingarmyndir kynferðisofbeldis. Hlutfallið á við fjölda ofbeldismanna (400) en samanlagt hlutfall getur orðið hærra en 100%, þar sem stundum var merkt við fleiri en eitt atriði. Af hinum 400 ofbeldismönnum sem miðað er við á mynd 25 vantar upplýsingar um 26 (6,5%). Athyglisvert er að um 9,8% ofbeldismanna notuðu hótanir en þetta er svipað hlutfall og kemur fram í ársskýrslu ársins 2024 (þá var hlutfallið um 10,5%). Mynd 25 sýnir einnig að 9% ofbeldismanna kenndu brotþola um ofbeldið og er sam- bærilegt hlutfall og í ársskýrslu ársins 2024 (en þá var það um 9,8%).

Mynd 26. Samanburður milli nauðgana og kynferðisofbeldis gegn barni

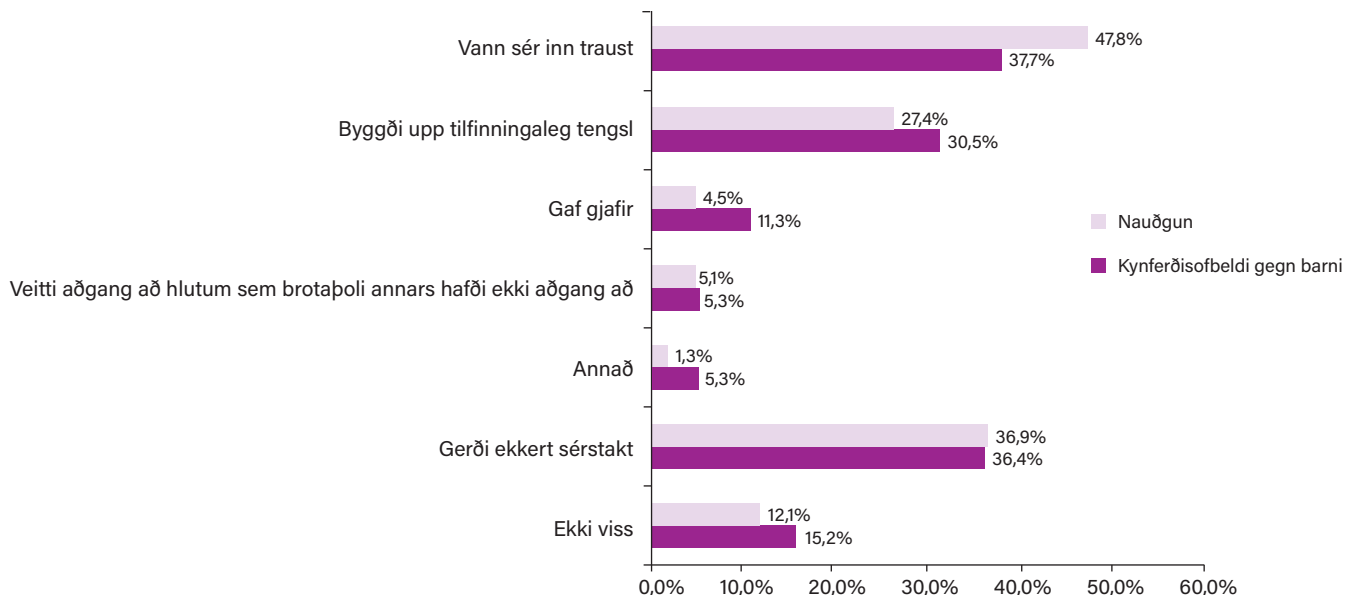
Mynd 26 sýnir annarsvegar hvað ofbeldismenn sem nauðguðu gerðu til að tryggja þögn brotþola og hinsvegar þeir ofbeldismenn sem beittu kynferðisofbeldi gegn barni. Hlutfallið á mynd 26 miðast annarsvegar við þá 150 sem beittu kynferðisofbeldi gegn barni og merkt var við hvað þeir gerðu til að tryggja þögn brotþola, og þá 156 sem nauðguðu og merkt var við hvað þeir gerðu til að tryggja þögn brotþola. Þessar upplýsingar byggja á skýrslum um ofbeldismenn og er ekki hægt að bera þessar tölur saman við ástæður þess að leitað var til Stígamóta.

Mynd 26 sýnir að nokkur munur er á aðferðum ofbeldismanna við að tryggja þögn brotþola. Þar ber sérstaklega að nefna að hærra hlutfall þeirra sem beittu kynferðisofbeldi gegn barni notaði gjafir eða mútur, borið saman við þá sem nauðguðu. Hærra hlutfall þeirra sem nauðguðu kenndu brotþola um ofbeldið og notuðu hótanir borið saman við hlutfall þeirra sem beittu kynferðisofbeldi gegn barni (sjá mynd 26). Niðurstöður úr ársskýrslu ársins 2024 sýnir svipuð hlutföll en þar kemur einnig fram að hærra hlutfall þeirra ofbeldismanna sem beittu kynferðisofbeldi gegn barni gáfu gjafir eða mútuðu, borið saman við þá sem beittu nauðgunum. Einnig sýnir ársskýrsla ársins 2024 að hærra hlutfall þeirra ofbeldismanna sem nauðguðu kenndu brotþola um ofbeldið eða notuðu hótanir, borið saman við þá sem beittu kynferðisofbeldi gegn barni.

Mynd 27. Gerði ofbeldismaður eitthvað til að undirbúa og/eða viðhalda kynferðisofbeldinu fyrir, á meðan eða eftir að ofbeldið átti sér stað?

Hlutföllin á mynd 27 miðast við fjölda ofbeldismanna (400) en samanlögð hlutföll verða hærrí en 100% þar sem stundum var merkt við fleiri en eitt atriði. Af hinum 400 ofbeldismönnum sem miðað er við á mynd 28 vantar upplýsingar um 26 (6,5%). Mynd 27 sýnir að 37,3% ofbeldismanna höfðu unnið sér inn traust brotþola og 25,8% ofbeldismanna byggðu upp tilfinningaleg tengsl við brotþola til að undirbúa eða viðhalda kynferðisofbeldinu. Þessar niðurstöður eru svipaðar og í ársskýrslum frá árunum 2018 til 2024 þar sem fram kemur að hæsta hlutfall ofbeldismanna sem gerðu eitthvað til að undirbúa og/eða viðhalda ofbeldinu vann sér inn traust brotþola og næst hæsta hlutfall þeirra byggði upp tilfinningalega tengsl við brotþola. Af þessu má sjá að ofbeldismenn hafa oft gert eitthvað til að undirbúa og/eða viðhalda því kynferðisofbeldi sem þeir beita (þetta er oft nefnt „grooming“ á ensku eða tæling á íslensku). Kynferðisofbeldi er alltaf og alfarið á ábyrgð þess sem beitir því.

Mynd 28. Gerði ofbeldismaður eitthvað til að undirbúa og/eða viðhalda kynferðisofbeldinu, greint eftir tegund ofbeldis

Mynd 28 sýnir hvort ofbeldismenn sem beita kynferðisofbeldi gegn barni annarsvegar og nauðgunum hinsvegar geri eitthvað til að undirbúa og/eða viðhalda kynferðisofbeldinu. Hlutfallið á mynd 28 miðast annarsvegar við þá 151 sem beittu kynferðisofbeldi gegn barni og merkt var við hvort þeir gerðu eitthvað til að undirbúa og/eða viðhalda kynferðisofbeldinu, og hinsvegar þá 157 sem nauðguðu og merkt var við hvort þeir gerðu eitthvað til að undirbúa og/eða viðhalda kynferðisofbeldinu. Þessar upplýsingar byggja á skýrslum um ofbeldismenn og er ekki hægt að bera þessar tölur saman við ástæður þess að leitað var til Stígamóta.

Mynd 28 sýnir að í báðum brotaflokkum unnu meira en þriðjungur ofbeldismanna sér inn traust brotaþola til að undirbúa og/eða viðhalda ofbeldinu. Þessar niðurstöður eru í samræmi við þær niðurstöður sem fram koma í ársskýrslu ársins 2024, en þar kemur fram að meira en þriðjungur ofbeldismanna í báðum brotaflokkum vann sér inn traust brotaþola.

Athyglisvert er að hærra hlutfall þeirra sem nauðguðu unnu sér inn traust til að undirbúa og/eða viðhalda ofbeldinu, borið saman við þá ofbeldismenn sem beittu kynferðisofbeldi gegn barni. Þessar niðurstöður eru í samræmi við niðurstöður ársskýrslu ársins 2024, en þar kemur fram að hærra hlutfall þeirra sem nauðguðu hafði unnið sér inn traust. Hinsvegar hafði hærra hlutfall ofbeldismanna sem beittu kynferðisofbeldi gagnvart barni byggt upp tilfinningaleg tengsl til að undirbúa og/eða viðhalda kynferðisofbeldinu borið saman við þá ofbeldismenn sem beittu nauðgunum. Þessar niðurstöður eru ekki í samræmi við ársskýrslu ársins 2024 en þar var hlutfall ofbeldismanna sem nauðguðu og byggðu upp tilfinningalega tengsl hærra borið saman við þá ofbeldismenn sem beittu kynferðisofbeldi gagnvart barni.

Kærð mál

Tafla 38. Kynferðisofbeldi sem kært var til lögreglu, skipt eftir tegund ofbeldis

	Allt kynferðisofbeldi		Kynferðisofbeldi gegn barni		Nauðgun	
	Fjöldi	Hlutfall	Fjöldi	Hlutfall	Fjöldi	Hlutfall
Nei	303	75,8%	132	93%	114	82,6%
Já	34	8,5%	9	6,3%	24	17,4%
Óvíst	1	0,3%	1	0,7%	-	-
Upplýsingar vantar	62	15,5%	-	-	-	-
Alls	400	100%	142	100%	138	100%

Af öllum þeim málum sem til Stígamóta bárust árið 2025 (og upplýsingar voru um þá sem beittu ofbeldinu) vitum við að 8,5% mála komust til opinberra aðila (sjá töflu 38). Í ársskýrslum fyrir árin 1992 til 2024 kemur fram að um 4% til 17% mála hvert ár eru kærð til lögreglu. Tafla 38 sýnir einnig upplýsingar um þau mál þar sem vitað var að ofbeldismaður beitti kynferðisofbeldi gegn barni eða nauðgun, og upplýsingar um hvort mál hefðu verið kærð til lögreglu lágu fyrir. Hafa ber í huga við túlkun niðurstaðna að ef ekki liggja fyrir upplýsingar um hvort nauðgun eða kynferðisofbeldi gegn barni voru kærð til lögreglu eru þau mál ekki með í ofangreindri töflu. Hærra hlutfall nauðgana hafði verið kært til lögreglu (eða 17,4%) borið saman við hlutfall kynferðisofbeldi gegn barni (6,3%). Í ársskýrslu ársins 2024 kemur einnig fram að hærra hlutfall nauðgana var kært til lögreglu (eða um 10%) borið saman við hlutfall kynferðisofbeldis gegn barni (7,5%).

Tafla 38 sýnir að meirihluti allra mála í öllum brotaflokkum sem greint er frá í töflunni voru ekki kærð til lögreglu. Ástæðurnar fyrir því að mál eru ekki kærð eru margar. Mál eru t.d. oft fyrnd þegar þau berast Stígamótum. Algengt er líka að fólk treysti sér ekki í gegnum yfirheyrslur og hafi ekki trú á að það nái fram rétti sínum fyrir dómstólum. Þá á eftir að koma í ljós hvort breytingar á réttarstöðu þolenda sem gerðar voru árið 2022 skili sér í auknu trausti á kerfinu og jafnvel auknum fjölda kæra. Enn önnur skýring, og e.t.v. algengari en marga grunar, er að þau sem beitt eru kynbundnu ofbeldi eru svo þjökuð af skömm, sektarkennd og lélegri sjálfsmynd að þau treysta sér ekki til þess að kæra og finnst þau jafnvel bera ábyrgð á ofbeldinu sjálf, annaðhvort að hluta til eða alfarið.

Þannig kom fram í könnun sem gerð var af Hildigunni Magnúsdóttur og Katrínu Erlingsdóttur (2007)¹¹ að um 85% þeirra sem leituðu til Stígamóta nefndu skömm sem ástæðu fyrir að kæra ekki og að 75% kvenna sem hafði verið nauðgað litu svo á að nauðgunin hefði verið þeim sjálfum að kenna.

11 Hildigunnur Magnúsdóttir og Katrín Erlingsdóttir. (2007). Íslenskir kynferðisbrotamenn: greining út frá svörum brotaþola. Lokaritgerð í félagsráðgjöf: Háskóli Íslands.

Tafla 39. Var ofbeldismaður ákærður?

	Fjöldi	Hlutfall
Nei	3	8,8%
Já	9	26,5%
Málið var felld niður	7	20,6%
Málið er í vinnslu	8	23,5%
Ekki viss	7	20,6%
Alls	34	100%

Tafla 40. Hvernig var dæmt í málinu í Héraðsdómi?

	Fjöldi	Hlutfall
Dómur ekki fallinn	1	11,1%
Sýknun	1	11,1%
Málinu áfrýjað til Landsréttar/ Hæstaréttar	2	22,2%
Skilorð	2	22,2%
Fangelsi	3	33,3%
Alls	9	100%

Tafla 41. Hvernig var dæmt í málinu í Landsrétti/Hæstarétti?

	Fjöldi	Hlutfall
Ekki vísað til Landsréttar/ Hæstaréttar	1	12,5%
Sami dómur	2	25%
Héraðsdómur hækkaður	1	12,5%
Ekki viss	4	50%
Alls	8	100%

Tölur 39, 40 og 41 gefa til kynna hvernig þeim kynferðisbrotamálum sem bárust Stígamótum og kærð voru til lögreglu reiddi af í dómskerfinu. Eins og sjá má í töflu 39 enduðu 26,5% þeirra mála sem kærð voru til lögreglu með ákæru og 20,6% málanna voru felld niður. Um 23,5% málanna voru enn í vinnslu. Af þeim 9 málum sem fóru fyrir Héraðsdóm enduðu um 55,5% með fangelsisdómi eða skilorði (sjá töflu 40). Þetta er lægra hlutfall en fram kemur í ársskýrslu ársins 2024 (var þá 71%). Af þeim 9 málum sem fóru fyrir Héraðsdóm var í einu máli (11,1%) sýknun, í einu máli (11,1%) var dómur ekki fallinn og í tveimur málum (22,2%) var málunum áfrýjað til landsréttar/hæstaréttar. Af þeim 8 málum sem fóru fyrir Landsrétt/Hæstarétt var niðurstaðan í tveimur málum (25%) sami dómur og í einu máli (12,5%) var héraðsdómur hækkaður (sjá töflu 41). Af þessu sést að aðeins lítill hluti þeirra kynferðisbrotamála sem kærð eru til lögreglu enda með dómi. Þessar niðurstöður eru í samræmi við ársskýrslur fyrir árin 2013 til ársins 2024.

Aðstandendur

Öll tölfraeðileg úrvinnsla um aðstandendur í töflum hér fyrir neðan byggir á þeim 87 aðstandendum sem komu í fyrsta skipti til Stígamóta árið 2025 og svöruðu spurningalista.

Tafla 42. Er brotapolí sjálfur í viðtölum hjá Stígamótum eða hefur hann verið í viðtölum hjá Stígamótum?

	Fjöldi	Hlutfall
Nei	40	46%
Já	37	42,5%
Ekki viss	10	11,5%
Alls	87	100%

Í töflu 42 sést að í 46% tilvika þar sem aðstandendur leituðu til Stígamóta í fyrsta skipti á árinu höfðu brotapolarnir sjálfir ekki leitað aðstoðar hjá Stígamótum en í 42,5% tilvika höfðu brotapolarnir sjálfir leitað til Stígamóta. Í ársskýrslu ársins 2024 kemur hins vegar fram að hærra hlutfall aðstandenda voru aðstandendur brotapola sem höfðu sjálfir leitað til Stígamóta eða um 56,9% tilvika og lægra hlutfall aðstandenda voru aðstandendur brotapola sem ekki höfðu leitað til Stígamóta eða í 40,3% tilvika.

Tafla 43a/b. Aðstandandi hvers kom í viðtal og hvernig eru tengslin?

43a. Aðstandandi

	Fjöldi	Hlutfall
Brotapola	74	85,1%
Ofbeldismanns	1	1,1%
Bæði brotapola og ofbeldismanns	12	13,8%
Alls	87	100%

43b. Tengsl aðstandanda

	Aðstandandi brotþola		Aðstandandi ofbeldismanns	
	Fjöldi	Hlutfall	Fjöldi	Hlutfall
Foreldri	37	43%	1	7,7%
Maki (sambýlisaðili)	21	24,4%	1	7,7%
Fyrirverandi maki (sambýlisaðili)	1	1,2%	2	15,4%
Systkini	4	4,7%	4	30,8%
Barn (afkomandi)	4	4,7%	-	-
Frænk/a/frændi	2	2,3%	-	-
Amma/afi/stórforeldri (kynsegin)	3	3,5%	-	-
Tengdaforeldrar	-	-	1	7,7%
Vin/ur/vinkona	5	5,8%	-	-
Önnur tengsl	9	10,5%	4	30,8%
Alls	86	100%	13	100%

Í töflu 43a sést að um 99% nýrra aðstandenda eru tengdir brotþola og um 15% eru tengdir ofbeldismanni. Athyglisvert er að hlutfall aðstandenda ofbeldismanns er hærra nú borið saman við niðurstöður ársskýrslu ársins 2024 (en þá var hlutfallið 12,5%). Tafla 43b sýnir annarsvegar tengsl aðstandanda við brotþola og hinsvegar tengsl aðstandanda við ofbeldismann. Í töflu 43b sést að meirihluti þeirra nýju aðstandenda sem tengdust brotþola voru foreldrar eða makar/ fyrirverandi makar brotþola (eða um 68,6%). Um 69,2% nýrra aðstandenda sem tengdust ofbeldismanni voru tengdir ofbeldismanni fjölskylduböndum; sem foreldri, maki, fyrirverandi maki, systkini eða tengdaforeldrar ofbeldismanns. Þetta eru svipuð hlutföll og fram koma í ársskýrslu ársins 2024 en þá var hæsta hlutfall aðstandenda brotþola maki hans eða foreldri (eða um 86,8%). Einnig kom fram í ársskýrslu frá árinu 2024 að meirihluti aðstandenda ofbeldismanns tengdust honum fjölskylduböndum (eða um 66,6%).

Vitað er að af þeim 21 mökum sem komu á Stígamót sem nýir aðstandendur brotþola (sjá töflu 43b) komu 8 þeirra sérstaklega til Stígamóta í pararáðgjöf með brotþola.

Tafla 44. Kyn aðstandenda árið 2025

	Fjöldi	Hlutfall
Karl	23	26,4%
Kona	61	70,1%
Kynsegin/kvár	3	3,4%
Alls	87	100%

Í töflu 44 kemur fram að meirihluti nýrra aðstandenda sem leituðu til Stígamóta árið 2025 voru konur (eða 70,1%). Þetta eru svipaðar niðurstöður og koma fram í ársskýrslum frá árunum 2008 til 2024 en öll árin var meirihluti aðstandenda konur.

